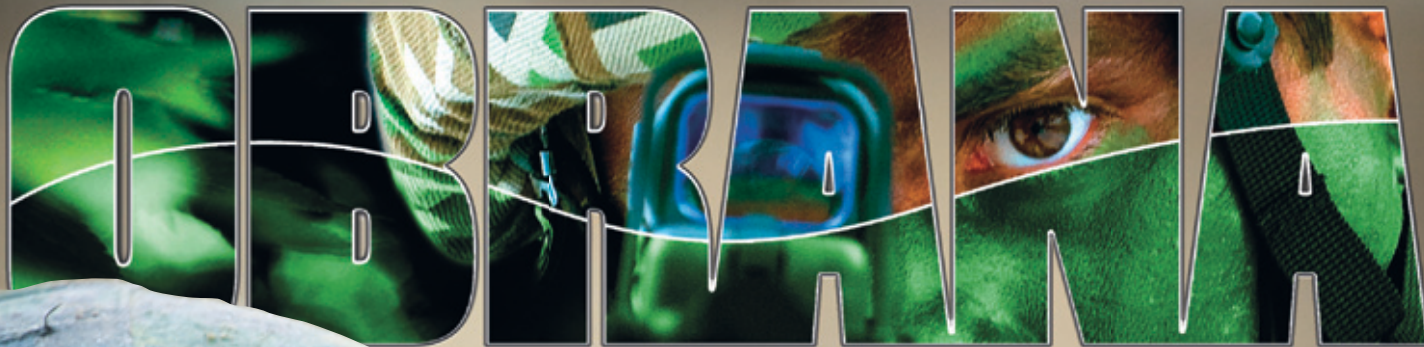

Ministri obrany rokovali v Bratislave

Tobruq Legacy

Hron 2016

Vojenské
múzeá
doma aj
vo svete

Rozhovor
so štátnym tajomníkom
Róbertom Ondrejcsákom

Češť Vašej pamiatke, pán prezident!

Slovensko sa 13. októbra štátnym smútkom a štátnym pohrebom rozlúčilo so zosnulým prvým prezidentom samostatnej Slovenskej republiky Michalom Kováčom. Zomrel 5. októbra na zlyhanie srdca vo veku 86 rokov. Prezidentom SR bol v rokoch 1993 až 1998. Telesné pozostatky prezidenta previezli v rakve zahalenej štátnou vlajkou na historickej lafete z Bratislavského hradu do Prezidentského paláca v sprievode najvyšších ústavných činiteľov Slovenskej republiky, členov vlády, parlamentu a zahraničných hostí. Zádušná svätá omša sa konala v Dóme sv. Martina. Exprezidenta pochovali na bratislavskom Ondrejskom cintoríne. Dôstojný rámec štátneho pohrebu bývalého hlavného veliteľa vtedajšej Armády SR zabezpečovalo niekoľko sto vojakov. Čestný špalier popri trase smútočného sprievodu tvorilo 340 príslušníkov ozbrojených síl. V sprievode kráčalo vyše 180 príslušníkov pozemných síl, vzdušných síl a 5. pluku špeciálneho určenia. Húfnicu 122 mm vz. 38/74 poskytlo Vojenské historické múzeum v Piešťanoch. Na štátnom pohrebe sa podieľali aj vojenská hudba, Vojenská polícia, príslušníci logistickej podpory či delostrelci, ktorí vystrelili dvadsať čestných sálv. Čestná vojenská jednotka vypálila salvy z ručných zbraní na Ondrejskom cintoríne. Popri 170 príslušníkoch prezidentskej čestnej stráže sa s prezidentom lúčilo aj 65 vojakov Čestnej stráže OS SR. Najbližším príbuzným Michala Kováča vyslovil sústrasť aj minister obrany Peter Gajdoš a náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim.

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement, TASR

Vážení čitatelia, práve sme ukončili jedno z najväčších medzinárodných cvičení na území Slovenskej republiky, ktoré uzavrelo celý výcvikový cyklus Slovenský štít 2016.

generál Milan Maxim,
náčelník
Generálneho štábu
Ozbrojených síl SR

Na základe prvotných hlásení môžeme vyjadriť spokojnosť s dosiahnutými výsledkami a zároveň skonštatovať, že cvičenia vo formáte V4+ prinášajú mnoho príležitostí na zdokonaľovanie našich spôsobilostí. Pripravenosť garantovať bezpečnosť našich občanov a krajiny, ako aj plniť si medzinárodné záväzky, stojí na vycvičenosti ozbrojených síl a materiálnom vybavení, ktoré nám plnenie týchto úloh umožní. Dobré viem, že v súčasnosti to nie je vždy jednoduché. Vážim si, že mnoho vojakov naďalej vníma vojenskú službu naozaj ako svoje povolanie slúžiť vlasti a prípadný materiálny nedostatok často nahrádza osobným nasadením.

V čase, keď budete čítať toto vydanie, si budeme pripomínať Pamiatku zosnulých. Je medzi nimi aj mnoho našich kolegov, kamarátov a predchodcov. Tých, ktorých sme poznali osobne a prežili sme s nimi čas nášho života, ako aj tých, ktorí tu boli pred nami. Nie, nezabúdame na nich. V októbri sme si na Dukle pripomenuli hrdinstvo a obetivosť predchádzajúcich generácií vojakov, ktorí boli pripravení položiť to najcennejšie pri oslobodzovaní vlasti. Práve tieto tradície, ich odkaz a z neho vyplývajúci pocit hrdosti a vlastenectva tvoria morálny základ, ktorý nám umožňuje prekonávať aj reálne ťažkosti každodennej služby.

Aj keď máme za sebou profesionálne zvládnuté hlavné cvičenia tohto výcvikového roka, nemôže nás to viesť k falošnému pocitu uspokojenia. Dovoľm si preto apelovať na všetkých príslušníkov ozbrojených síl, vojakov i zamestnancov, aby v nasadenom tempe nepoľavili. Tak, aby sme na záver roka mohli opäť skonštatovať, že stanovené úlohy sme spoločným úsilím splnili.

NA TITULNEJ STRANE: Na jeseň jedno vojenské cvičenie strieda druhé • Foto: kpt. Peter Poldruhák

6 Rozhovor so štátnym tajomníkom
Róbertom Ondrejcsákom

8 TÉMA: Vojenské múzeá

14 Tobruq Legacy 2016

18 Súčinnosť cvičenie Hron

18

21 Deň slovenského obranného
priemyslu

22 Medzinárodné vojensko-technické
fórum Armija 2016

22

26 Sto rokov tankov

30 Prví dobrovoľní vojaci

34 Povýšený na Dukle

36 Vojenski novinári sa stretli
v Nórsku

39 Rozhovor s režisérom
Alexandrom Sokurovom

39

44 Ako zvládať jesenné ochorenia

Nájdete nás aj na internetových adresách www.mosr.sk/obrana/ a www.mosr.sk/ebulletin/
Informácie o distribúcii OBRANY vám poskytneme na e-mailovej adrese obrana@mod.gov.sk

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXIV. • č. 11/2016
• Redakčná uzávierka 24. 10. 2016 • Do výroby zadané 25. 10. 2016 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia
rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 17 40, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor:
PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe,
tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania a jazyková úprava: Ing. Eleonora BUJAČKOVÁ, tel.:
0960 31 30 54, e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84,
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Grafická úprava: Adrian MOLČAN • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR,
Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslávské tlačiarne Skalica, s.r.o. •
© Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910. • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

Bratislavské posilňovanie európskej bezpečnosti

Na neformálnom zasadnutí ministrov obrany členských krajín Európskej únie, na najdôležitejšom podujatí predsedníctva Slovenskej republiky v Rade Európskej únie z pohľadu rezortov obrany, privítal minister obrany SR Peter Gajdoš 27. septembra v bratislavskej Redute vysokú predstaviteľku Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a podpredsedníčku Európskej komisie Federicu Mogheriniovú aj rezortných partnerov z 27 krajín EÚ a generálneho tajomníka NATO Jensa Stoltenberga.

Základnými témami diskusie bola implementácia globálnej stratégie EÚ v oblasti bezpečnostnej a obrannej politiky, posilnenie spolupráce s NATO a operácie EÚ v regióne Sahel a v Líbyi, a to aj v kontexte riešenia zdrojov nelegálnej migrácie.

Silnejšia EÚ, silnejšie NATO

„Som veľmi rád, že do Bratislavy pricestovala vysoká predstaviteľka EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a podpredsedníčka Európskej komisie Federica Mogheriniová a zároveň generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg, pretože to je nielen výnimočné, ale aj symbolické,“ povedal P. Gajdoš s tým, že uvedená symbolika sa vzťahovala práve na pokračujúce prehlbovanie vzťahov medzi Alianciou a Úniou, pričom diskusia bola venovaná implementácii Varšavskej deklarácie EÚ – NATO. Uvedenej spolupráci sa venoval druhý panel neformálneho zasadnutia. „Vítam diskusie o tom, ako posilniť európsku obranu a bezpečnosť, pretože neexistuje rozpor medzi silnou európskou obranou a silným NATO. Naopak, obe inštitúcie to posilňuje. Silnejšia

Európa znamená silnejšie NATO,“ zdôraznil J. Stoltenberg. Dodal, že pritom nejde o vytváranie duplicitných štruktúr. „Silné NATO je dôležité tak pre Európu, ako aj pre USA. A tak ako Amerika potrebuje Európu, rovnako Európa potrebuje severnú Ameriku,“ odpovedal na otázku, ktorá sa týkala transatlantického partnerstva v rámci NATO a vzťahov Aliancie a EÚ. Potvrdil aj pokračujúcu aliančnú podporu afganským bezpečnostným silám v rámci operácie Resolute Support.

Stratégia aj spôsobilosti

Ministri obrany členských štátov EÚ nadviazali na bratislavský summit vrcholných predstaviteľov štátov EÚ zo 16. septembra. „Ako ministri obrany si uvedomujeme, že musíme spoločne budovať a rozširovať spôsobilosti tak, aby sme dokázali adekvátne reagovať a chrániť naše krajiny v každej operačnej doméne,“ povedal minister obrany SR Peter Gajdoš. Podľa neho je potrebné prijať také rozhodnutia, aby bola EÚ silná nielen ekonomicky, ale aj vojensky.

Implementácii Európskej globálnej stratégie a Európskeho obranného akčného

plánu, ktorý sa zameriava na investície do obranného priemyslu a nových technológií, sa ministri venovali v prvom paneli. Na novembrovom formálnom stretnutí ministrov obrany v Bruseli by už mali byť pripravené konkrétne návrhy. „Hovorili sme o európskej bezpečnosti a pre mňa je dôležité, že sa do diskusie zapojili všetci ministri, ale počas trojhodinovej diskusie som nepočula výraz ako veto, alebo ako európska armáda,“ zdôraznila F. Mogheriniová. Pripomenula však, že EÚ má už dnes k dispozícii nástroje, ktoré umožňujú posilnenie európskej bezpečnosti, ako napríklad bojové skupiny EÚ (Battle Groups), ktoré doteraz neboli použité. S ich budovaním má skúsenosti aj Slovensko. Vysoká predstaviteľka Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku veľmi dôrazne hovorila o potrebe užšej spolupráce v rámci obranného priemyslu európskych krajín v rámci nových technológií a modernizácie armád, čo prinesie viac spôsobilostí pre ozbrojené sily krajín EÚ a posilní európsku bezpečnosť aj NATO. „Európska obrana nemá konkurovať ani byť proti NATO,“ zdôraznila jednoznačne.

Spoločne v misiách

Ministri sa sústredili aj na problematiku operácií a misií Európskej únie v regióne Sahel a v Líbyi, ktoré majú prispieť k bezpečnosti a stabilite v regióne a zároveň pomôcť riešeniu situácie v ohniskách nelegálnej migrácie. „Máme spolu sedemnást misií a operácií, fungujú dobre, ale to neznamená, že sa ich práca nemôže zlepšiť,“ poznamenala F. Mogheriniová. „Som presvedčený, že tak, ako prispievame k bezpečnosti EÚ v rámci plnenia našich úloh ako vedúci národ v operácii EÚ ALTHEA

„To, že do Bratislavy pricestovala vysoká predstaviteľka EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a podpredsedníčka Európskej komisie Federica Mogheriniová a zároveň generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg, je nielen výnimočné, ale aj symbolické.“

Peter Gajdoš, minister obrany SR

v Bosne a Hercegovine, podobne dobre prispejeme svojím dielom aj do operácie EUNAVFOR/Sophia,“ zdôraznil minister obrany SR Peter Gajdoš. Cieľom tejto operácie je rozloženie sietí prevádzachov a prekazenie obchodovania s ľuďmi a tovarom v Stredozemnom mori a zabránenie ďalším stratám na životoch v mori. Budú do nej vyslaní príslušníci Vojenskej polície, ktorí o. i. prešli výcvikom v Nemecku.

Minister P. Gajdoš doplnil, že Slovenská republika prispela sumou 50-tisíc eur na výcvik líbyjskej pobrežnej stráže. Zároveň s kolegami z Litvy, Lotyšska, Maďarska a Veľkej Británie podpísali dohodu o pristúpení SR do zvereneckého fondu pre Východné partnerstvo. Konkretizoval: „Cieľom fondu je podpora účasti štátov Východného partnerstva na aktivitách spoločnej obrannej a bezpečnostnej politiky EÚ. Slovenská republika prispeje sumou 20-tisíc eur.“

Tri piliere

Vysoká predstaviteľka EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku Federica Mogheriniová zhrnula, že európska obrana sa aktuálne skladá z troch pilierov. Prvým je implementácia európskej globálnej stratégie, druhým európsky obranný akčný plán, ktorý sa zameriava na podporu obranného priemyslu a nových technológií. Tretím pilierom je implementácia Varšavskej deklarácie o spolupráci medzi EÚ a Severoatlantickou alianciou. Rokovania v Bratislave boli dôležité aj preto, lebo ministri dospeli aj k všeobecnej zhode v potrebe spoločného postupu voči hybridným

hrozbám a v oblasti kybernetickej bezpečnosti. Vyjadrili jednotu a spoločnú zhodu na posilnení Európskej únie v oblasti bezpečnostnej a obrannej politiky pri dosiahnutí cieľa účinnej ochrany obyvateľov starého kontinentu proti všetkým aktuálnym a budúcim bezpečnostným hrozbám a rizikám.

V podobnom duchu prebiehala aj konferencia o Globálnej stratégii EÚ pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku, ktorú 27. septembra otvoril minister obrany SR Peter Gajdoš spolu s vysokou predstaviteľkou EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku Federicou Mogheriniovou a riaditeľom Inštitútu Európskej únie pre bezpečnostné štúdie Antoniom Missirolim. Konala sa v rámci slovenského predsedníctva v Rade EÚ a zúčastnili sa na nej politici, diplomati či analytici z oblasti európskej obrany a bezpečnosti vrátane štátneho tajomníka Ministerstva obrany SR Róberta Ondrejcsáka a 1. zástupcu náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučíka Pavla Macka.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Klement

Štátny tajomník Ministerstva obrany SR
Róbert Ondrejcsák:

Strategické odozvy bezpečnostnej reality

Štátny tajomník ministerstva obrany SR Róbert Ondrejcsák si so sebou do rezortu obrany priniesol bohaté skúsenosti z mimovládnych organizácií, diplomacie, parlamentu, ako aj z viacnásobného pôsobenia na našom ministerstve. Z aktuálneho rozhovoru pre Obranu je zrejmé, že ich chce využiť v prospech bezpečnostného dialógu na národnej i medzinárodnej úrovni.

Na októbrovom Slovenskom bezpečnostnom fóre ste hovorili o nevyhnutnosti dosiahnuť široký politický konsenzus pri prijímaní bezpečnostnej a obrannej stratégie, podobne ako v roku 2005. Ako je možné tento cieľ dosiahnuť naprieč politickým spektrom?

Proces prípravy oboch stratégií a nevyhnutnosť ich schvaľovania nielen vo vláde SR, ale aj v NR SR je opätovnou šancou na dosiahnutie širšej politickej a spoločenskej dohody o zásadných otázkach bezpečnosti a obrany štátu. To je veľmi dôležité, pretože v posledných rokoch sa tento dlhoročný konsenzus vplyvom rôznych faktorov začal pomaly vytrácať. Z pohľadu rezortu obrany to znamená, že pri príprave Obrannej stratégie SR, za ktorú sme priamo zodpovední, to predstavuje úsilie dosiahnuť konsenzus o podstatných otázkach obrany štátu a ozbrojených síl. Hlavným cieľom je zabezpečiť dlhodobú kontinuitu rozvoja obranného potenciálu štátu a stabilitu aj predvídateľnosť jeho zdrojového zabezpečenia. Vychádzame z toho, že zaručovanie obrany štátu, osobitne v súčasnom veľmi zložitom bezpečnostnom prostredí, patrí a vždy musí patriť k prioritným úlohám každej vlády, bez ohľadu na jej zloženie, pretože ide o elementárne

a existenčné podmienky zachovania štátnosti. Toto je základný odkaz, ktorý budeme v procese prípravy Obrannej stratégie SR komunikovať, a to nielen s relevantnými politickými stranami, ale aj so širšou bezpečnostnou komunitou a ďalšími vecne príslušnými subjektmi. Nemôžeme tiež zabúdať na priebežnú informovanosť širokej verejnosti. Plánujeme preto využitie rôznych foriem komunikácie vrátane seminárov, konferencií a ďalších prezentačných aktivít.

Okrem iných profesionálnych skúseností, vrátane pozície štátneho tajomníka ministerstva obrany v rokoch 2010 – 2012, ste najdlhšie pôsobili v prostredí mimovládnych organizácií zameraných na bezpečnosť a obranu. Čo prináša ich činnosť pre bezpečnosť štátu? Vidíte na ich činnosti okrem pozitív aj rezervy? Čo od nich očakávate vo svojej aktuálnej pozícii?

Činnosť mimovládnych organizácií pokladám za veľmi dôležitú, nielen preto, že som v nich pôsobil, ale aj preto, že sú často jediným kontrolným orgánom pôsobenia štátu. Nemajú však len túto funkciu, do poslania mimovládnych organizácií patrí aj vzdelávacia a mienkotvorná činnosť. Ako jednu z najväčších rezerv považujem

fakt, že hoci v slovenských mimovládnych organizáciách pôsobí veľa odborníkov, ktorí sú v niektorých oblastiach svojou odbornosťou na úrovni pracovníkov vo vládnom sektore, nie vždy sú dostatočne využití a docenení. Nie sú dostatočne zapájaní pri konzultáciách návrhov zákonov a prizývaní pri príprave strategických dokumentov. Toto je jedna z vecí, ktorú sa budem snažiť zmeniť. Na druhej strane od mimovládnych organizácií očakávam ich aktívne zapájanie do diskusií o bezpečnostných otázkach štátu, predovšetkým ich aktívnu participáciu pri príprave strategických dokumentov a účasť na podujatiach organizovaných rezortom.

Je tu však aj činnosť rôznych združení, ktoré majú ďaleko od toho, aby si ctili demokratické hodnoty či naše členstvo v európskych a transatlantických združeniach, pričom ich sprevádza aj vlastná propaganda. Otázka znie, ako zabezpečiť, aby sa tieto javy nevotrelí aj do bezpečnostných štruktúr štátu?

Ak sa časť mládeže infikovanej extrémizmom pokúsila či pokúša infiltrovať do OS SR, aby napríklad získala vojenský výcvik, hlavným opatrením, ktorým rezort obrany eliminuje možnú infiltráciu extrémiz-

mu do OS SR, je dôsledný výber z radov uchádzačov o štátnu službu profesionálnych vojakov pri výberovom konaní. A potom čím dlhšie profesionálni vojaci slúžia, tým viac sú voči pôsobeniu extrémizmu imúnni. Rovnako dôležitý je aj aspekt rozvoja osobnosti v rámci OS SR, ktorý je ťažko zlučiteľný so spomínanými radikálnymi myšlienkami. Vysokú intenzitu medziľudských vzťahov a pocit národnej hrdosti prináša nasadenie v zahraničí, kde zároveň profesionálny vojak poznáva iné národy rasy či kultúry, pričom, samozrejme, je hrdý na vlastný štát a jeho ozbrojené sily.

To, čo sa aktuálne nazýva aj informačná vojna, už dávno presiahlo hranice jednotlivých krajín, pričom to napríklad dokumentuje zriadenie Centra výnimočnosti NATO pre strategickú komunikáciu v Ríge. Ako vy vnímate tento aspekt bezpečnosti?

Informačná vojna je reálna hrozba, ktorá má za posledné roky vážny vplyv na krajinu západného sveta vrátane Slovenska. Samozrejme, jej iniciátori profitujú zo súčasnej úrovne a rozšírenia informačno-komunikačných technológií umožňujúcich veľký dosah šírených informácií na cieľové skupiny prakticky v reálnom čase. Ako som už naznačil, pôsobeniu propagandy z vonkajšieho prostredia je už dlhší čas vystavené aj Slovensko. Tak ako v iných krajinách, aj tu využíva táto propaganda prostredie slobody médií na podkopanie hodnotových základov demokratickej spoločnosti, oslabenie dôvery občanov krajiny v inštitúcie vlastného štátu, demokratický poriadok a štandardné politické procesy. A to najmä oslabením schopnosti populácie rozlíšiť, ktoré informácie sú pravdivé a ktoré nie. Výhľadovo možno predpokladať pretrvávanie tejto hrozby, čo potvrdzuje aj Biela kniha o obrane SR. Preto sa jej čo najskôr musíme adekvátne a efektívne postaviť, lebo inak bude mať veľmi negatívne dôsledky na bezpečnosť a ďalší rozvoj Slovenskej republiky. Takáto reakcia musí byť mnohostranná, zahŕňajúca okrem iného monitorovanie a odhaľovanie dezinformačných kampaní a zvyšovanie bezpečnostného povedomia našej populácie.

Akým smerom sa podľa vás bude uberať, aj s prihliadnutím na neformálne zasadnutie ministrov obrany Európskej únie v Bratislave, obranná a bezpečnostná politika EÚ?

Je pozitívne, že nová Globálna stratégia EÚ výrazne reaguje na zmeny v bezpečnostnom prostredí vnútri a v susedstve únie a definuje súčasný stav a globálny pohľad na zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ. Zároveň hovorí, že je nevyhnutné intenzívne sa zaoberať schopnosťou európskych spojencov reagovať na nové hrozby a diskutovať o nových nástrojoch, ktoré posilnia ochranu európ-

skeho priestoru a jeho občanov. Pre nás je dôležité rozpracovanie jej obranných a bezpečnostných aspektov, kde sa ukáže úroveň ambície, na ktorej sa všetky členské štáty dokážu zhodnúť. Do procesu prispievame aktívne aj my. Proces formálne ukončí diskusia na najvyššej politickej úrovni v decembri, keď predsedovia vlád a hlavy štátov schvália nové smerovanie. Veľa potom bude závisieť od jeho reálnej implementácie. Čo je kľúčové, vnímame ochotu väčšiny štátov posunúť európske bezpečnostné aj vojenské schopnosti dopredu. K tejto skupine patríme určite aj my. No s dôležitým dodatkom, že týmto posunom nemôžeme narušiť či oslabiť iné procesy, predovšetkým v NATO.

„Pre nás je dôležité rozpracovanie obranných a bezpečnostných aspektov Globálnej stratégie EÚ, kde sa ukáže úroveň ambície, na ktorej sa všetky členské štáty dokážu zhodnúť.“

Čo treba robiť, aby občania nevnímali spoločné európske obranné a bezpečnostné úsilie ako nejaký bruselský diktát, ale záujem nás všetkých?

Súčasný silný impulz spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky vnímam nielen ako unikátnu príležitosť posilniť obranné schopnosti členských štátov a zintenzívniť spoluprácu, ale tiež nanovo komunikovať tieto trendy smerom k verejnosti. Obrana a bezpečnosť je politika, ktorá nie je delegovaná bruselskými inštitúciami, keďže členské štáty si zachovali v tejto oblasti úplnú suverenitu. Práve preto je možné posunúť sa iba v tých návrhoch, ktoré získajú podporu všetkých nás, a slovo všetkých členských štátov, bez ohľadu na veľkosť, ekonomickú silu či počet obyvateľov, má rovnakú váhu. Potrebné je však aj to, aby sme sa my sami vopred neuzatvárali pred prípadnými zmenami a nebrzdili diskusiu o nich. Pretože toto je možnosť prehodnotiť isté postoje aj smerom dovnútra, nielen navonok. Tiež nám to dáva príležitosť podstatne viac hovoriť doma o európskej obrane, ktorá za uplynulú dekádu, aj vplyvom objektívnych faktorov, bola takpovediac na druhej koľaji.

Ktoré kroky musia nasledovať, aby štátom v oblasti bezpečnosti a obrany ostala pozícia jediného zákonného hegemonu a aby moderný európsky štát mal v tejto oblasti aj čo najvyššiu dôveru občanov?

cia jediného zákonného hegemonu a aby moderný európsky štát mal v tejto oblasti aj čo najvyššiu dôveru občanov?

Je pravda, že v súvislosti s čoraz väčšou komercializáciou bezpečnosti vo svete a aj u nás narastá počet rôznych súkromných bezpečnostných spoločností, firiem či iných zoskupení. Ak budeme hovoriť o Slovensku a o našom rezorte, podľa všetkých prieskumov verejnej mienky patria Ozbrojené sily SR k najdôveryhodnejším inštitúciám našej republiky a rezort obrany v tomto smere profesionálne plní všetky úlohy, ktoré mu vyplývajú z príslušných zákonov. Naš rezort má zároveň záujem podieľať sa aj na príprave obyvateľstva na obranu Slovenskej republiky. Preto o. i. vyvíja aktivity smerom k možnosti návratu brannej výchovy do obsahu výučby žiakov základných a stredných škôl. Zriadením inštitútu dobrovoľnej vojenskej prípravy umožnil rezort obrany občanom, ktorí neabsolvovali žiadnu vojenskú prípravu, realizovať svoje právo - pripraviť sa na obranu vlasti. Viete dobre, že v súčasnosti prebieha v našom rezorte vyhodnotenie pilotného projektu dobrovoľnej vojenskej prípravy, ktoré vyústi do prijatia opatrení umožňujúcich zvýšiť jej atraktivnosť pre uchádzačov spĺňajúcich zákonné kritériá. V podobnom duchu, teda smerom k väčšiemu zapojeniu občanov do otázok obrany a bezpečnosti, uvažujú aj ďalšie štáty EÚ. Ich plány či konkrétne kroky mi však neprislúcha hodnotiť.

Na ktoré oblasti života rezortu obrany sa sústredíte? Aké ste si vo svojom úsilí stanovili ciele?

Predovšetkým pokladám za kľúčové uzavrieť proces strategického prispôsobenia sa Slovenska a rezortu obrany súčasnej bezpečnostnej realite. Preto je mojou prioritou, aby vznikli za zásadnej účasti rezortu kvalitné a moderné základné strategické dokumenty. Nemenej dôležité však bude dôsledné uplatňovanie týchto dokumentov v každodennom živote, nech už hovoríme o obranných plánoch, našich modernizačných aktivitách a celkovom rozvoji ozbrojených síl. Taktiež sa budem usilovať posilňovať našu kredibilitu v medzinárodnom meradle a v rámci spojeneckých zoskupení. Slovensko musí byť aktívnym partnerom, ktorý nebude reagovať len na iniciatívy zvonka, ale bude sám prihliadať s vlastnými ponukami, nápadmi a aktivitami. Tento priestor, či už v rámci NATO alebo EÚ, je v súčasnosti obrovský. Som nesmierne rád, vychádzajúc z našich doterajších vzájomných diskusií, že v tomto sa všetci kľúčoví funkcionári rezortu na čele s ministrom obrany zhodujeme. Preto sa na napĺňanie týchto priorít skutočne teším a verím, že v nich budeme úspešní.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

Vojenský historici hľadia vpred

Keď 5. októbra tohto roka zomrel bývalý prezident Slovenskej republiky a hlavný veliteľ vtedajšej ASR Michal Kováč, padlo rozhodnutie, že jeho pozostatky budú so všetkými vojenskými poctami prevážané v duchu historických demokratických tradícií na lafete húfnice. Vďaka vojenským historikom bola okamžite k dispozícii. Im a vojenským historickým múzeám sa venujeme na nasledujúcich stránkach.

„Uvedené rozhodnutie bolo možné realizovať obratom aj preto, lebo náš Vojenský historický ústav (VHÚ) vlastnými silami a prostriedkami už v roku 2014 na tento účel modifikoval

historickú delostreleckú húfnicu, ktorá je zaradená do fondu piešťanského Vojenského historického múzea (VHM). Vedeli sme, že k takému pietnemu aktu raz dôjde, preto sme boli pripravení,“ kon-

štatuje riaditeľ VHÚ plukovník Miloslav Čaplovič, čím dokumentuje, že vojenský historici sa nepozerajú len do minulosti, ale v historických súvislostiach aj predvídajú.

Vojenské historické múzeum Piešťany

Vojny a múzy

Európa bola za posledných 500 rokov svedkom toľkých ozbrojených konfliktov, že by bolo prekvapujúce, ak by sme práve na starom kontinente nenašli najviac vojenských múzeí.

Uniformy, čižmy, relikvie, listy, poznámky, preukazy, ale najmä železo, oceľ a meď. Veľa železa, veľa ocele a veľa medi. Vojenské múzeá po celej Európe sú nielen fascinujúcimi mementami dávnych (?) hrôz, ale aj skrytou pýchou konštruktérov a zlievačov, ktorých vynálezy a výtvary prežili napriek vojnovému rinčaniu až do dnešných dní.

L'Hôtel national des Invalides

Múzeum tiež virtuálne

V posledných rokoch bola činnosť Vojenského historického ústavu pod Čaplovičovým vedením prioritne zameraná na verejnosť, s cieľom zvýšiť jej historické povedomie, posilniť vlastenectvo a hrdosť na ozbrojené sily a našu vlasť. Zároveň poskytnúť návštevníkom informačný komfort a návštevnícky servis na úrovni 21. storočia. A to aj s využitím mimozdrojov. Napríklad v roku 2014 na projekt Vybudovanie informačno-technického zabezpečenia a na zvýšenie kvality výskumu Vojenského historického ústavu v rámci operačného programu Európskej únie Výskum a vývoj získal VHÚ takmer tri milióny eur.

„Projekt realizujeme v objektoch a priestoroch Vojenského historického múzea v Piešťanoch a Múzejného oddelenia Vojenského historického múzea vo Svidníku,“ konštatuje M. Čaplovič. Multimedialná časť projektu bola spustená v priestoroch piešťanskej stálej expozície vo februári tohto roka, pričom návštevníci majú možnosť požičať si audiostanice a vypočuť si v slovenčine alebo v angličtine informácie o jednotlivých historických predmetoch. „Je to niečo ako virtuálne múzeum,“ komentuje plk. Čaplovič. „Vďaka postupnej digitalizácii sa oboznámi

aj s predmetmi, ktoré sú odborné uložené v našich depozitoch.“ V múzeu pribudli v rámci projektu aj multimedialne dotykové panely. V Piešťanoch ich je osem, dva putovali do Svidníka. Panely sú rozmiestnené po celej expozícii. „V 3D premietacej miestnosti je k dispozícii niekoľko vojnových filmov, napríklad Štyridsaťštyri či Kapitán Dabač, ako aj viaceré historické dokumenty,“ vyhlasuje Čaplovič. Je presvedčený, že aj takto dokážu historici priblížiť našu vojenskú minulosť mládeži – a transformovať jej poslanstvo do budúcnosti.

Najmodernejšie technológie sú jedna vec, no odborná ochrana zbierkových predmetov či údržba objektov štátu v správe VHÚ druhá. „Ak nám niečo naozaj dlhodobochýba, tak je to dostatok odborných pracovníkov, ktorí by sa náležitým spôsobom starali o tisíce múzejných exponátov. Som preto veľmi rád, že nám tento rok významným a pre nás neoceniteľným spôsobom pomohli príslušníci našich ozbrojených síl. Počas letných mesiacov nám pomohli nielen s technickou údržbou múzejných predmetov, ale aj s úpravou prezentačných priestorov a areálov národných kultúrnych pamiatok na Dukle a vo Svidníku. Veľmi pozitívne hodnotím tiež prácu členov Klubu priateľov vojenského historického múzea,“ s uznaním konštatuje riaditeľ.

Monografie aj verejné podujatia

VHÚ dlhodobo úspešne naplňuje víziu mnohých generácií slovenských historikov a priateľov vojenskej minulosti Slovenska. Verejnosť sa môže oboznamovať s výsled-

kami práce jeho vedeckých a výskumných pracovníkov, ktorí zabezpečujú špecializovaný základný a aplikovaný vojensko-historický výskum či bibliografickú a edičnú činnosť napríklad aj prostredníctvom časopisu Vojenská história. O ich prácu sa opierajú tiež vojenské múzeá. Ako uviedol riaditeľ odboru vojensko-historických výskumov, zástupca riaditeľa VHÚ Peter Šumichrast, v poslednom období vojenski historici vydali napríklad kolektívnu monografiu Vojenské dejiny Slovenska a Slovákov, prostredníctvom ktorej poskytujú čitateľom rozsiahly historický prierez vojenského diania na území Slovenska od najstarších čias do súčasnosti. Ďalším úspešným dielom, na ktorom sa autorsky podieľali vedeckí pracovníci VHÚ, je kolektívna monografia Slovensko a Slováci vo víre druhej svetovej vojny. „Z aktuálnych úloh môžem spomenúť pokračovanie v dlhodobom vedeckom projekte Pramene k vojenským dejinám Slovenska, Nemecko-slovenské vojenské vzťahy v rokoch 1939 – 1945, Slováci v československej armáde 1918 – 1992 či Slováci a ČSLA na tajnom fronte studenej vojny,“ konkretizuje P. Šumichrast.

Súčasťou VHÚ je aj jeho archívne pracovisko, ktoré poskytuje služby odbornej aj širokej verejnosti. „Napríklad vlni sme vybavili takmer 1 500 písomných žiadostí o informácie, čo predstavuje takmer 20-percentný nárast oproti roku 2014,“ vyhlasuje Peter Kralčák, riaditeľ Vojenského historického archívu.

Vojenský historický ústav každoročne pripravuje, resp. sa podieľa na príprave desiatok kultúrno-spoločenských podujatí. V tejto sú-

Tri z najväčších

Jedno z najrozsiahlejších a čo do počtu exponátov najbohatších múzeí vojenskej histórie nájdete v Londýne: impozantné Imperial War Museum založené ešte v roku 1917 ponúka prehliadku artefaktov z konfliktov dvoch ostatných storočí, od lietajúcich dvojplôšnikov z Prvej svetovej vojny, cez nacistické vynálezy skazy, až po „problémy“ v Severnom Írsku, a vojnu proti terorizmu v Afganistane a Iraku. Výstavy majú pridanú hodnotu vo vysvetľovaní histórie moderného vedenia vojny, vrátane prehliadok dobového arzenálu. Hoci exponáty boli pôvodne natlačené do jedinej budovy, dnes má múzeum 5 samostatných expozícií, z toho tri sú v Londýne – jednou z nich je Churchillov podzemný štáb z čias Druhej svetovej vojny, ktorého návšteva je súčasťou organizovaných prehliadok Londýna. V rovnakom veľkolepom duchu sa nesie aj francúzske (lebo niet

takej veci, ktorú by mali Briti, ale nie Francúzi) Musée Armée v parížskej Invalidovni, hoci to ide o niečo hlbšie do histórie, a vystavu-je stredoveké brnenia i vypchatého Napoleonovho koňa, uniformy z čias Ľudovíta XIV. a kord Markíza de Lafayette. Samozrejme, najväčší priestor v expozícii venovanej 2. svetovej vojne, majú fotografie, mapy a videá z francúzskeho hnutia protinacistického odporu, vylodenia v Normandii a oslobodenia Paríža. Osobitosťou je expozícia trojrozmerných modelov miest opevnených pre vojenské účely. Artefakty však nie sú jedinou pridanou hodnotou tohto miesta, keďže L'Hôtel national des Invalides bol pôvodne postavený ako nemocnica a miesto posledného oddychu pre vojnových veteránov...

O niečo bližšie (geograficky, nie nutne pocitovo) je HGM, Heeresgeschichtliches Museum vo Viedni, ktoré sa na priestore dvoch poschodí pýši bohatou kolekciou artefaktov a historických pokla-

vislosti treba osobitne spomenúť akciu Deň ozbrojených zložiek a záchranných systémov s deťmi, ktorá sa v prvý septembrovú sobotu uskutočnila na letisku v Piešťanoch už po desiaty raz. Popri múzejníkoch sa v areáli stálej expozície VHM predstavili vojaci, policajti, colníci, príslušníci väzenskej a justičnej stráže, hasiči, záchranári, ako aj členovia spolupracujúcich klubov vojenskej histórie. „Je to o hrdosti na tradície, no je to aj o vlastenectve dneška so zrejším presahom do budúcnosti,“ prízvukuje plk. Čaplovič.

Cesta k hrdosti

„Zbierkový fond pre dlhodobý nedostatok finančných prostriedkov na nákup, budujeme predovšetkým bezodplatným prevodom predmetov kultúrnej hodnoty,“ konštatuje M. Čaplovič. Na ilustráciu uvádza, že v ostatnom období takto získali do fondu dopravné lietadlo Antonov An-26, viacúčelové lietadlo Aero L-39ZA či obrnené vozidlo Aligátor. Pokračuje: „Do budúcnosti je pre nás mimoriadne dôležité, aby sme postavili ďalšie kryté prístrešky pre odborné uloženie veľkorozmerných zbierkových predmetov v areáli stálej expozície VHM v Piešťanoch, čím by sme aspoň čiastočne eliminovali nepriaznivý vplyv počasia.“ Tiež avizuje, že VHÚ pripravuje komplexnú rekonštrukciu pamätníka a vojnového cintorína Sovietskej armády vo Svidníku.

Je už zbytočné sa vraci k okolnostiam v prvej polovici 90. rokov, keď zbierkové predmety patriace do správy federálneho pražského Vojenského historického ústavu neboli rozdelené medzi novovzniknuté štáty. No vzhľadom na tento nevýhodný východiskový stav treba o to viac oceniť slovenských vojenských historikov, ktorí vyvinuli enormné úsilie, aby vlastné Vojenské historické múzeum vybudovali takmer na „zelenej lúke“ a zároveň môžu byť hrdí na svoju vedec-kú, edičnú či archivársku činnosť. „Patrí za to vďaka bývalým a súčasným zamestnancom VHÚ a všetkým, ktorí mám pomáhali,“ oceňuje plukovník Miloslav Čaplovič.

Text: Pavol Vitko

Foto: autor, Ivan Kelement

História sústredená v múzeu

História Vojenského historického múzea (VHM) sa začala písať ešte v roku 1994. Pôvodne sídlilo v Trenčíne, kde vznikol aj projekt na výstavbu moderného múzea na trenčianskom letisku. Žiaľ, z rôznych dôvodov sa nerealizoval a v roku 2004 bolo múzeum presťahované na ďalšie letisko. Tentoraz do Piešťan, kde bola zrušená 32. letecká základňa.

Poslaním múzea je podľa jeho riaditeľa, majora Milana Kubizniaka pestovať národné historické vedomie a hrdosti k vlastnej štátnosti, úcte k vojenským tradíciám slovenského národa a prezentácii rezortu obrany a ozbrojených síl širokej verejnosti. VHM Piešťany odborne riadi a koordinuje činnosť svojich dvoch múzejných oddelení: Múzejného oddelenia Piešťany so stálou expozíciou Výzbroj čs. armády v rokoch 1945 – 1992 a Múzejného oddelenia Svidník s centrálnou expozíciou Vojenské dejiny Slovenska v rokoch 1914 – 1945. Vo svojom zbierkovom fonde múzeum registruje takmer 20 tisíc zbierkových predmetov, zaradených v 22 múzejných zbierkach.

Expozícia na letisku

Na letisku v Piešťanoch bola v septembri 2004 pre verejnosť sprístupnená stála expozícia na ploche vyše 41 tisíc metrov štvor-

Heeresgeschichtliches Museum

dov z čias habsburských výprav 18. storočia, ale aj napríklad vystaveným automobilom, v ktorom prišiel v júni 1914 v Sarajeve o život Franz Ferdinand, a zakrvavenou uniformou, ktorá tento fakt dokumentuje. Expozícia k druhej svetovej vojne má samostatnú časť venovanú vzostupu rakúskej nacionalistickej strany ako predzvesti vojnovnej tragédie.

Spitfire, Messerschmitt a MiG

Osobitnou (a osobitou) kategóriou medzi vojenskými múzeami sú tie, ktoré sa exkluzívne venujú lietadlám a letectvu. Kým napríklad tankových múzeí je ako šafranu (za osobitnú zmienku stojí Kubinka neďaleko Moskvy s desiatkami tankov z prvého i druhého svetového konfliktu a aj z obdobia studenej vojny – od nemeckého Panzer VIII Maus, cez Trojanova a MK5, až po britský Vickers-Armstrong

cových. Je členená na vnútornú a vonkajšiu. Nachádza sa v nej viac ako 400 kusov trojrozmerných zbierkových predmetov prezentujúcich výzbroj, výstroj a techniku používanú v čs. armáde od konca druhej svetovej vojny až po rok 1992. V depozitárach múzejného oddelenia je ďalej uložených 18 500 predmetov múzejnej a galerijnej hodnoty. Väčšia časť veľkorozmerných zbierkových predmetov je sprístupnená na vonkajších plochách. Vnútorná expozícia je umiestnená v troch halách. „Jej ťažisko je v hale číslo 1, ktorá približuje dobovú výzbroj, výstroj a techniku čs. armády, používanú v období rokov 1945 – 1992. V hale číslo 2 je vystavovaná ľahká obrnená technika a v hale číslo 3 ťažká pásová technika. Vonkajšia expozícia sa podľa svojho charakteru člení do štyroch základných blokov: letecká technika a technika protivzdušnej obrany, ženijná technika, tanková a obrnená technika a delostrelecká technika,“ približuje major Kubizniak piešťanské múzeum.

Pripomína, že okrem toho sa múzejné oddelenie Piešťany prezentuje verejnosti múzejnou technikou pri rekonštrukciách historických bojov a organizovaním prezentačných akcií spojených s dynamickými ukážkami pri rôznych príležitostiach. Napríklad Noc múzeí, Deň ozbrojených zložiek a záchranných systémov s deťmi, Tankové dni Laugarício, Sahara, Slovenské piesky alebo rekonštrukcia bojov v Pohronskom Rusku.

Vojenské historické múzeum Svidník

Dve vojny v Karpatoch

Múzejné oddelenie Svidník svojou činnosťou nadväzuje na tradície Dukelského múzea, ktoré vzniklo v roku 1965. Priestory terajšieho múzea boli slávnostne otvorené

4.10.1969, pri príležitosti osláv 25. výročia Karpatsko-duklianskej operácie. Špecializuje sa na dokumentáciu vojenských dejín Slovenska bezprostredne pred a počas prvej svetovej vojny vo Východných Kar-

patoch, medzivojnového obdobia a obdobia druhej svetovej vojny s akcentom na priebeh Karpatsko-duklianskej operácie, partizánske hnutie a oslobodzovanie územia Slovenska v rokoch 1944 – 1945. Na prezentáciu dokumentovaných reálií slúži návštevníkom centrálna expozícia.

„V múzejnej expozícii návštevníci získajú informácie o bojoch v Karpatoch v r. 1914 – 1915. Napríklad o dôvodoch, priebehu a výsledku Brusilovovej ofenzívy či o následkoch prvej svetovej vojny na región severovýchodného Slovenska,“ objasňuje major Kubizniak. V ďalšej časti expozície sa nachádzajú trojrozmerné predmety, historické fotografie, ako aj rôzne dobové písomnosti dokumentujúce historické udalosti spojené s obsadzovaním územia Slovenska po vzniku Československej re-

z roku 1937), leteckými starý kontinent doslova prekypuje.

Najväčším a asi aj najznámejším leteckým múzeom v Európe je Le Bourget vo Francúzsku. Rozkladá sa na ploche 150 000 m², v kolekcii má viac ako 400 strojov, z toho vystavených je 150 – od prvých priekopníkov zo 16. storočia až po supermoderný Concorde (dokonca dva kusy) a Spitfire.

Ak by ste však hľadali najväčšiu kolekciu lietadiel z druhej svetovej vojny, museli by ste o kus severnejšie, do britského Duxfordu, do jednej z „pobočiek“ už spomínaného Imperiálneho vojnového múzea, ktoré sa rozkladá na ploche niekdajšej leteckej základne britskej RAF. Spitfire, Messerschmitt Bf 109, B-17, Avro Lancaster a P-51 Mustang tu nielen stoja zakonzervované, ale občas aj lietajú pri rôznych leteckých prehliadkach. V hlavnom hangári je verejnosti sprístupnených 30 strojov, historických rarít ako Air-

publiky v rokoch 1918 – 1919. Pozornosť je venovaná aj výstavbe čs. brannej moci v rokoch 1919 – 1939. Autori expozície sa sústredili tiež na priblíženie vojenskej histórie Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1945. Najväčší dôraz je venovaný národnému boju za oslobodenie v rokoch druhej svetovej vojny, priebehu Karpatsko-duklianskej operácie i oslobodzovaniu miest a obcí Slovenska v rokoch 1944 – 1945. Dokresľuje ich mnoho zaujímavých exponátov. Napríklad aj vojenských rovňoši, radov, medailí, vyznamenaní, odznakov, zástav, ručných chladných a palných zbraní, ako aj náleзов z bojísk. Medzi nimi sú aj vojenské rovňošaty maršala K. S. Moskalenka, veliteľa 38. armády a gen. Ludvíka Svobodu, veliteľa 1. čs. armádneho zboru v ZSSR, ktorých jednotky bojovali v Karpatsko-duklianskej operácii.

Hranice histórie

V pôsobnosti múzejného oddelenia je aj starostlivosť o Duklianske bojisko, ktoré je národnou kultúrnou pamiatkou. Nachádza sa v dvoch lokalitách: Dukla – Pamätník a vojnový cintorín čs. armádneho zboru s vyhliadkovou vežou v katastrálnom území Vyšný Komárnik a Pamätník a vojnový cintorín Sovietskej armády v katastrálnom území Svidník. V areáli Duklianskeho bojiska, od rázcestia obce Kapišová až po slovensko-poľský hraničný priechod Dukla sa nachádza expozícia v prírode s rozmiestnenou bojovou technikou v katastri Nižného Komárnika a Vyšného Komárnika. Sprístupnené sú aj rekonštruované delostrelecké palebné postavenia a bunkre jednotiek 1. čs. armádneho zboru v ZSSR. „Snažíme sa pritiahnúť návštevníkov aj niektorými netradičnými akciami. Preto sme zapojili svidnícke múzejné oddelenie do celoeurópskeho podujatia Noc múzeí a galérií 2016,“ uvádza riaditeľ.

V snahe zatraktívniť priestory bojiska na Dukle odhalili v máji tohto roku na hraničnom priechode Vyšný Komárnik – Barwinek repliku historického hraničného orientačného stĺpa z obdobia existencie prvej Československej republiky. Na celom území bývalého Československa sa zachovali iba štyri pôvodné hraničné orientačné stĺpy, pričom z nich len dva sa zachovali aj na svojich pôvodných miestach. Na Slovensku je tento stĺp jediný. Rekonštruovaný originál bude umiestnený v Centrálnnej expozícii Múzejného oddelenia Vojenského historického múzea vo Svidníku.

Text a foto: Jozef Žiak

Pomoc vojakov

V tomto roku sa opäť podarilo rozbehnúť spoluprácu s ozbrojenými silami pri obnove múzejných exponátov. Najmä tých, ktoré sú na odkrytých plochách vystavené nepriazni poveternostných podmienok.

„Túto pomoc si veľmi ceníme. Bez nej by sme našimi obmedzenými silami a prostriedkami len veľmi ťažko obnovili dané exponáty,“ hovorí riaditeľ VHM ma-

ho mechanizovaného práporu nátery na 5 kusoch veľkorozmernej techniky. Taktiež urobili práce spojené s údržbou a úpravou okolia vonkajšej expozície vo Svidníku, v

hor Milan Kubizniak. V Múzejnom oddelení Piešťany napríklad príslušníci martinského opravárenského práporu v rámci technickej pomoci uskutočnili presuny nadrozmerných zbierkových predmetov do depozitára a úpravu vonkajšej expozície. Príslušníci prešovského vrtuľníkového krídla a dopravného krídla Kuchyňa uskutočnili obnovu značenia leteckej techniky, jej údržbu a presuny v rámci expozície. Ženisti zo Serede obnovili vonkajšie nátery zákopového stroja TMK – 2 a kolesového dozéra DOK – M. Príslušníci nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády zasa obnovili vonkajšie nátery odpaľovacích zariadení protiletadlových rakiet KUB (na fotografii pred a po) a KRUG.

V Múzejnom oddelení VHM Svidník obnovili príslušníci trebišovského zmiešaného

areáli pamätníka a vojnového cintorína na Dukle a pamätníka TARAN pri Kapišovej. „Všetky spomínané práce robili príslušníci útvarov ozbrojených síl spoločne s našimi konzervátormi: Borisom Matovičom a Viľiamom Matúšom v Piešťanoch a Pavlom Tirkom a Mariánom Grešlikom vo Svidníku. Už teraz premýšľame, ktoré múzejné exponáty v spolupráci s nimi vynovíme v budúcom roku. V lete tohto roku priložili ruku k dielu aj vojaci nemeckého Bundeswehru. Spoločne s vojakmi z trebišovského útvaru urobili množstvo práce v priestoroch a okolí pamätníka na Dukle. Okrem iného vyčistili lesný chodník smerujúci od pamätníka k Vyhliadkovej veži na Dukle,“ konštatuje major Kubizniak.

Text a foto: (jož)

co DH.9 cez Hawker Harrier, ktorý sa vyznamenal vo vojne o Falklandské ostrovy, až po Eurofighter Typhoon. V ďalších hangároch nájdete také „chuťovky“ ako de Havilland Sea Vixen či na svoju dobu revolučný Sea Vampire. Osobitné miesto v múzeu má samostatná expozícia z historickej Bitky o Britániu, v ktorej sú umiestnené nielen britské stroje, ale aj stroje spojeneckých pilotov, ktorí bojovali vo vzdušných súbojoch s nemeckou Luftwaffe.

Koho fascinujú lietajúce stroje ruských konštruktérov, nech vycestuje do múzea vojenského letectva v Monine neďaleko od Moskvy. Medzi bezmála 200 vystavenými strojmi tu možno nájsť ruskú obdobu Concordu Tu-144, bombardéry Tu-22 i Tu-95, a ďalšie, vrátane bojových strojov z druhej svetovej vojny.

Nové exponáty

Riaditeľ Vojenského historického múzea v Piešťanoch major Milan Kubizniak konštatuje, že v poslednom období sa zbierky múzea rozšírili o zaujímavé exponáty.

V priestoroch piešťanskej stálej expozície Vojenského historického múzea ide predovšetkým o prúdový bombardér Iljušin Il-28B, vyrobený v ZSSR v roku 1956, ktorý bol zaradený do výzbroje čs. vojenského letectva.

Jadrový bombardér aj čln

Vystavované bombardovacie lietadlo bolo schopné ničiť ciele nepriateľa aj jadrovými bombami. Vzhľadom na prístrojové vybavenie bolo určené nielen na denné a nočné bojové operácie, ale aj na bojové operácie vedené za sťažených poveternostných podmienok. Do múzejného fondu pribudol 20 mm protiletadlový guľomet vzor 36 (VGPL vz. 36) sústavy Oerlikon. V čase zaradenia do výzbroje sa používal na ničenie vzdušných cieľov do výšky 1 800 m. V prípade potreby bolo možné guľomet použiť aj na priamu streľbu proti ľahkým obrneným cieľom do vzdialenosti 500 m. Rovnako aj 37 mm automatický protiletadlový kanón vzor 1939 (61-K), ktorý bol určený na ničenie vzdušných cieľov letiacich rýchlosťou do 140 m/s, osvetľovacích bômb, vzdušných výsadkov. Taktiež sa z neho dalo strieľať na pozemné ciele, obrnené transportéry, ľahké tanky a samohybné delá. V zbierke múzea je aj unikát na 152 mm samohybná kanónová húfnica ONDAVA. V Dubnici nad Váhom bolo v rokoch 1991–1993 vyrobených len niekoľko

kusov, ktoré boli prezentované na rozličných zbrojarských veľtrhoch. Do výzbroje armády SR ani ČR sa však nedostala.

Široká verejnosť si môže pozrieť aj 76 mm plukovní (pechotný) kanón vzor 43, určený na ničenie a umlčovanie pechotných palebných prostriedkov protivníka a na ničenie jeho krytej i nekrytej živej sily. V priestoroch múzea je vlečné lietadlo L-39V Albatros, určené na ťahanie streleckého terča KT-04, k nácviku streľby na

letiaci strelecký terč pozemnými jednotkami s protiletadlovými kanónmi, ako aj k nácviku streľby lietadlami na letiaci strelecký terč. Do zbierok múzea pribudol

letecký motor Ljulka Al-7F-1, používaný v stíhacích bombardovacích lietadlách Su-7B, BM, BKL a U, žienijný laminátový čln so závesnými motormi (RUSB), vlečný motorový čln MO-111 s podvozkom MP a letecké rakety, ktoré tvorili výzbroj lietadiel ASR, respektíve OS SR.

Lietadlo vo veži

Expozíciu na piešťanskom letisku obohatilo aj dvojmotorové turbovrtuľové transportné lietadlo pre krátke a stredné trate Antonov An-26, ktoré až do začiatku tohto roka plnilo úlohy v rámci Dopravného krídla Kuchyňa a svoje posledné dosadenie na vzletovú a pristávaciu dráhu absolvovalo práve na piešťanskom letisku. A úplne najnovším prírastkom múzea sú dva kusy obrneného automobilu Aligator 4x4 VPC, ktoré využívala Vojenská polícia.

Vo vynovených vnútorných priestoroch vyhládokovej veže Dukla, ktorá je v správe pracovníkov Múzejného oddelenia vo Svidníku, je umiestnené bojové lietadlo Avia B-33, ktoré dokumentuje čs. povojnovú leteckú výrobu a čs. vojenské letectvo. V priestoroch veže je chránené nielen pred nepriaznivými vplyvmi počasia, ale aj pred vyčítaním vandalov.

V oboch expozíciách je spustený multimedialný projekt, určený pre širokú verejnosť, ktorý v modernej digitálnej forme približuje návštevníkom vojenskú minulosť Slovenska v rokoch 1914 – 1945, zaujímavé informácie o Vojenskom historickom ústave v Bratislave a jeho pracoviskách, ako aj o zbierkových predmetoch patriacich do fondu Vojenského historického múzea.

Text: Jozef Žiak

Foto: Archív VHÚ/VHM, autor

Najnovšie na koniec

Najnovším prírastkom do stále sa rozširujúcej rodiny vojenských múzeí v Európe je holandský Soesterberg, kde spojením niekdajšieho armádneho a leteckého múzea vznikol zaujímavý projekt, ktorý spája historické súvislosti (na mieste bola v minulosti základňa holandského letectva), s kultúrno-rekreačnými príležitosťami pre návštevníkov. Ústredná budova (100 x 250 metrov) je presklená a poskytuje panoramatický pohľad na pristávacie dráhy, bunkre, a ďalšie artefakty holandskej vojenskej histórie v parku rozkladajúcom sa na 45 hektároch. Koho bolia nohy, môže si – v najlepšej holandskej tradícii – požičať bicykel...

Text: Peter Susko

Soesterberg

Slovenské nebo chránil PATRIOT

V priestoroch Centra výcviku Lešť sa od 20. do 30. septembra uskutočnilo najväčšie cvičenie jednotiek PVO krajín NATO Tobruq Legacy 2016. Podľa zástupcu veliteľa Vzdušných síl OS SR brigádneho generála Miroslava Lorinca, ktorý bol riadiacim cvičenia, preverili a vyskúšali všetky procedúry stanovené dokumentmi NATO pre riadenie prostriedkov PVO.

V priebehu cvičenia bola na Lešti vytvorená viacvrstvová PVO pozostávajúca z kompletov ďalekého, stredného, malého a blízkeho dosahu. Medzi hlavné ciele cvičenia patrilo najmä reálne preverenie stupňa technickej a taktickej interoperability, zladenie spoločných operačných postupov v rámci NATO pod záštitou CAOC UEDM a taktiež vzájomná výmena skúseností.

Zladenie interoperability

Cvičenie vyvrcholilo za prítomnosti ministra obrany Petra Gajdoša, štátnych tajomníkov MO SR Mariána Saloňa a Róberta Onderjcsáka, náčelníka GŠ OS SR generála Milana Maxima, náčelníka GŠ Armády ČR armádneho generála Josefa Bečvářa a ďalších hostí. Podľa ministra obrany Petra Gajdoša hlavným cieľom cvičenia bolo zladíť nielen technickú, ale aj jazykovú interoperabilitu. „Veľký význam Tobruq Legacy vidím aj v precvičení logistickej podpory krajiny, v tomto prípade Slovenska, kde sa precvičujú všetky záležitosti logistického zabezpečenia, prepravy, organizácie režimu života a ubytovania,“ povedal na margo cvičenia. Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim pripomenul, že cvičenie má okrem iného za cieľ zladíť

nielen technické postupy, ale i prípravu a vedenie samotnej bojovej operácie.

Na cvičení sa zúčastnili vojaci z Českej republiky, Maďarska, Litvy, Lotyšska, Poľska, Slovinska, USA a Slovenska. Ďalej pozorovatelia z Nemecka, Veľkej Británie, zo Švédska, z Bulharska, Talianska, Nórska, Portugalska a Francúzska. Viacvrstvová PVO bola počas cvičenia Tobruq Legacy na Lešti vytvorená z kompletov M-104 PAT-

RIOT (USA), S-300PMU (SR), 2K12KUB (SR, ČR, Maďarsko), AVENGER (USA), STINGER (Litva), RBS-70 (ČR, Lotyšsko), MISTRAL (Maďarsko), GROM (Poľsko), IGLA (SR), IGLA-S (Slovinsko). Českí vojaci cvičili na Lešti so svojím modernizovaným riadiacim a navádzacím rádiolokátorom SURN - CZ. Zvyšné časti protiletadlového raketového komplexu 2K12 M3 KUB mali prenajaté z nitrianskej brigá-

dy. V každom odpaľovacom zariadení bola zmiešaná osádka: českí vojaci spoločne so slovenským vodičom. Česká veliteľka čaty nadporučíčka Petra Tomanová si takúto spoluprácu pochvaľovala.

Tri úlohové zoskupenia

Na Lešti celkovo počas cvičenia plnilo úlohy 1 250 vojakov, z toho 450 slovenských. Cvičiaci boli zadelení do troch úlohových zoskupení. V prvom boli zástupcovia USA,

„Najväčšou výzvou v rámci cvičenia bolo zosúladiť vyše 500 kusov techniky, ako aj osem rôznych systémov velenia a riadenia z členských štátov NATO. Cvičenie Tobruq Legacy 2016 svoje ciele splnilo.“

brigádny generál Miroslav Lorinc
riadiaci cvičenia

Litvy, Lotyšska a Slovinska, v druhom Českej republiky a Maďarska a v treťom Slovenska, Poľska a USA. Príslušníci nitrianskej brigády boli na tohtoročnom cvičení už bohatší o skúsenosti z minuloročných prvých bojových streliieb kompletu S-300PMU v Bulharsku. Vzdušného nepriateľa jednotkám simulovali okrem iného lietadlá MiG-29 (SR), JAS-39 Gripen (ČR, Maďarsko), L-159 ALCA (ČR), L-39 Albatros (SR). Americká strana vyčlenila pre potreby cvičenia vrtuľníky UH-60 Black Hawk. Využívali sa aj na letecký transport ranených. Lekársku starostlivosť zabezpečoval medzinárodný tím vojenských zdravotníkov.

Brigádny generál Lorinc pripomína, že jednotka PVO, ktorá ide v prostredí NATO do operácie, nemá už v tom krátkom čase do nasadenia možnosť sa zladit', pripraviť sa na spoločnú bojovú činnosť. Preto v rámci tohto cvičenia uskutočnili spoločné testy systémov velenia a riadenia (lebo každý štát má iné), aby sa dohromady zosúladiť a vedeli si navzájom odovzdávať získané informácie. To bolo vlastne aj náplňou prvého týždňa. Druhý týždeň Tobruq Legacy vyvrcholilo taktickým cvičením.

Pri zrode stáli Slováci a Česi

Myšlienka na vytvorenie spoločných cvičení jednotiek PVO NATO vznikla podľa majora Petra Fajčíka z veliteľstva Vzdušných síl OS SR v roku 2013 medzi špecialistami PVO Slovenska a Českej republiky. Obe krajiny majú jeden útvar so zameraním na protivzdušnú obranu: SR nitriansku protiletadlovú raketovú brigádu s čestným názvom Obrancov Tobruku a ČR strakonický protiletadlový raketový pluk s čestným názvom Tobrucký. Korene oboch útvarov siahajú až do druhej svetovej vojny, keď bol v severnej Afrike sformovaný prvý československý protiletadlový útvar určený na obranu mesta Tobruk.

Neskôr sa pridali zástupcovia USA. Takýto typ cvičenia v prostredí NATO dlhodobo ab-

sentoval. Práve medzi jednotkami PVO je potrebná veľmi úzka koordinácia, zladenosť, dosiahnutie interoperability. Minulý rok sa cvičenie Tobruq Legacy uskutočnilo vo Vojenskom výcvikovom priestore Boletice v Českej republike. Séria cvičení Tobruq Legacy bude pokračovať v roku 2017 v Nemecku za riadenia USAREUR.

Brigádny generál Miroslav Lorinc pripomína, že takéto cvičenia podstatnou mierou zvyšujú úroveň pripravenosti príslušníkov PVO našich vzdušných síl a zlepšujú ich úroveň angličtiny. Veľkou výhodou je, že cvičia jednotne spoločné postupy. Lebo doteraz cvičili každý osve, čo prípadnej efektívnej spolupráci jednotiek PVO veľmi nepomáhalo. Veliteľ 25. protiletadlového raketového pluku „Tobruckého“ Armády ČR plukovník gšt. Vladimír Barca, zástupca veliteľa 15. protiletadlového pluku Poľskej armády podplukovník Radosław Kudraj i veliteľ nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády „Obrancov Tobruku“ plukovník Ladislav Dovhun zdôrazňujú užitočnosť spoločného cvičenia jednotiek protivzdušnej obrany štátov Aliancie pre svoje útvary. Mimochodom, pre poľských protiletadlovcov to bola podľa podplukovníka Kudraja prvá medzinárodná skúsenosť.

Text a foto: Jozef Žiak

Nový veľvyslanec Spojených štátov

Minister obrany Peter Gajdoš rokoval 11. októbra s novým americkým veľvyslancom na Slovensku Adamom H. Sterlingom o možnostiach spolupráce v oblasti obrany. Témami boli výdavky, strategické dokumenty, modernizácia aj pôsobenie vojakov v Afganistane. Informoval veľvyslanca o strategických dokumentoch z pohľadu rezortu obrany, ako sú už schválená Biela kniha o obrane SR, Obranná a Vojenská stratégia SR. Rezort participuje aj na príprave novej Bezpečnostnej stratégie SR. Minister ocenil príspevok Spojených štátov amerických do NFIU na našom území a dlhoročnú spoluprácu s Národnou gardou štátu Indiana. Veľvyslanec Sterling potvrdil, že USA majú záujem v spolupráci nielen pokračovať, ale ju aj rozvíjať.

Minister s predsedom Vojenského výboru EÚ

Minister obrany Peter Gajdoš sa 4. októbra v rámci slovenského predsedníctva v Rade Európskej únie stretol pred výjazdovým rokovaním Vojenského výboru EÚ v Bratislave s jeho predsedom generálom Mikhailom Kostarakosom. Diskutovali o potrebe intenzívnejšej spolupráce medzi NATO a Európskou úniou, ktorú na stretnutí v Bratislave potvrdili aj vysoká predstaviteľka EÚ pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku Federica Mogheriniová a generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg. Na výjazdové zasadanie Vojenského výboru EÚ pricestovali vojenský zástupcovia jednotlivých členských krajín. Počas EUMC Away Day 3. až 5. októbra pod vedením generála Kostarakosa rokovali o aktuálnych otázkach obrany a bezpečnosti v Európe. Ozbrojené sily SR im predstavili vybrané vojenské spôsobilosti aj pôsobenie v operáciách spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky.

Foto: Ivan Kelement

Vláda schválila Bielu knihu

Bezpečnostná rada SR a vláda Slovenskej republiky 28. septembra schválili Bielu knihu o obrane Slovenskej republiky, ktorá poskytuje politicko-strategický a zdrojový rámec dlhodobého rozvoja obrany štátu. Je strategickou víziou a komplexným východiskovým opatrením na zvyšovanie obranyschopnosti Slovenskej republiky. Zhrňa výsledky implementácie predošlej verzie z roku 2013 a aktualizuje rozvojové zámery v súlade s prioritami Programového vyhlásenia vlády SR. Zohľadňuje zásadnú zmenu bezpečnostného prostredia a súvisiace opatrenia prijaté vládou SR, NATO a EÚ. Biela kniha o obrane SR je východiskom na prípravu ďalších strategických, koncepčných a plánovacích dokumentov aj návrhov úprav právneho rámca obrany štátu.

Minister ocenil vojakov

Minister obrany Peter Gajdoš 21. októbra v Trenčíne ocenil vojakov a vojenských policajtov za ochranu ľudských životov a pomoc pri dopravných nehodách. Ocenenie si prevzali nrtm. Radovan Rybanský, nrtm. Miroslav Martiňák, vojenský policajt kpt. Dušan Martiška a rtn. Mariana Králiková. Minister tiež poďakoval vojenským policajtom nrtm. Romanovi Olšavskému, rtm. Petrovi Samuhelovi a rtm. Martinovi Kvašaiovi. Medzi ocenenými boli vojenský policajt nrtm. Peter Palák a nrtm. Peter Tuma. Pamätné mince a ďakovné listy ministra dostali i rtm. Ľuboš Fides a čat. Martin Drobec, slob. Stepan Kolos a rtm. Eduard Čiesko.

Spoločné zasadnutie vlád

Minister obrany SR Peter Gajdoš s ministrom obrany ČR Martinom Stropnickým počas spoločného rokovania vlád 26. septembra hodnotili vzájomnú spoluprácu a vzťahy medzi krajinami. Ústrednými témami bratislavského zasadnutia boli spoločná ochrana vzdušného priestoru s dôrazom na NATI-NAMDS, RENEGAT a cezhraničné operácie, vojenské cvičenia slovenských a českých pozemných síl či spolupráca v rámci Európskej únie a NATO. Ministri vyzdvihli fakt, že sa zvyšuje interoperabilita OS SR a AČR a vyslovili sa za ďalšie posilňovanie bilaterálnej spolupráce.

Zasadnutie náčelníkov v Gdansku

Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim sa v dňoch 4. a 5. októbra zúčastnil na zasadnutí náčelníkov generálnych štábov krajín V4 v Gdansku. Stretnutie sa uskutočnilo v rámci poľského predsedníctva V4. Náčelníci sa zaoberali rozpracovaním a implementáciou výsledkov Varšavského summitu s dôrazom na región severného krídla Aliancie, spoločnými výcvikovými aktivitami v pobaltských krajinách, zjednotením rozvoja spôsobilosti s využitím existujúcich programov EÚ a NATO a prípravou bojovej skupiny krajín V4 na druhý polrok 2019.

Slovenské bezpečnostné fórum

Desiaty ročník konferencie s názvom Slovenské bezpečnostné fórum na tému prípravy bezpečnostnej a obrannej stratégie SR v bratislavskej Univerzitnej knižnici 3. októbra otvoril štátny tajomník Róbert Ondrejcsák. V paneli NATO po Varšavskom summite vystúpil 1. zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučík Pavel Macko.

Deň hrdinov Karpatsko–duklianskej operácie

Je našou povinnosťou zachovať odkaz

Minister obrany SR Peter Gajdoš 6. októbra spoločne s predsedom vlády SR Robertom Ficom vzdal úctu hrdinom Karpatsko-duklianskej operácie.

Na slávnosti sa zúčastnili aj náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim, delegácia z Českej republiky pod vedením námestníka ministra obrany Tomáša Kuchtu, zástupcovia vojenského diplomatického zboru akreditovaní na Slovensku, predstavitelia štátnej správy a samosprávy Prešovského samosprávneho kraja, okresu a mesta Svidník, zástupcovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, účastníci bojov aj miestni obyvatelia.

Karpatsko-dukliansku operáciu sme si pripomenuli pod novým názvom Deň hrdinov Karpatsko-duklianskej operácie. Uplynulo od nej už 72 rokov. „Na tomto mieste sa náš početom malý, no duchom veľký národ postavil proti nacistickej okupácii za výdatnej podpory vojsk z Východu. Je nespochybniteľným faktom a realitou, že sloboda prišla práve odtiaľ. Všetci bojovníci si zaslúžia, aby sme nezabudli na to, čo pre nás urobili. Som presvedčený, že je našou povinnosťou zachovať odkaz tohto miesta,“ povedal minister obrany Peter Gajdoš pri pamätníku na Dukle.

Minister ocenil vojnových veteránov Františka Orlovského a Juraja Kollárika. Ocenený bol aj jeden príslušník OS SR a jedného vojenského policajta mimoriadne povýšili

do hodnosti nadrotmajster. „Dušan Križan zachránil ľudské životy, keď vytiahol ľudí z horiaceho domu. A Peter Očenáš bol povýšený za zodpovedný prístup k povinnostiam a kvalitné plnenie úloh. Som presvedčený, že sú novodobí hrdinovia,“ vysvetlil Peter Gajdoš.

Minister sa zúčastnil aj na pietnom akte kladení vencov pri soche armádneho generála Ludvíka Svobodu a pri Pamätníku Sovietskej armády vo Svidníku. Navštívil tiež Vojenské historické múzeum vo Svidníku a vyhliadkovú vežu na Dukle. Za dlhoročnú vynikajúcu spoluprácu s mestom Svidník ocenil primátora Jána Holodňáka, no zdôraznil, že jeho medaila symbolicky patrí všetkým občanom.

Foto: Ivan Kelement, Jozef Žiak

Ropovod v ohrození

V priestoroch dolného toku rieky Hron, kde vedie popod koryto rieky ropovod, sa uskutočnilo 22. septembra súčinnosťné cvičenie HRON 2016, na ktorom sa zúčastnili jednotlivé zložky rezortov vnútra, obrany a hospodárstva, ako aj prevádzkovateľa ropovodu.

Veliteľ Úradu logistického zabezpečenia OS SR v Trenčíne plukovník gšt. Ján Žarnovický uvítal možnosť prezentovať aj na takomto spoločnom cvičení možnosti a spôsobilosti Centra potrubnej dopravy (CPD) zo Zásobovacej základne III Zemianske Kostolany pri riešení novej ekologickej havárie, ktorá by nastala v dôsledku poruchy na potrubí pod riekou, respektíve po objavení výbušniny z obdobia druhej svetovej vojny v danej oblasti.

Pohonné hmoty aj čistá voda

„V prípade reálnej situácie, ktorá by nastala, musia všetky zložky domáceho krízo-

vého manažmentu, či už ide o Hasičský a záchranný zbor, políciu, Dobrovoľnú požiarnu ochranu SR, Správu povodia dolného Hrona i prevádzkovateľa ropovodu spoločne plniť úlohy. Zabrániť ekologickej havárii a obnoviť systém prepravy ropy. Som rád, že príslušníci nášho Centra potrubnej dopravy, ktoré je v podmienkach Slovenska svojimi schopnosťami a možnosťami jedinečné, potvrdili na cvičení svoju pripravenosť riešiť obdobné úlohy,“ konštatoval plukovník Žarnovický.

Primárnou úlohou Centra potrubnej dopravy je zabezpečenie prepravy ropných produktov poľným diaľkovým potrubím na veľké vzdialenosti. CPD je vybavené súpravou poľného diaľkového potrubia PDP-150 v celkovej dĺžke 120 km. Podľa jeho veliteľa majora Patrika Šantora vedú v prípade potreby vybudovať poľný sklad PHM od 50 až do 2 150 metrov kubických (prostredníctvom pružných vakov s objemom 50 a 100 metrov kubických), či poľné veľkokapacitné výdajné miesto pohonných hmôt priamo do cisterien. Centrum potrubnej dopravy disponuje spôsobilosťami preklenúť poškodené úseky stacionárnych potrubných systémov pre dopravu pohonných hmôt, na evakuáciu pohonných hmôt z ohrozených zásobníkov v rafinériách a logistických termináloch pri nemožnosti použitia štandardných spôsobov ich vyprázdnenia. Ale aj na dodávku úžitkovej vody pre obyvateľstvo, priemysel a poľnohospodárstvo. Rovnako aj na dodávky vody pre hasenie rozsiahlych plošných požiarov v ťažko prístupnom teréne.

Prieskum, montáž, napĺňanie

Starší inžinier skupiny plánovania výstavby CPD kapitán Miroslav Danák pripomína, že základným predpokladom správnej a bezporuchovej prevádzky náhradného diaľkového potrubia je kvalitná a zodpovedná príprava a uskutočnenie jednotlivých etáp výstavby: „Na začiatku je to kvalitný prieskum a vytýčenie trasy, rozvoz potrubného materiálu, potom montáž náhradného diaľkového potrubia, jeho začistenie, tlaková skúška a ďalej napĺňanie náhradného diaľkového potrubia a jeho hydraulická skúška. Rýchlosť a kvalita jed-

notlivých etáp výstavby a napĺňanie náhradného diaľkového potrubia sú ovplyvnené viacerými faktormi. Okrem iného aj stupňom odbornej pripravenosti jednotlivých skupín a kvalitou spracovanej dokumentácie.“

Tri rezorty spoločne

Kľúčovým momentom celej výstavby je vysokotlakový čerpačí agregát typu KD-200 na napĺňanie náhradného diaľkového potrubia. Zloženie, zapojenie do potrubnej linky a jeho príprava na prevádzku predstavuje cca 4 až 6 hodín. Na cvičení Hron práce na ňom úspešne riadil veliteľ družstva čatár Boris Debnár. Na prepravu potrubia vojaci CPD využívajú Tatry A T 815 valník. Na ložnej ploche každej tatrov-

ky mali v závesných rámoch uložených celkovo 84 kusov rúr dlhých šesť metrov. Z dvoch vozidiel príslušníci potrubného družstva rotného Antona Mazánika vyložili a vzápätí pospájali potrubie v celkovej dĺžke vyše kilometra.

Na cvičení HRON 2016 sa podľa riadiaceho jeho vojenskej časti majora Patrika Šantora pri plnení úlohy vyznamenali predovšetkým kapitán Miroslav Danák, ktorý je starším inžinierom skupiny plánovania a výstavby, starší technik – špecialista rotmajster Viliam Michálek, veliteľ prevádzkového družstva čatár Boris Debnár, veliteľ potrubného družstva rotný Anton Mazánik, strojníci čerpadiel desiatnici Juraj Škvarenina, Michal Iliáš, vojak 2. stupňa Štefan Adamec či veliteľ hasičskej

havarijnej skupiny nadrotmajster Roman Mikula. Aj vďaka nim sa na dolnom Hrone potvrdilo, že v prípade potreby pri riešení krízových situácií vedú veľmi dobre spolupracovať zástupcovia všetkých troch zúčastnených rezortov a ich jednotlivých zložiek.

Text a foto: Jozef Žiak

Prvá zástupkyňa šéfa NATO

Američanka Rose Gottemoellerová sa stala novou zástupkyňou generálneho tajomníka NATO Jensa Stoltenberga. Vo funkcii nahradila svojho krajana Alexandra Vershbowa a stala sa druhou najvýznamnejšou civilnou osobou v NATO. Gottemoellerová je vôbec prvou ženou, ktorá zastáva takúto vysokú funkciu v rámci Aliancie. Do úradu nastúpila počnúc 17. októbra. Do sídla aliancie v Bruseli prišla z Washingtonu, kde zastávala funkciu zástupkyne ministra pre kontrolu zbrojenia a medzinárodnú bezpečnosť na americkom ministerstve zahraničných vecí. Predošlé pôsobisko umožňovalo Gottemoellerovej poskytovať poradenstvo ministrom obrany a prezidentovi v záležitostiach ako kontrola zbrojenia, nešírenie jadrových zbraní a v ďalších politicko-vojenských otázkach. Gottemoellerová, ktorá výborne ovláda ruštinu, viedla americkú delegáciu na rokovaníach s Ruskom o uzavretí novej zmluvy o obmedzení počtu jadrových zbraní. V minulosti zastávala rôzne pozície na ministerstve energetiky, bola riaditeľkou Carnegieho centra v Moskve a zástupkyňou Medzinárodného inštitútu pre strategické štúdie v Londýne.

Foto: NATO

Českí dobrovoľníci už cvičia

V juhomoravskom meste Vyškov sa 3. októbra začalo historicky prvé dobrovoľné cvičenie českej armády. Základy vojenského remesla sa v rámci neho učí dovedna pätnásť dobrovoľníkov. Dobrovoľníci budú strieľať z útočnej pušky, naučia sa základy bojovej techniky, ale aj prvú pomoc či napríklad prácu s mapou. Do kurzu nastúpili spoločne s viac ako päťdesiatimi uchádzačmi o členstvo v aktívnej zálohe českej armády. Vyškov v ten istý deň zároveň privítal aj vyše 550 armádnych nováčikov, ktorí sa po absolvovaní trojmesačného kurzu základnej prípravy stanú profesionálnymi vojakmi. Dobrovoľníci by po absolvovaní cvičenia mali tvoriť armádu rezervu pre prípad krízy. O účasť na dobrovoľnom cvičení doteraz prejavilo záujem asi 900 osôb všetkých vekových kategórií.

Foto: AČR

Stála ruská základňa v Sýrii

Poslanci dolnej komory ruského parlamentu, Štátnej dumy, 7. októbra jednoducho schválili dohodu umožňujúcu ruskej armáde ponechať si v Sýrii natrvalo vojenskú základňu. Leteckú základňu Humajmím, kde má Rusko vojenské lietadlá a vojakov, budú môcť využívať ruské sily bez časového obmedzenia a bezplatne. Dohodu uzavreli minulý rok Moskva a Damask. Zakotvuje právnu beztrietnosť pre ruských vojakov v Sýrii a možnosť pre Rusko voľne prevážať do krajiny zbrane a muníciu. Rusko má na pobreží Sýrie dve vojenské základne, okrem leteckej základne Humajmím v provincii Lázikíja tiež námornú základňu v prístavnom meste Tartús.

Fínsko a USA prehliaba spoluprácu

Fínsko a Spojené štáty podpísali 7. októbra dohodu o prehĺbení vzájomnej vojenskej spolupráce. Za fínsku stranu dokument v Helsinkách podpísal minister obrany Jussi Niinistö a v mene americkej vlády námestník ministra obrany USA Robert Work. Washington a Helsinki vo vojenskej oblasti už aj doteraz úzko kooperovali prostredníctvom organizovania spoločných leteckých, pozemných a námorných cvičení. Nová právne nezáväzná dohoda počíta so vzájomnou výmenou informácií a spoluprácou pri obrane pred kybernetickými útokmi a výcviku vojakov. Podobnú dohodu už v júni uzavrelo so Spojenými štátmi aj Švédsko. Obe tieto krajiny, ktoré nie sú súčasťou NATO, sa tento rok dohodli na vojenskej spolupráci aj s Britániou.

Filipíny spoluprácu obmedzujú

Filipínsky prezident Rodrigo Duterte pozastavil plány na spoločné hliadky a námorné cvičenia s americkým vojenským námorníctvom v spornej oblasti Juhočínskeho mora. Manila okrem toho žiada, aby z Filipín odišlo 107 amerických vojakov, ktorí zaisťujú prevádzku bezpilotných lietadiel využívaných na sledovanie islamistických militantov na juhu Filipín. Prezident Duterte chce tiež ukončiť doterajšiu prax, keď sa každoročne konalo 28 americko-filipínskych vojenských cvičení. V súčasnosti prebiehajúce spoločné manévry by mali byť poslednými počas Duterteho funkčného obdobia. Manila bola dlhodobo tradičným regionálnym spojencom Washingtonu. Rodrigo Duterte, ktorý sa ujal funkcie 30. júna tohto roku, chce znížiť závislosť svojej krajiny od Spojených štátov.

Charles de Gaulle sa vrátil

Francúzske vojenské lietadlá už prelietavajú nad Irakom, keďže k boju pod vedením USA proti extrémistom z organizácie Islamský štát sa pripojila francúzska lietadlová loď Charles de Gaulle. Lietadlová loď Charles de Gaulle sa využívala pri operáciách aj predtým a do tejto zóny sa vrátila na sklonku septembra po tom, ako absolvovala údržbu vo Francúzsku.

Vyhlásenie o exporte dronov

Spojené štáty a 44 ďalších krajín vydali 5. októbra spoločné vyhlásenie o zásadách exportu a využívania dronov. Používanie bezpilotných lietadiel musí byť v súlade so zákonom o vedení vojny i medzinárodnými právnymi normami pre oblasť ľudských práv. Export zbraňami vybavených a útokov schopných dronov sa musí uskutočňovať zodpovedným spôsobom a v súlade s normami o medzinárodnom obchodovaní so zbraňami a odzbrojení. Signatári by mali vedieť, kam svoje drony predávajú. USA sa so svojimi partnermi zídu na budúci rok, aby diskutovali o detailnejších medzinárodných normách. Medzi signatármi nie sú Rusko, Čína, India a Izrael, označované za súčasných alebo budúcich lídrov exportu ozbrojených dronov.

TECHNIKA

NOVINKY • TRENDY • VÍZIE

Deň slovenského obranného priemyslu

Minister obrany SR Peter Gajdoš 20. októbra vo Vojenskom technickom a skúšobnom ústave Záhorie otvoril Deň slovenského obranného priemyslu. Zorganizoval ho rezort obrany v spolupráci so Združením bezpečnostného a obranného priemyslu SR pri príležitosti slovenského predsedníctva v Rade Európskej únie, aby aj zahraničným predstaviteľom predstavili najmodernejšiu domácu vojenskú techniku a výzbroj.

Rezort obrany týmto spôsobom plní záväzok podporovať domáci zbrojársky a obranný priemysel, ktorý mu vyplýva z programového vyhlásenia vlády. Podľa šéfa rezortu obrany bol 20. október príležitosťou zviditeľniť slovenské zbrojárske firmy a prezentovať ich výrobky. „Podobnými aktivitami chceme náš zbrojársky a obranný priemysel podporovať aj v budúcnosti, pretože jeho rozvoj znamená aj zabezpečenie práce pre ľudí,“ povedal a dodal: „Ak nepodporíme domáci obranný priemysel práve my napríklad aj zavádzaním jeho produktov do výzbroje Ozbrojených síl SR, bude to mať ťažšie presadiť sa v zahraničí.“ Ministrove slová potvrdil okrem iných Pavol Gálik, riaditeľ divízie špeciálnych systémov Aliter Technologies a.s., bratislavskej spoločnosti,

ktorá s aliančnou agentúrou NCIA (NATO Communications and Information Agency) uzatvorila už šestnásť kontraktov. „Ak nedokázete aspoň časť svojich výrobkov umiestniť v domácich ozbrojených silách, len veľmi ťažko môžete byť úspešní v zahraničí,“ konštatoval predstaviteľ spoločnosti, ktorej produkty využíva ZAMKIS Ružomberok či 5. pluk špeciálneho určenia zo Žiliny. Na Záhorí prezentovala komunikačný systém Contamet a širokopásmový rádiový smerovač B2R.

Predseda Výboru Národnej rady SR pre obranu a bezpečnosť Anton Hrnko vyzdvihol bohatú históriu slovenského obranného priemyslu, ako aj jeho súčasnosť a budúcnosť. Prezident Združenia bezpečnostného a obranného priemyslu SR Marián Andraščík ocenil podporu domácich výrobcov zo strany súčasného vedenia rezortu obrany. Počas Dňa slovenského obranného priemyslu bola v dynamických i statických ukážkach predstavená aj súčasná výzbroj a technika Ozbrojených síl SR. V súčasnosti je v nich zaradených takmer 140 druhov výzbroje, techniky a materiálu – produktov domáceho obranného priemyslu.

(kod, pv)

Foto: Ivan Kelement

Medzinárodné vojensko-technické fórum Armija-2016

Najnovším podujatím v oblasti výstav a veľtrhov vojenských technológií, techniky a riešení v Ruskej federácii je medzinárodné vojensko-technické fórum pomenované Armija.

Miestom konania je nový Vojensko-vlastenecký park kultúry a oddychu Ozbrojených síl Ruskej federácie Patriot v Kubinke, v moskovskej oblasti. Dejiskom je kongresové a výstavné centrum, ktoré

lo na ploche viac ako 200 000 m², z čoho približne 80 000 m² predstavovala krytá plocha. Okrem expozícií na pôde kongresového a výstavného centra bolo súčasťou fóra aj predvádzanie pozemnej a leteckej

techniky. Ukážky pozemnej techniky rôznych kategórií a typov, vrátane prekonávania vodnej prekážky a ostrých bojových strelieb, sa uskutočňuje na polygóne v Alabine. Na strelnici polygónu sa konali aj streľby bojových a viacúčelových vrtuľníkov s hlavnými palubnými zbraňami aj neradenou raketovou muníciou. Predvádzanie leteckej techniky na zemi i počas letových ukážok sa uskutočnilo na leteckej základni v Kubinke. Počas fóra sú všetky tri objekty, kde sa podujatie koná, prepojené autobusmi.

Návštevníci letiska Kubinka mohli vidieť letové ukážky MiG-29SMT a viacúčelového nadzvukového bojového lietadla Su-35S s doplnkovými kontajnermi palubného systému pre elektronický boj L265M10 Chibiny-M. Ďalej viacúčelové bojové lietadlo Su-30SM, frontový bombardér Su-34, cvičné lietadlo Jak-130, vrtuľníky Mi-35M, Mi-28N, Ka-52, Mi-26 a taktiež letecké akrobatické skupiny Striži na strojoch MiG-29 a Russkyje Viťjazi na Su-27.

Diaľkovo
ovládaná
zbraňová stanica
s kanónom 2A42
kalibru 30 mm

je súčasťou rozmerného komplexu budov a inštalácií. Park Patriot oficiálne otvorili 16. júna 2015 a postupne sa tam presúvajú všetky známejšie muzeálne expozície, ktoré sú v jednotlivých mestách a obciach moskovskej oblasti. Medzinárodné vojensko-technické fórum Armija sa po prvý raz uskutočnilo v roku 2015.

Počas roka od konania prvého fóra sa dejisko a jeho infraštruktúra viditeľne rozrástli. Vyrástla centrálna štvorica nových výstavných hál, pribudlo množstvo ďalších objektov. Fórum Armija-2016 sa kona-

Nadzvukové
bojové lietadlo
MiG-29SMT

Prehľadový radar 1L215E

Nástup robotov

Fórum ukázalo, že aj Ruská federácia kladie veľký dôraz na vývoj bezposádkových prostriedkov v oblasti techniky pre pozemné sily, vzdušné sily aj vojenské námorníctvo.

Jedným zo subjektov Ministerstva obrany Ruskej federácie je verejná akciová spoločnosť 766 UPTK (766. Správa výrobo-technologického kompletovania). Vo svojom stánku predstavila prototyp robota prieskumu a palebnej podpory bojového viacúčelového robototechnického kompletu Uran-9. Určením kompletu tvoreného štyrmi robotmi, jedným mobilným riadiacim strediskom a prepravnými prostriedkami je zvýšenie efektívnosti bojových úloh pri súčasnom znížení strát vlastnej živej sily, vrátane bojovej činnosti na mestskom bojisku a pri uskutočňovaní protite-

Robotické prieskumné a bojové vozidlo BAS-01G BM

Technologický demonstrátor samohybného zbraňového systému Floks kalibru 120 mm

roristických operácií. Hmotnosť robota, pripomínajúceho svojím vzhľadom malý tank, neprekračuje 10 ton. Robot je vybavený širokým spektrom optickej aparatúry a jeho výzbroj umiestnená v otočnej veži predstavuje automatický kanón 2A72 kalibru 30 mm, spriahnutý guľomet PKTM

kalibru 7,62 mm, protitankový raketový systém Ataka a granátomety PDM-A.

Prototyp diaľkovo ovládaného bojového robota BAS-01G BM zo zostavy bojového robotizovaného systému predstavil aj koncern Kalašnikov. Určením systému je prieskum, retranslácia, palebná pod-

pora jednotiek, hliadkovanie a ochrana, odmiňovanie a odstraňovanie prekážok. Vystavený bol robot vo verzii pre vedenie prieskumu a palebnú podporu jednotiek. Základom konštrukcie je ľahké pancierové pásové vozidlo. Prieskumné a palebné systémy sú umiestnené v otočnej vežovej nadstavbe.

Viacero zaujímavých projektov a prototypov z oblasti bezposádkových systémov vystavilo hlavné vedecko-výskumné centrum robototechniky Ministerstva obrany Ruskej federácie GNIIC RT MO RF. Nemohli chýbať bezposádkové lietajúce prostriedky na prieskumné úlohy či drony viacerých kategórií a typov. Návštevníci mohli vidieť aj maketu autonómneho podvodného bezposádkového kĺzavého aparátu zo zostavy robotizovaného komplexu slúžiaceho na zhromažďovaní oce-

ánografických informácií a retransláciu povelov na ponorené objekty. Autorom komplexu je neverejná akciová spoločnosť NPP PT Okeanos zo Sankt Petersburgu. Kĺzavý autonómny aparát má dĺžku 3,0 m, priemer bez krídel je 0,31 m, rozpätie horizontálnych plôch dosahuje 1,37 m. Jeho celková hmotnosť je 150 kg pri hmotnosti užitočného nákladu do 15 kg. Aparát má maximálnu autonómnosť až 6 mesiacov a dosahuje rýchlosť pod vodou 1 až 2 uzly.

Spomedzi bezposádkových lietadiel mal premiéru na verejnosti stroj strednej triedy zo zostavy bezposádkového leteckého prieskumného komplexu Forpost. Konštrukcia Searcher II pochádza z Izraela, v Rusku bola vyrobená na základe licencie. Každý systém Forpost, ako sa Searcher II volá v Rusku, zahŕňa pozemnú riadiacu stanicu a tri bezposádkové lietadlá. Bezposádkové lietadlo má dĺžku trupu 5,8 m, priemer trupu 1,4 m a rozpätie krídel 8,5 m. Lietadlo poháňa motor Jabiru 2200 s maximálnym výkonom 59,66 kW, ktorý otáča dvojlistovú tlačnú vrtuľu. Maximálna vzletová hmotnosť lietadla je 454 kg, pričom maximálna hmotnosť užitočného nákladu môže dosiahnuť 45 g. Cestovná

**Lahko opancierované pásové vozidlá
Briz (vpredu) a Moskit (vzadu)**

rýchlosť lietadla je 111 km/h, maximálna rýchlosť je 220 km/h. Maximálny rádius použitia je do 250 km. Praktický výškový dostup, čiže maximálna výška letu je 5 795 m. Lietadlo má letovú vytrvalosť do 18 hodín. Palivová nádrž má objem 142 l. Priemerná spotreba paliva je 10 l na hodinu letu. Lietadlo možno použiť pri rozsahu teplôt od - 35°C do + 49°C. Čas prípravy na vzlet je 2,5 hodiny. Životnosť stroja je 600 letových hodín.

Konvenčné novinky

Ruské firmy intenzívne pracujú aj v iných oblastiach, a tak sme mohli vidieť aj novinky v oblasti konvenčnejších zbraňových

kalibru 120 mm z dielni spoločnosti CNII Burevestnik zo zostavy verejnej akciovej spoločnosti Vedecko-výrobná korporácia

cieľov delostreleckými mínami a presnými projektilmi. Konštruktéri systému predpokladajú kadenciu streľby obyčajnými

**Model perspektívneho radarového lietadla včasnej výstrahy
a velenia A-100**

Ukážková streľba tanku T-90S

systémov. Premiéru mal model pravdepodobne finálnej sériovej podoby perspektívneho ruského pásového bojového vozidla pechoty, ktoré v rámci témy Kurganec-25 vyvíja Koncern Traktornyje zavody. Novinkou bol v stánku Jaroslavského motorového závodu vôbec po prvý raz verejne prezentovaný nový dieselový motor JaMZ-780, ktorý bude poháňať nielen všetky konštrukcie programu Kurganec-25, ale taktiež perspektívny ruský kolesový pancierovaný transportér a bojové vozidlo pechoty, ktoré vzniká v rámci programu nesúceho označenie Bumerang.

Návštevníci po prvý raz videli aj technologický demonstrátor nového samohybného zbraňového systému Floks so zbraňou

Uralvagonzavod. Zbraňový systém je inštalovaný na podvozokovej skupine nákladného automobilu Ural-4320 a jeho účelom je ničenie stacionárnych aj mobilných

delostreleckými mínami kalibru 120 mm tempom 10 výstrelův za minútu. Celková hmotnosť zbraňového systému neprevyšuje 20 ton.

Na tohtoročnom fóre sa zúčastnili aj spoločnosti z Bieloruska. Viaceré výrobky bieloruských firiem mali premiéru práve tu. Napríklad spoločnosť Minotor-Servis z Minska po prvý raz vystavila novú konštrukciu ľahkého viacúčelového pancierovaného pásového vozidla Moskit v prepracovanej a dokonalejšej podobe. Predĺžený a objemnejší variant vozidla s väčším počtom pojazdových kolies bol premenovaný na Briz. Spoločnosť v spolupráci s ďalšími bieloruskými aj ruskými partnermi plánuje ponúkať vozidlo ako nosič širokej škály elektronických a zbraňových systémov. Okrem vystavených reálnych prototypov obidvoch vozidiel spoločnosť predstavi-

**Bezposádkový lietajúci
prostriedok Forpost**

Model bojového vozidla pechoty Kurganec-25

la v modelovej podobe vozidlo Moskit vybavené novým ruským protitankovým raketovým systémom Kornet-EM. Môže predstavovať zaujímavú ponuku pre perspektívnych klientov, požadujúcich zvýšenú priechodnosť výkonného systému aj v tom najťažšom možnom teréne.

PVO stále aktuálna

Ruská federácia venuje zvýšenú pozornosť vývoju a výrobe prostriedkov protivzdušnej obrany všetkých tried a kategórií. Trend sa zintenzívňuje. Bolo to vidieť aj počas fóra Armija-2016. Najväčšími novinkami neboli protiletadlové raketové systémy (pre laický svet najpríťažlivejšie komponenty PVO), ale systémy výstrahy a zabezpečenia spracovania informácie. Práve tieto prostriedky sú často najdôležitejšími faktormi výstavby akéhokoľvek zmysluplného systému ochrany pred napadnutím zo vzduchu.

Výskumný ústav NNIIRT, organizačne zaradený do zostavy Koncernu PVO Almaz-Antej, vo verejnej svetovej premiére

**Samohybná kanónová
húfnica 2S19 Msta-S**

Robotické bojové vozidlo Uran-9

predstavil nový mobilný výstražný a prehľadový radar metrového pásma 1L125E Niobij-SV. Moderná konštrukcia s anténovou jednotkou s aktívnym fázovaným radom je pokračovaním radarov radu P-10/12/18. Určená je ako náhrada radarov 1L13 Nebo-SV a 1L119 Nebo-SVU vo výzbroji rádiotechnických vojsk Ruskej federácie i potenciálnych zahraničných zákazníkov. Radar slúži na zachytenie vzdušných cieľov, meranie troch koordinát, sledovanie aerodynamických aj balistických cieľov, ich identifikáciu, určovanie smerníkov zdrojov elektronického rušenia a výdaj komplexnej rádiolokačnej informácie používateľom. Diaľkový dosah

radaru je 5 – 500 km, výškový dosah do 65 km, rýchlosť sledovaných cieľov môže byť v rozsahu 5 – 1 500 m/s. Pokrytie azimutu je celokruhovú (360°), rozsah pokrytia v elevácii je od -10 do +35. Tempo poskytovania informácie je 5 alebo 10 sekúnd. Obsluha radaru je trojčlenná.

Dôležitým komponentom systému včasnej výstrahy sú aj radarové lietadlá včasnej výstrahy, prehľadu a velenia, známe v anglickej terminológii ako AWACS. V jednej z hál bol vystavený model perspektívneho ruského lietadla rádiolokačnej výstrahy, prehľadu a velenia A-100. Nový špecializovaný stroj bude vybavený vyvíjaným radarovým a rádiotechnickým komplexom Premier. Základom je modernizované transportné lietadlo IL-76MD-90A (výrobok 476). Konštrukcia nového špecializovaného lietadla zachováva koncepciu s rotujúcim diskovým puzdrom

radaru na chrbte, ktorá je použitá aj na súčasných ruských lietadlách A-50 tejto kategórie. Lietadlo A-100 má v prednej časti chrbta prekryt antény družicového systému prenosu údajov, nad kabínou pilotov a v zadnej časti koreňa kýlovej plochy sú puzdrá anténových jednotiek systému pasívneho rádiotechnického prieskumu. Ďalšie antény systému pasívneho rádiotechnického prieskumu pribudli na koncoch krídla a v kontajneroch zavesených pod koncami krídla. Skúšky prototypu nového stroja A-100 sú naplánované od roku 2017.

Text a foto: Miroslav Gyűrösi

Z histórie tankov I.

Pozemné koráby vyrážajú do boja

Prvá svetová vojna sa veľmi rýchlo zmenila na statický konflikt, v ktorom sa obe strany opevnili v zákopoch a každý územný zisk bol vykúpený obrovskými stratami. Dva roky trvajúcu patovú situáciu sa pred sto rokmi pokúsila zmeniť britská armáda, keď prvý raz nasadila do boja tanky.

Obrnené vozidlá existovali už pred prvou svetovou vojnou. Mali však klasický kolesový podvozok, ktorý bol absolútne nevhodný do krátermi posiateho terénu na západnom fronte. Spojeneckí stratégovia, ktorí si lámali hlavu nad tým, ako takéto prekážky prekonať, tak zákonite dospeli k pásovému podvozku. Nezávisle od seba na takýchto obrnencoch pracovali Briti aj Francúzi a plány tajili aj pred svojim spojencom. Vďaka tomu aj získali svoje meno – aby Briti utajili skutočný účel hranatých kovových monštier, dali im krycí názov tank, čiže cisterna na vodu.

Prvé nasadenie

Zástancovia novej zbrane si uvedomovali, že na skutočný zvrat vo vojne potrebujú nasadiť čo najväčšie množstvo tankov naraz. Britské velenie však zúfalo potrebovalo akýkoľvek prelom vo vyčerpávajúcej statickej vojne a tlačilo na ich okamžité nasadenie aj v malom počte. Napriek protestom ich tvorcov sústredili 50 tankov pre ďalšiu ofenzívu na Somme a 15. septembra 1916 zavelili do útoku. Stroje však zďaleka neboli pri-

A7V

Nemecko vývoj v prvej svetovej vojne totálne zaspalo. Postavilo iba 20 vlastných tankov A7V, ktoré navyše neboli žiadnej prelomovej konštrukcie. Uvádzame ho ako prvého predstaviteľa neskôr významnej nemeckej konštrukčnej školy. Tank A7V mal veľké rozmery, vážil 33 ton. Na pásovom podvozku bol krabíkový trup s výzbrojou na všetkých stranách. Vpredu bol 57 mm kanón, ktorý dopĺňalo šesť guľometov. Posádku tvorilo až 18 mužov. A7V poháňali dva motory Daimler s celkovým výkonom 200 koní, maximálna rýchlosť bola 15 km/h. Hrúbka panciera bola 15 až 30 mm.

pravené, časť sa pokazila už počas presunu a proti Nemcom ich vyrazilo len 32. Postupovali na línii širokej 8 km a spôsobili šok nemeckým obrancom, ale i vlastnej pechote, ktorá s nimi nevedela spolupracovať. Žiadna taktika nebola dohodnutá a tam, kde tanky postupovali osamotené, stali sa postupne terčom všetkých zbraní okolo a neuspeli. Pri dedine Flers však tanky postupovali v skupine a Nemci ich nedokázali zastaviť. Prerazili nepriateľské línie a dokonca napadli delostreleckú batériu v tyle. Pri dobýjaní jedného opevneného bodu dokonca Briti použili postup, ktorý sa stal na dlhé desaťročia základnou poučkou všetkých útočných stratégií. Nemeckých obrancov rozprášil tank, ktorý kryla delostrelecká paľba a zhora ho podporovala strelba z lietadla. Vzápätí opevnený bod bez veľkých strát obsa-

Mark I – Mark V

Britské tanky sa dizajnom počas celej vojny príliš nelíšili. Prvé stroje Mark I vážili 28 ton, poháňal ich motor Daimler s výkonom 105 koní a dosahovali rýchlosť 6 km/h. Posádku tvorilo osem vojakov. Pancier mal maximálnu hrúbku 12 mm. Výzbroj bola sústredená v barbetách na bokoch. Pri „mužskej“ verzii tanku ju tvorili dva kanóny kalibru 57 mm a tri guľomety, „ženská“ verzia tanku niesla päť guľometov. Existovali aj tzv. hermafrodity s kanónom na jednej strane a guľometmi na druhej. Nasledujúce verzie Mark II a III sa líšili iba minimálne. Masovej produkcie sa v roku 1917 dočkala verzia Mark IV so silnejším pancierom. Pôvodne pre ňu plánovali aj mechanické zdokonalenia, tie však meškali. Dočkala sa ich až verzia Mark V z roku 1918, ktorá mala silnejší motor Ricardo s výkonom 150 koní a novú prevodovku. Vďaka tomu boli podstatne menej poruchové ako predchádzajúce verzie.

Renault FT-17

Dá sa povedať, že ide o prvý moderný tank na svete. Jeho koncepcia sa dodržiava dodnes. Vpredu je priestor posádky a vzadu je oddelený motorový priestor. Na strope korby je otočná veža, v ktorej je sústredená výzbroj – buď jeden guľomet alebo kanón kalibru 37 mm. Renault FT-17 mal veľmi malé rozmery, vážil iba 6,5 tony. Dosahoval rýchlosť 7 km/h, čo v podmienkach prvej svetovej vojny na sprevádzanie pechoty stačilo. Posádku tvorili len dvaja muži. Renaulty sa dočkali masového rozšírenia, vyrobili ich asi 4000. Po vojne slúžili v armádach desiatok štátov vrátane Československa. V službách Francúzska, Poľska či Juhoslávie sa dočkali nasadenia aj v druhej svetovej vojne. To však už boli príliš zastarané.

dila vlastná pechota. Úzka spolupráca týchto druhov zbraní bola neskôr napríklad základom nemeckej taktiky bleskovej vojny.

Ukázalo sa, že nedostatkom prvých tankov je poruchovosť, vysoká hlučnosť a problémy pri komunikácii posádky. Ďalšie nasadenie v menších počtoch pri Arrase a inde ukázalo, že tadiaľto cesta nevedie. Nemci totiž okrem delostrelectva zaviedli priaznivé strelivo aj pre pechotné zbrane a tanky v krížovej paľbe dlho nevydržali. Nasadenie vo Flámsku zase zlyhalo pre tamojšie blato, s ktorým si ani pásové podvozky nedokázali poradiť. A Francúzi síce sústredili pri Chemin des Dames až 400 svojich tankov Schneider a Saint-Chamond, ale pre neopatrnosť velenia, ktoré vopred prezradilo svoje plány, ani tam výrazný úspech nedosiahli.

Úspech pri Cambrai

Až v bitke pri Cambrai tanky naplno ukázali svoju opodstatnenosť. Ráno 20. novembra 1917 vyrazilo na front široký 8 km do útoku až 400 britských tankov – vyše desaťkrát viac ako rok predtým pri Somme. Kryté presnou paľbou delostre-

lectva prerazili nemecké línie. Na niektorých miestach postúpili za pár hodín až do hĺbky 10 km. Váhavé velenie však nestihlo úspech využiť a Nemci prielom za dva dni uzavreli.

Až do konca vojny sa potom tanky stali súčasťou každej veľkej ofenzívy. A nielen to, intenzívne sa pracovalo aj na ďalších nových typoch obrnencov. Vznikli transportéry pre pechotu i samohybné delá. Francúzi prišli s revolučnou myšlienkou – otočnou vežou, ktorá umožnila zredukovať rozmery tanku i počet členov posádky. Nemci nedokázali s týmto vývojom držať krok. Ich vlastný typ A7V vyrobili iba v malom počte. Napriek tomu aj oni nasadzovali v poslednom roku vojny tanky vo väčšom počte – išlo o ukoristené britské stroje Mark IV, ktoré opravili a využívali proti bývalým majiteľom.

V apríli 1918 dokonca došlo k prvému tankovému súboju, keď sa skupina britských tankov stretla s nemeckými A7V. Už tento prvý súboj ukázal, že iba guľomety nestačia a kanón by mal byť neoddeliteľnou súčasťou výzbroje tanku.

Izrael má nové transportéry

Najnovším prírastkom vo výzbroji izraelskej armády sa stane osemkolesový obrnený transportér Eitan. Prototypy vozidla práve prechádzajú skúškami mobility a odolnosti. Eitan má nahradiť staré pásové transportéry M113 a doplniť ťažké vozidlá Namer. Tie vznikli na podvozku tankov Merkava a majú 60 ton. Posádke poskytujú výbornú ochranu pri pouličných bojoch, ich mobilita v otvorenom teréne je však nízka. Práve tu by sa mal Eitan uplatniť – pri preprave vojakov na väčšie vzdialenosti je rozhodne praktickejší ako Namer. Posádku tvoria tri osoby – veliteľ, vodič a operátor diaľkovo ovládanej vežičky. Prvý prototyp v nej má namontovaný iba guľomet, počítá sa aj s kanónom kalibru 30 až 40 mm a raketovými strelami. Eitan môže prepravovať deväť vojakov. Pri jeho konštrukcii využili nový typ panciera, ktorý je ľahší a zároveň odolnejší. Bezpečnosť posádky zvyšuje aj systém aktívnej ochrany Trophy, ktorý deteguje a likviduje rakety mieriace na vozidlo. Eitan má hmotnosť 30–35 ton a s dieselovým motorom s výkonom 559 kW (750 koní) dosahuje rýchlosť 90 km/h.

(mb)

Foto: IDF

Ľahké vrtuľníky pre Afganistan

Afganské letectvo prevzalo posledné štyri z 27 amerických ľahkých helikoptér MD-530F. Prvých šesť dorazilo už v roku 2011, ďalšie však prišli až v roku 2015. Ide o ozbrojenú verziu, ktorá však mala spočiatku problémy so zameriavačmi. V priebehu tohto roka dostávali aj staršie stroje nový strelecký systém. Afganské vrtuľníky nosia dva kontajnery s 12,7 mm guľometmi alebo dve raketnice pre sedem 70 mm neriadených rakiet, prípadne kombináciu oboch. Vrtuľníky MD-530F môže ovládať jediný pilot, na palubu sa zmestí spolu 5 osôb. Maximálna vzletová hmotnosť je 1 600 kg. Dosahujú rýchlosť 280 km/h a dostup 5 700 m, ich dolet je 430 km. Afganské letectvo ich používa na prieskum, sprevádzanie konvojov a tiež rýchlu podporu pozemných jednotiek, ktoré sa ocitli v núdzi. Pre slabšie výkony vo výškach sa do niektorých hornatých oblastí nehodia, ale afganský pozemný personál je spokojný s ich jednoduchou údržbou. O dva stroje však už Afganci prišli – jeden bol stratený pri tvrdom pristáťí a druhý vybuchol, keď pristál rovno na mínu.

(mb)

Foto: USAF

Poľsko kúpi Black Hawk

V rámci modernizácie ozbrojených síl nakúpi Poľsko vojenské vrtuľníky typu Black Hawk vyrábané v Poľsku. Vyhlásenie poľskej vlády prišlo niekoľko dní potom, ako sa Poľsko rozhodlo zrušiť plány kúpiť od Francúzska 50 vojenských vrtuľníkov spoločnosti Airbus Helicopters v hodnote 3,14 miliardy eur. Nákup vrtuľníkov poľskej výroby potvrdila premiérka Beata Szydlová a minister obrany Antoni Macierewicz počas návštevy leteckého podniku PZL v meste Mielec na juhovýchode Poľska, ktorý v roku 2007 kúpil americký výrobca vrtuľníkov Sikorski. Szydlová uviedla, že továreň, ktorá vyrába vrtuľníky Black Hawk, má síce zahraničných majiteľov, avšak zamestnáva tisíce Poliakov a platí dane v Poľsku. Premiérka preto nákup od tohto výrobcu označila za akt „ekonomického vlastenectva“, pričom dodala, že nákup helikoptér z Francúzska by nebol v národnom záujme Poľska.

Nemecko rieši uvoľnené skrutky

Nemecko zakázalo lietať polovici zo svojich starnúcich bojových stíhačiek Tornado vrátane šiestich strojov vyslaných do Turecka. Dôvodom sú uvoľnené skrutky, ktoré sa v niektorých zariadeniach v kokpíte nedajú utiahnuť. Zákaz sa vzťahuje na 42 z 85 nemeckých lietadiel Tornado, ktoré vyrobila spoločnosť Airbus Defence and Space. Problémom sú najmä skrutky slúžiace na upevnenie ovládania a zobrazovacej jednotky v zadnej časti kokpitu. Stroje nebudú môcť vzlietnuť, kým sa nenájde riešenie. Nie je jasné, ako dlho to bude trvať ani koľko to bude stáť. Problém sa týka novšieho modelu Tornado ASST A3, ktorý sa začal používať v období rokov 1981 – 1992.

Rumunsko kúpilo jazdené F-16

Prvých šesť zmodernizovaných bojových lietadiel typu F-16 Fighting Falcon, ktoré Rumunsko odkúpilo pred tromi rokmi od Portugalska, je už na základni vo Fetești ležiacej na juhovýchode krajiny. Bukurešť zaplatila Lisabonu za 12 strojov vybavených novými motormi a elektronikou, ale aj modernými zbraňovými systémami, po 628 miliónov eur. Súčasťou ceny sú aj náklady spojené s výcvikom pilotov a technického personálu. Lietadlá nalietali v priemere 3 500 hodín, podľa odhadov môžu byť v prevádzke ešte ďalších 4 500 hodín, teda asi 20 rokov. Ďalšie tri stroje by na rumunskom území mali pristáť do konca tohto roka, ostávajúce tri potom na budúci rok. Rumunská vláda však už zvažuje nákup ďalších strojov typu F-16k. Modernizácia letiska a základne vo Fetești, súvisiaca s nákupom lietadiel, si vyžiadala náklady vo výške 30 miliónov eur. Dve tretiny tejto sumy hradila Severoatlantická aliancia, zvyšnú tretinu Rumunsko. Rumunské vzdušné sily využívajú v súčasnosti ruské stíhačky MiG-21 LanceR, ktoré prešli obnovou za pomoci Izraela. Zo 110 strojov je však napriek tomu schopných letu iba asi 30-40.

Iskander v Kaliningrade

Rusko začiatkom októbra presunulo taktické rakety Iskander-M, schopné niesť jadrové hlavice, do Kaliningradskej oblasti hraničiacej s Poľskom a Litvou, teda medzi dve členské krajiny NATO. „Raketové jednotky sú v oblasti umiestnené v rámci vojenského výcviku ruských ozbrojených síl,“ uviedol hovorca ruského ministerstva obrany. Potvrdil tým americké spravodajské informácie. Hovorca uviedol, že jednu z rakiet odhalili americkému špiónážnemu satelitu úmyselne.

Pozdrav Rasťovi

Aj tento rok na sviatok Pamiatky zosnulých bude na hrobe rotného Rastislava Neplecha povievať malá zástava Poľska. Spolu s kyticou je tam už od leta ako symbolický pozdrav od poľských spolubojovníkov z operácie Iracká sloboda.

Tak to býva roky po tom, ako Rasťo spolu s poľským vojacom Tomaszom Murkowskim zahynuli 11. novembra 2006 počas nočného presunu dvadsiaty vozidiel v operácii Iracká sloboda. Pri meste Al Kut pod ich tretím vozidlom v kolóne vybuchol nástražný systém. „Poľskí vojaci boli raz za mnou aj v robote a bol s nimi aj ten tretí, ktorý bol vážne zranený, ale prežil. Mali sme sa stretnúť aj s rodičmi Tomasza Murkowského, ale to nám zatiaľ nevyšlo,“ spomenie Rasťov otec Jaroslav Neplech, podplukovník vo výslužbe. „Vojaci z tej poľskej jednotky tadiaľto chodievajú na dovolenku a vždy sa zastavia pri Rasťovom hrobe. Veľmi si to vážime,“ dodáva Mária Neplechová, matka nášho padlého vojenského zdravotníka.

Zastupujúca hlava rodiny

Pplk. v. v. Jaroslav Neplech bol vojak od roku 1974. Vyštudoval v Žiline tylové zabezpečenie, zobral si za manželku Žilinčanku a po dlhej službe v Čechách sa v roku 1988 vrátil na Slovensko. Služiť prišiel najskôr do Martina k tankistom, potom do Trenčína a zasa späť do Martina, kde pomáhal budovať elitný prápor okamžitej reakcie; v roku 2000 odišiel do zálohy z funkcie zástupcu veliteľa pre logistiku.

„Manžel bol ako vojak preč z domu aj šesť mesiacov v roku, preto mal Rasťo u nás doma už od malého chlapca pozíciu za-

stupujúcej hlavy rodiny,“ spomenie pani Mária. „Oco chodil na týždňovky a aj s bratom Jarkom nás popri mame vychovával Rasťo. Bol pre nás aj otcom, aj bratom. Vždy s ním bola sranda a vždy som sa pri ňom cítila bezpečne,“ pridáva sa Rasťova sestra Markéta. „Raz sme boli sami doma, otvárala som pekáč, popálila a obarila som si ruku. On mi to ošetril a staral sa o mňa tak, že sme ani nevolali rodičov, aby sme ich zbytočne nevystrašili,“ dodáva Markéta a mieri k Rasťovej zdravotníckej odbornosti. Mal k nej blízko odmalu. „Okrem toho však chcel byť aj vojenský pilot. Veď mal plné skrine modelov...“ dopĺňa otec. Nakoniec však z leteckej školy v Košiciach zišlo. Rasťo sa už na gymnáziu zaľúbil a rozhodol sa, že si založí rodinu a ostane pri zdravotníctve. „Po maturite si dorobil nadstavbu röntgenového laboranta. Hoci na základnej vojenskej službe v Leviciach ešte o kariére profesionálneho vojaka nerozmýšľal, napokon sa rozhodol inak. Stal sa vojenským zdravotníkom a ako profesionálny vojak začal slúžiť u nás v Martine aj náš druhý syn Jaroslav.“

Cesta vojaka

„Sme síce vojenská rodina, ale odhovárali sme ho, aby do Iraku nešiel. Už keď predtým vycestoval na misiu na Golanské výšiny, som sa o neho veľmi bála. Keď som počula o Iraku, čo iné ma ako mamu mohlo

napadnúť, ak nie to najhoršie,“ smutne hovorí pani Mária. Aj po desiatich rokoch je to pre ňu ťažké – a nikdy o tých najstrašnejších dňoch jej života nebude rozprávať bez slz: „Zazvonili a keď som uvidela vo dverách tých šesť uniforiem, stretli sa mi oči s očami syna Jara, ktorý bol medzi nimi. Zrazu vedia všetko som sa predsa len ešte s nádejou opýtala: To Rasťo? On odpovedal: Hej... Je mŕtvy?... a on: Áno.“

„Ja som cestoval na Moravu, keď mi Jaro tú strašnú správu telefonoval do auta. Ani neviem, ako som mohol došoférovať späť,“ hovorí pán Neplech. „Ešte pred pohrebom bol u nás doma minister Kašický. Bol aj u Rasťovej manželky a ich dvoch dcérok, bolo to od neho pekné, ale vtedy sme nevnímali nič, len tú bolesť...“

„Rasťulo, Rasťík, tak som ho volala. A taká som bola rada, keď mu opäť chutila jeho obľúbená hubová polievka alebo čučoriedkový koláč,“ spomína mamka. Pokračuje: „Aj preto, lebo bol vojak, išiel za svojím osudom touto cestou. Pomáhal druhým, no chcel tiež zabezpečiť svoju rodinu, v ktorej bol šťastný. Ale iba čestne. Viackrát som ho počula, ako hovoril, že pre neho je prvoradé, aby ráno, keď sa pozrie do zrkadla, bol spokojný sám so sebou a nemusel sa za seba hanbiť. To bolo jeho krédo a my sme boli na neho hrdí ako na vojaka, no najmä ako na človeka.“

„Všetci traja súrodenci sme mali svadbu v priebehu roka a spolu máme šesť detí.

Rasťo ich brával hrať sa spolu, alebo nás obvolal – a šlo sa spoločne do hôr. Vedel tak krásne držať pokope rodinu,“ spomína pani Markéta, keď zjídeme na Rasťov hrob na konci Vrútok. A dodáva: „Ak niekto dokáže ublížiť aj vtipom, on ním vedel len pohľadiť a povzbudiť. Nerozprávam to preto, že som jeho sestra, ale preto, lebo som si istá, že by to povedali všetci, ktorí ho poznali – a verím, že si nášho takto spomínajú.“

Text: Pavol Vitko

Foto: autor, archív J. N.

Minister obrany vo Vajnorochoch

Minister obrany Peter Gajdoš sa 17. októbra stretol so starostom mestskej časti Bratislava – Vajnory Jánom Mrvom, poslancami miestneho zastupiteľstva a poslankyňou Národnej rady SR Annou Zemanovou. Vysvetlil im podstatu pôsobenia styčného integračného tímu NATO (NATO NFIU), ktorého sídlo je v ich mestskej časti. Spolu s veliteľom NFIU plukovníkom Jozefom Zekuciom odpovedal aj na otázky. Ubezpečil starostu a poslancov, že styčný integračný tím nie je vojenskou základňou ani bojovou jednotkou. Na území Slovenska bude pôsobiť tím plánovačov, z ktorých do 20 bude zahraničných. „Vybudovanie NFIU na Slovensku je posilnením našej bezpečnosti. V žiadnom prípade nemožno hovoriť o vojenskej základni. Počas mieru sa podieľa na plánovacích aktivitách a podporuje ich. Ak si to vyžiada zmenená bezpečnostná situácia, NFIU bude dohliadať na prípravu, koordináciu a zabezpečenie hladkého príjmu koalíčných vojsk NATO v prípade ich nasadenia na území Slovenskej republiky so súhlasom národných autorít,“ vysvetlil minister. Slovenská jednotka NFIU bola oficiálne aktivovaná 1. septembra 2016. Je pod velením Mnohonárodného zboru NATO Sever-východ Štetín a nie v podriadenosti OS SR. Styčný integračný tím NATO na Slovensku by mal dosiahnuť počiatočnú operačnú spôsobilosť 1. januára 2017 a plnú operačnú spôsobilosť 1. júna 2017. Okrem Slovenska sú alebo budú NFIU vybudované v Bulharsku, v Litve, v Lotyšsku, v Estónsku, v Poľsku, v Rumunsku a v Maďarsku.

Nový francúzsky pridelenec

Druhý zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálmajor Jindřich Joch prijal 6. októbra nového pridelenca obrany Francúzska plukovníka Rolanda Delawardeho spolu s jeho zástupcom podplukovníkom Danielom Kopeckým. Témami ich stretnutia boli spolupráca ozbrojených síl aj slovenský príspevok do operácie EUTM v Mali. Plukovník Delawarde poďakoval za pomoc poskytnutú Francúzsku po parížskych útokoch z konca minulého roka. Nový pridelenec vystriedal plukovníčku Christine Chaulieu, ktorá bola vo funkcii do 12. júla 2016. Podplukovník Daniel Kopecký nahradí vo funkcii zástupcu pridelenca obrany podplukovníka Marca Forterreho, ktorý ukončil diplomatickú misiu k 31. augustu 2016.

Combat Life Saver Course

V dňoch 12. – 23. septembra absolvovalo dvanásť príslušníkov OS SR na Veliteľstve výcviku Vojenskej akadémie Vyškov premiérový kurz bojového záchranára Combat Life Saver Course I. a II. Po zvládnutí prvej i druhej úrovne sú plnohodnotne pripravení na poskytovanie prvej pomoci v bojových podmienkach počas plnenia úloh v operáciách medzinárodného krízového manažmentu.

Európska olympiáda na Liptove

V Akadémii ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika sa od 4. do 7. októbra konal po Cypre (2012) a Grécku (2014) 3. ročník vedomostnej súťaže Common Security and Defence Policy Olympiad, venovanej spoločnej bezpečnostnej a obrannej politike Európskej únie. Súťažilo

v nej 40 študentov vojenských vzdelávacích inštitúcií z 15 krajín.

V úvodný deň podujatia v rámci slovenského predsedníctva v Rade EÚ, ktoré sa ako jediné konalo mimo Bratislavy a ktoré zastrešoval rezort obrany, pozdravil súťažiacich štátny tajomník Róbert Ondrejsák. „Vaše vedomosti sú dôležité, no táto súťaž je aj o vašich kontaktoch a budúcich vzťahoch, ktoré môžete využiť v rámci budovania spoločnej Európy,“ povedal. Ako uviedol prorektor pre vedu AOS Marcel Harakal, projektový manažér olympiády, v súťaži o najlepšie logo podujatia uspel Ionut Sebastian Enache z Rumunska. V písaní esejí bol najlepší John Michael Nevin z Írska. Vo vedomostnej súťaži družstiev vyhral tím zložený z kadetov z Estónska, Poľska, Portugalska, Rumunska, Slovenska, Španielska, Bulharska a Cypru. Spomedzi jednotlivcov sa víťazom stal Joaquin Alfaro Pérez zo Španielska.

Prví dobrovoľníci

12 týždňov, 84 dní výcviku, 524 hodín... Aj takto by sa dala sumarizovať historicky prvá dobrovoľná vojenská príprava. Začala sa 6. júla nástupom 37 záujemcov a 30. septembra ju ukončilo dovedna 31 mužov a žien z celého Slovenska.

Na slávnostnom nástupe, zložení vojenskej prisahy a povýšení do hodnosti vojakov 2. stupňa na nádvorí martinských kasární boli prítomní minister obrany Peter Gajdoš, náčelník GŠ OS SR generál Milan Maxim, veliteľ Pozemných síl OS SR generálmajor Ondřej Novosad, hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Vladimír Beluš, ďalší hostia a príbuzní vojakov dobrovoľnej vojenskej prípravy.

„Napriek tomu, že mnohí odsúdili dobrovoľnú vojenskú prípravu na zánik, naďalej zostáva jednou z priorit rezortu obrany, ku ktorej sme sa zaviazali aj v Programovom vyhlásení vlády SR,“ zdôraznil minister obrany a pripomenul, že spomínaný projekt podporil na oslavách Dňa Ozbrojených síl SR aj predseda Národnej rady SR Andrej Danko. „Som hrdý na to, že títo prví vojaci to zvládli,“ s uspokojením konštatoval Peter Gajdoš. Podľa neho rezort obrany v najbližších týždňoch projekt dobrovoľnej prípravy vyhodnotí a prijme opatrenia na jeho ďalšie zatraktívnenie.

Veliteľ Práporu výcviku Martin podplukovník Róbert Kecsö vyzdvihol aktívny prístup všetkých vojakov k výcviku. Zároveň ocenil troch z nich, ktorí v jednotlivých kategóriách dosiahli najlepšie výsledky: Caiyna Xia, Martina Sádeckého a Martinu Cabukovú.

Počas 12-týždňového výcviku nadobudlo 22 mužov a 9 žien základné vojenské zručnosti. Naučili sa ovládať ručné zbrane používané v našich ozbrojených silách. V priebehu trojtýždňového odborného

Vítam vás medzi nami

Týmito slovami privítal veliteľ pozemných síl OS SR generálmajor Ondřej Novosad 192 absolventov základného vojenského výcviku, ktorí 23. septembra zložili na nádvorí martinských kasární vojenskú prisahu a boli slávnostne vyradení.

Na slávnostnom akte sa zúčastnil hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Vladimír Beluš, prorektor pre vojenské veci Akadémie ozbrojených síl plukovník Ľubomír Matta a ďalší hostia.

Prípravu v martinskom prápore výcviku úspešne absolvovalo celkom 192 vojakov – 54 čakateľov, 40 kadetov dôstojníckeho kurzu pre absolventov vysokých škôl a 98 kadetov AOS. Medzi nimi bolo aj

výcviku sa podľa zástupcu veliteľa martinského práporu výcviku majora Milana Kovalčíka pripravili na výkon funkcií v odbornostiach strelec, ženista, odmorovač a spojár. Zlepšili si aj fyzickú kondičku, psychickú odolnosť a získali lepšiu sebadisciplínu. V priebehu svojej prípravy ubehli 120 kilometrov, ďalších 60 km pochodovali. Absolvovali 403 hodín základného výcviku a 124 hodín odbornej prípravy. Záverečné cvičenie v priestoroch posádkového cvičiska Sučany komplexne preverilo fyzickú, odbornú a najmä psychickú odolnosť vojakov dobrovoľnej prípravy plniť náročné úlohy v teréne vo dne i v noci.

Minister obrany i náčelník GŠ OS SR generál Milan Maxim s radosťou oznámili, že až 21 absolventov dobrovoľnej služby chce pokračovať ako vojenský profesionáli v Ozbrojených silách Slovenskej republiky. Aj to podľa nich svedčí o prospešnosti celého projektu. Ako vôbec najlepší absolvent celej dobrovoľnej vojenskej prípravy bol vyhodnotený vojak 2. stupňa Ján Bodorík. Vyslúžil si zápis do kroniky útvaru, vecný dar od veliteľa práporu i veliteľa pozemných síl a gratulácie od najvyšších predstaviteľov rezortu. Rodák z Oravy by chcel pokračovať v kariére vojenského profesionála práve v martinskom mechanizovanom prápore.

Najstaršou bola v rámci celého kurzu 51-ročná Trnavčanka Iveta Suleimanová, ktorá má dvoch dospelých synov. Medzi účastníkmi dobrovoľnej prípravy boli aj študenti, ktorí si podľa vlastných slov takouto zaujímavou formou zatraktívni prázdniny. Napríklad rodák z Trenčína Martin Sádecký, ktorý študuje na Univerzite obrany v Brne či Prokop Teper z Bratislavy, ktorý absolvoval štúdium politológie v Nitre a momentálne študuje vo Švédsku.

40 žien. Tento turnus spočiatku sprevádzalo ochorenie, ktoré desiatky mladých mužov a žien vyradilo na niekoľko dní z vojenskej prípravy. Zástupca veliteľa práporu výcviku major Milan Kovalčík i veliteľ roty základného vojenského výcviku kapitán Milan Porubský s uspokojením konštatovali, že vďaka iniciatíve a aktívnemu prístupu samotných vojakov a ich inštruktorov sa podarilo časovú stratu rýchlo dohnať. „Veľmi si cením aktivitu, ktorú vyvinuli najmä inštruktori nadrotmajster Ladislav Orávik a rotmajster Igor Slezák. Vďaka nim a ich kolegom sa podarilo celú prípravu čakateľov a kadetov úspešne zvládnuť,“ spokojne konštatuje kapitán Porubský.

Najlepším absolventom výcviku sa stal vojak 1. stupňa Dávid Belej, ktorému veliteľ práporu výcviku udelil najvyššie morálne ocenenie – zápis do kroniky útvaru. Rodák z Humenného, ktorý je absolventom tamojšieho gymnázia Ludvíka Svobodu, bude vo svojej vojenskej kariére pokračovať v akadémii v Liptovskom Mikuláši. „Mňa počiatočné zdravotné problémy našťastie nedržali tak dlho ako kolegov. Len pár hodín,“ priznal.

Na úspešnú cestu ich profesionálneho života všetkých pozhnaním vypevnil starší kaplán práporu výcviku plukovník František Počurek. Generálmajor Novosad novým vojenským profesionálom pripomenul, že ich nečaká ľahký a jednoduchý, no rozhodne zaujímavý život vojenského profesionála. Len od nich závisí, kam sa vo vojenskej kariére dostanú, ako využijú možnosti, ktoré im ozbrojené sily poskytujú a ponúkajú.

Texty a foto: Jozef Žiak

● Nástup príslušníkov odboru operácií a policajných činností a odboru podpory policajného výkonu sa uskutočnil 4. októbra v priestoroch Vojenskej polície Trenčín pri príležitosti predstavenia riaditeľa Vojenskej polície plk. Michala Migáta. Nový riaditeľ pri príležitosti Dňa Ozbrojených síl SR odovzdal medailu ministra obrany Slovenskej republiky III. stupňa (bronz) nadrotmajstrovi Patrikovi Štefekovi.

● Súčasťou programu výjazdového zasadania Vojenského výboru EÚ na čele s generálom Mikhaílom Kostarakosom bola návšteva výcvikového zariadenia v Zemianskych Kostolánoch. Členovia výboru sa zoznámili s činnosťou Národného centra EOD a RCHBO aj práporu RCHBO spolu s prezentáciou vybraných spôsobilostí OS SR. Pozreli si ukážky činností vo výcvikovom priestore a činnosti práporu RCHBO pri očiste osôb zasiahnutých toxickými chemickými látkami.

● Štvorčlenné družstvo príslušníkov veliteľstva Vzdušných síl OS SR sa 2. októbra tretí raz zúčastnilo na Medzinárodnom maratone mieru v Košiciach. Major Róbert Senček a kapitáni Slavomír Adam, Mikuláš Bystriansky a Ladislav Abrahám v silnej konkurencii 213 štafiet obsadili vynikajúce 3. miesto.

● Príslušníci prešovskej mechanizovanej brigády si 26. septembra nástupom v priestoroch veliteľstva 2. mechanizovanej brigády pripomenuli 23 rokov jej existencie a 126. výročie narodenia generála Rudolfa Viesta, meno ktorého brigáda nesie v čestnom názve. Po prečítaní rozkazu prezidenta SR pri príležitosti Dňa Ozbrojených síl SR odovzdal náčelník štábu 2. brigády plukovník Jozef Ivan vybraným príslušníkom brigády čestný odznak OS SR a vojenský dvojkríž za vernosť OS SR.

● V krátkom časovom slede sa z radov OS SR do priestoru operácie Resolute Support v Afganistane dostavili dve striedajúce jednotky – 16. 9. štyria príslušníci DCM-C zo ZaMKIS a 23. 9. štyria príslušníci ÚHL, ktorí sú súčasťou 18. poľného chirurgického tímu AČR. Je to druhá rotácia zdravotníckych špecialistov z ÚHL v prospech českého chirurgického tímu aj druhé nasadenie príslušníkov DCM-C. Slávnostné odovzdanie a prevzatie operačnej úlohy PCHT sa uskutočnilo 29. septembra.

● Akadémia ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši v dňoch 27. – 29. septembra zorganizovala 10. ročník medzinárodnej športovej súťaže kadetov vysokých vojenských škôl, vojenských katedier a profesionálnych vojakov All Rounder. Zapojili sa do nej kadeti a profesionálni vojaci zo SRN, ČR, Maďarska, Chorvátska a Slovenska. Sedem šesťčlenných družstiev si kondíciu, silu, obratnosť a vytrvalosť preverilo v disciplínach ako prekážková dráha, plávanie vo vojenskom ústroji, hod granátom na cieľ, streľba zo vzduchovej pušky, beh na 6 km a splavovanie rieky (rafting). Prvý skončil tím fakulty TVaŠ Karlovej univerzity Praha (ČR), družstvo AOS sa umiestnilo na druhej priečke. Tretí boli príslušníci Národnej univerzity verejnej správy Budapešť.

● Kontrola zladenosti družstiev roty bojového zabezpečenia práporu CSS Prešov sa uskutočnila 30. septembra v priestoroch posádkového cvičiska Ruská Nová Ves. Družstvá ochrany veliteľskej čaty preukazovali schopnosti taktického pohybu po bojisku a streleckej prípravy. Hospodárske družstvá zásobovacej čaty plnili úlohy súvisiace s uvedením poľnej kuchyne do prevádzky. Družstvo veliteľsko-štábného rádiového vozidla čaty komunikačných a informačných systémov plnilo úlohy zriadenia súpravy rádiových staníc a maskovania automobilov. Družstvo mobilného spojovacieho uzla čaty komunikačných a informačných systémov budovalo linkové vedenie. Kontrola preverila riadiace schopnosti veliteľov družstiev a schopnosti príslušníkov družstiev spolupracovať na plnení odborných úloh. Úlohy boli splnené na veľmi dobrej úrovni.

Slávne bitky histórie

Washington a New Orleans

Generál
Jackson na
valoch New
Orleansu

Francúzsky cisár Napoleon I. Bonaparte (1804 – 1821) začal ruskú výpravu 24. júna 1812, keď jeho polmiliónová Veľká armáda (Grande armée) prekročila poľsko-litovské hranice na rieke Nemen. Necelý týždeň predtým – 18. júna – vyhlásili mladé Spojené štáty americké (USA) za Atlantikom vojnu Veľkej Británii.

Náčelník
Tecumseh

Americko-britská vojna

Veľká Británia kráľa Juraja III., ktorý panoval v rokoch 1760 až 1820, bola tradičným sokom Francúzska a nechýbala v žiadnej zo siedmich tzv. protifrancúzskych, resp. protinapoleonovských koalícií v rokoch 1792 až 1815. Tie však spočiatku podporovala skôr diplomaticky, materiálne a finančne. Do pozemných bojov na „starom“ kontinente sa zapájala len výnimočne (napr. v Španielsku

a Portugalsku v rokoch 1808 – 1809) a strážila si najmä svoju námornú prevahu, ktorú názorne potvrdila i zničením francúzskej flotily pri myse Trafalgar v roku 1805.

Vojnu, nazývanú aj „Druhou americkou vojnou za nezávislosť“, ktorá od júna 1812 do februára 1815 prebiehala na území východnej a strednej časti Severnej Ameriky a v Atlantiku, začali Spojené štáty domnievajúc sa, že Briti zaangažovaní vo vojnách proti Napoleonovi v Európe nedokážu rozhodnejšie zareagovať. Ako dôvod uviedli americko-britské spory v námornom obchode a snahu o spravodlivejšie prerozdelenie území a sfér vplyvu.

Vojnu v Amerike pochopiteľne privítal i Napoleon, keď sa o nej na začiatku ruskej výpravy dozvedel, lebo zamestnala jeho dávneho rivala, ale v konečnom dôsledku sa on aj Američania prepočítali. Veľká Británia, vtedajšia európska veľmoc č. 1, sa po úteku Francúzov z Ruska nielenže vo februári 1813 pridala k šiestej pritinapoleonovskej koalícii, ale dokázala vcelku úspešne bojovať i proti USA. Možno i preto, že hoci počtom vojakov a domobrancov bola v nevýhode, na jej strane bojovala väčšina indiánskych účastníkov vojny, vrátane veľkej indiánskej konfederácie náčelníka Tecumseha, pretože, na počudovanie, sa Briti k indiánom správali lepšie než Američania.

Generál Brock a
náčelník Tecumseh

Vojvodcovia a ich vojská

Údaje o počtoch bojovníkov v americko-britskej vojne sa rôznia, ale približne možno povedať, že Američania v nej nasadili až 36 000 vojakov, vyše 4 500 tzv. stopárov (rangero) a v jednotkách domobrany sústredili viac ako 400 000 ozbrojených civilistov! Na ich strane bojoval i neznámy počet indiánov, najmä z kmeňov Čerokíov a Kríkov. Hlavné velenie nad Američanmi mal prezident James Madison (v úrade v rokoch 1809 – 1817)

**Smrť generála Brocka
na Queenston Heights**

**Komodor Perry počas
bitky na Erijskom jazere**

a podliehali mu generáli Henry Dearborn, Jacob Brown, neľútostný vojak a kolonizátor William Harrison, neskorší prezident Spojených štátov (1841), Zebulon Pike, ktorý zahynul pri útoku na York (dnešné Toronto), Winfield Scott či ďalší budúci prezident USA Andrew Jackson (úradujúci v rokoch 1829 – 1837).

Britské sily boli zreteľne slabšie. Pozostávali síce z vyše 48 000 radových vojakov, ale tých dopĺňalo len okolo 14 000 príslušníkov domobrany. Britom čiastočne pomáhalo odľahčiť situáciu Španielsko, keďže USA v marci 1813 zaútočili i na jeho vtedajšiu kolóniu Floridu a Španieli ju nemienili vydať zadarmo. Britské jednotky viedli generáli Robert Jenkinson, George Prévost, Gordon Drummond, Isaac Brock, ktorý padol v bitke na Queenston Heights, Edward Pakenham, ktorý zahynul v New Orleanse, a Robert Ross, ktorý v bitke pri Baltimore prišiel o život.

Významnou posilou pre Britov bolo vyše 4 000 bojovníkov indiánskej konfederácie náčelníka kmeňa Šóniov menom Tecumseh (Letiaca hviezda), ktorého britský kráľ vymenoval za brigádneho generála! Aj tento veľký zjednotiteľ indiánov však v roku 1813 zahynul v bitke pri rieke Thames.

Vývoj vojny

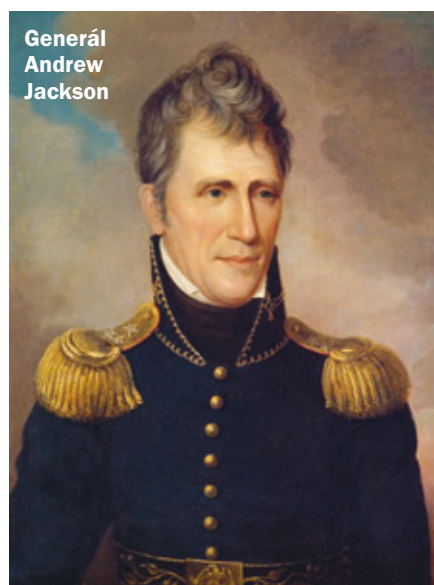
Začiatok konfliktu bol pre Britov a ich indiánskych spojencov pomerne úspešný. V tzv. Dolnej Kanade, po zlyhaní útoku Američanov na Montreal, dobyli Detroit a obsadili veľkú časť Michiganu. Pokus Američanov o vpád do tzv. Hornej Kanady Briti zmari- li presvedčivým víťazstvom na Queenston Heighst, kde však padol ich vynikajúci ve- liteľ generál sir Isaac Brock. Darilo sa im aj na Atlantiku a prakticky zlikvidovali ameri- ckých korzárov, ktorí tam na prelome rokov 1812 – 1813 zajali alebo potopili takmer 500 britských plavidiel!

Karta sa obrátila v apríli 1813, kedy ame- rický generál Zebulon Pike dobyl York, centrum Hornej Kanady. Pri výbuchu mu- ničného skladu síce zahynul, ale jeho vojaci týždeň drancovali mesto a vypálili všetky jeho verejné budovy. Potom sa sťahli na juh.

Ďalší úspech Američania dosiahli 10. sep- tembra na Erijskom jazere, kde flotila komo- dora Olivera Hazarda Perryho (9 lodí s 54 delami) zničila britskú eskadru (6 lodí so 63 delami) a umožnila generálovi Harrisonovi postup na predtým stratený Detroit. Ameri- čania a Briti sa 5. októbra stretli v bitke pri rieke Thames, ktorú Briti prehrali a padol v nej aj ich veľký indiánsky spojenec Tecum- seh. Briti Detroit opustili a Američania si tak

posilnili svoje pozície v oblasti Veľkých jazier.

Vojna kulminovala v lete 1814. Od jari obe strany bojovali na tzv. severnom a niagar- skom fronte so striedavými úspechmi, až Briti pripravili Američanom obrovský šok. V zálive Chesapeake sa vylodilo 4 000 brit- ských veteránov, ktorí po prekonaní odporu miestnej domobrany a malého oddielu ná- mornej pechoty 24. augusta obsadili hlavné mesto USA Washington! A ako odplatu za

**Generál
Andrew
Jackson**

York vypálili budovu amerického Kongresu Kapitól, sídlo prezidenta i ďalšie verejné a súkromné budovy! Prezident Madison so štábom ušiel do Virgínie. Po návrate dal dymom začmudené múry svojej rezidencie natrieť vápnom a odvtedy sa jej symbolicky hovorí „Biely dom“.

Američania sa však ani po tejto potupe nemienili vzdať a v septembri 1814 na jazere Champlain nová americká flotila komodora Thomasa Macdonougha zničila britskú. Potvrdila tak nadvládu USA nad Veľkými jaze- rami a prinútila britského generála Prévosta ustúpiť do Kanady.

Bitka o New Orleans

Už od jari 1814 vo flámskom Gente prebie- hali dôverné americko-britské mierové ro- kovania, keďže obe strany si uvedomili, že na rozhodujúce víťazstvo v Severnej Ame- rike zrejme nemajú. Napokon sa na Štedrý deň 24. decembra 1814 dohodli, že vojnu skončia v podobe „status quo ante bellum“, čiže v stave (približne) ako pred vojnou, čo znamenalo vrátenie obsadených území, za- jatých lodí, výmenu vojnových zajatcov a ďalšie kompenzácie. Táto skvelá vianočná zvesť však v čase plachtetníc potrebovala na cestu do Ameriky dlhší čas.

A tak sa 8. januára 1815 paradoxne roz- pútala najväčšia bitka už de facto skonče- nej americko-britskej vojny o významný americký prístav na rieke Mississippi New Orleans. Útok Britov s asi 7 500 vojakmi vie- dol generál sir Edward Pakenham, ktorému čelili sily generála Andrewa Jacksona v sile iba asi 4 500 mužov, medzi ktorými však bolo veľa skúsených lovcov (hraničiarov a zálesákov) z Kentucky a Tennessee, strieľa- júcich presnými kresadlovými tzv. kentuc- kými puškami (Kentucky Rifle), a dokonca i riečnych mississippských pirátov. Dva úto- ky Američania odrazili a padlo v nich vyše 2 000 Britov, vrátane generála Pakenhama, pričom vynikajúco sa kryjúci Američania mali iba 8 mŕtvych a 13 ranených! Briti mu- seli odiahnuť a bitka bola vlastne zbytočná, rovnako ako jej obeť.

Epilóg

V americko-britskej vojne na americkej strane padlo vyše 17 000 a zranenie utrpelo okolo 4 500 bojovníkov. Briti mali vyše 4 900 mŕtvych a takmer 3 700 ranených. Po skončení vojny sa mohli naplno sústrediť na Európu. Až tak, že siedmu protinapoleonov- skú koalíciu podporili i silným vojenským kontingentom pod velením vojvodu z Wel- lingtonu, čo sa napokon stalo Napoleonovi v júni 1815 pri Waterloo osudným.

Text: PhDr. Ján Dolinay

**New Orleans
bránili aj piráti**

Povýšený na Dukle

Máloktorý profesionálny vojak našich ozbrojených síl sa môže pochváliť, že bol mimoriadne povýšený v priestoroch Pamätníka a cintorína čs. vojakov na Dukle. Vojenský policajt Peter Očenáš si 6. októbra prevzal práve na tomto mieste výložky nadrotmajstra z rúk ministra obrany Petra Gajdoša a osobne mu gratuloval predseda vlády Róbert Fico aj náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim.

Donedávna pôsobil teraz už nadrotmajster Peter Očenáš ako vedúci starší inšpektor topolčianskej skupiny pre riešenie krízových situácií, ktorá je súčasťou Odboru policajného výkonu Bratislava. Od októbra sa stal veliteľom 5. skupiny ochrany objektov MO SR novovzniknutej jednotky NFIU (NATO Force Integration Unit) vo Vajnoroch.

Začínal ako ostreľovač

Rodák z Nitry, ktorý vyrastal v Šamoríne, kde absolvoval aj hotelovú akadémiu, bol na vojenskej zá-

kladnej službe v útvere Čestnej stráže OS SR. Práve vtedy sa podľa vlastných slov rozhodol pre dráhu profesionálneho vojaka. V roku 2000 nastúpil najskôr do vtedajšieho martinského práporu okamžitej reakcie. Začínal ako ostreľovač, neskôr sa stal zástupcom veliteľa družstva. Prvú zahraničnú skúsenosť získal v Kosove v operácii KFOR. Ďalšie pridal po prechode k Vojenskej polícii. Najskôr na Cypre v misii UNFICYP, potom v roku 2008 rámci vôbec prvej rotácie našich vojenských policajtov, ktorí v afganskom Kandaháre chránili bránu ECP-3. Do operácie ISAF sa vrátil ešte raz. V roku 2013 plnil v Kandaháre úlohy v rámci medzinárodnej policajnej jednotky. Bol tam aj veliteľom

Najskúsenejší potrubár

Na septembrovom súčinnostnom cvičení jednotlivých zložiek domáceho krízového manažmentu z rezortov vnútra, obrany, hospodárstva a prevádzkovateľa ropovodu HRON 2016 bol neprehliadnuteľný starší technik – špecialista Centra potrubnej dopravy, Zásobovacej základne 3 Zemianske Kostolany rotmajster Viliam Michálek.

Mladším, menej skúseným kolegom vždy vedel poradiť, pomôcť odbornou radou. Rodák z Topolčian začal svoju kariéru v ozbrojených silách v roku 1989 v dvojročnej dôstojníckej škole v Nitre. Ukončil smer automobilová – tanková služba a nastúpil na svoje prvé pôsobisko ako veliteľ čaty k 3. pluku potrubnej dopravy v Kadani. Pri delení bývalej federálnej armády ČSFR sa rozhodol pre slovenské ozbrojené sily.

Nadporučík, práporčík, rotmajster...

Od novembra 1992 do februára nasledujúceho roku s podieľal na vagónovaní a presune techniky a materiálu útvaru z Čiech na Slovensko. Najskôr do Nemšovej, neskôr do Čereňan. Pred dvoma rokmi sa útvar premiestnil do Zemianskych Kostolian. Rotmajster Michálek prežil obdobia, keď pracoval s vojakmi v základnej službe, neskôr s občianskymi zamestnancami až po terajšie obsadenie Centra potrubnej dopravy z radov profesionálnych vojakov. „Každý časový úsek mal svoje plusy a mínusy. Aj medzi vojakmi v základnej službe sa našli šikovní a iniciatívni jedinci, odborne veľmi zdatní,“ hovorí v súčasnosti najskúsenejší potrubár v radoch našich ozbrojených síl. Zažil množstvo vojenských cvičení, plnení úloh v rámci domáceho krízového manažmentu so zástupcami iných rezortov, ale aj niekoľko zmien svojej vojenskej hodnosti. Nemal vysokú školu, a preto ako nadporučík dobrovoľne prevzal hodnosť

zmeny a za plnenie úloh dostal od americkej strany medailu. Dva razy sa vrátil aj na Cyprus. V rokoch 2010 – 2011 a v minulom roku, keď zastával v medzinárodnej jednotke vojenskej polície UNFICYP z Veľkej Británie, Argentíny, Maďarska a Slovenska pozíciu zástupcu veliteľa zmeny.

Od februára tohto roku prevzal v mnohonárodnom prápore vojenskej polície NATO (MNMPBAT) pozíciu veliaceho poddôstojníka. Prápor tvoria zástupcovia vojenských polícií Poľska, Českej republiky, Chorvátska a Slovenska. Priznáva však, že aj napriek bohatým medzinárodným skúsenostiam to bola pre neho veľká výzva. Snažil sa ju čo najlepšie zvládnuť. V súčasnosti po spoločných zamestnaniach štábu MNMPBAT, a najmä účasti práporu na najväčšom cvičení NATO v krajinách strednej Európy Anakonda 2016 v Poľsku možno povedať, že nesklamal.

Veliaci poddôstojník štyroch armád

„Predstavuje vlastne moju predĺženú ruku smerom k poddôstojníckemu zboru práporu zloženého z vojakov štyroch krajín. Jednou z jeho úloh je prenášať nariadenia veliteľov na poddôstojnícky zbor a späťne zasa ich žiadosti smerom k štábu práporu. Priebeh cvičenia ukázal, že tieto úlohy plnil veľmi dobre a zodpovedne,“ konštatoval na záver cvičenia Anakonda v Poľsku veliteľ práporu poľský podplukovník Mateusz Dadal (každý rok sa na rotačnom princípe táto pozícia mení).

„Zo strany všetkých príslušníkov mnohonárodného štábu som cítil od prvých spoločných chvíľ plnú podporu. Zástupcom veliteľa bol skúsený chorvátsky major Franjo Barunčič a náčelníkom štábu český major Michal Nový, ktorý výborne dirigoval činnosť štábu. Bolo to pre mňa veľmi dôležité, bez toho by sme veľkú výzvu v podobe medzinárodného cvičenia Anakonda 16 nezvládli,“ konštatuje nadrotmajster Peter Očenáš, ktorý popri zamestnaní vyštudoval na Univerzite Konštantína filozofa v Nitre filozofiu a estetiku.

Po ukončení medzinárodného cvičenia Tobruq Legacy zabezpečoval ochranu kolóny Armády Českej republiky na hraničný prechod. V súčasnosti zbiera prvé praktické skúsenosti z práce na svojom novom pôsobisku. Po mimoriadnom povýšení pri Pamätníku čs. vojakov na Dukle neskryval svoje emócie. „Nepoznám veľa ľudí, ktorí by takéto pocity zažili. Je to niečo fantastické. Hľadel som na hroby vojakov, ktorí pred 72 rokmi zahynuli pri oslobodzovaní našej vlasti, mnohí doslova pred jej bránami a bol som veľmi dojatý. Aj táto chvíľa ma motivuje k ešte lepšiemu plneniu úloh,“ zdôveril sa vojenský policajt.

práporčíka. Úspešne absolvoval premiérový práporčícky kurz v Liptovskom Mikuláši. Jeho hodnostný pád pokračoval ďalej. Po zrušení práporčíckych hodností sa z neho stal rotmajster. No i tak ostal verný uniforme.

Chodiaca kronika

Starší inžinier skupiny plánovania Centra potrubnej dopravy kapitán Miroslav Danák na jeho adresu hovorí: „Má množstvo praktických skúseností z výstavby diaľkového potrubia. Ukázalo sa to aj v priebehu terajšieho súčinnosťného cvičenia. No najviac si na ňom cením, že mladším, menej skúseným kolegom vie vždy pomôcť, poradiť. V našej jednotke je vlastne takým nestorom. Je najskúsenejším potrubárom v ozbrojených silách. Jeho skúsenosti sú na nezaplatenie. Absolvoval množstvo cvičení, zamestnaní, výstavieb potrubia v rôznych prírodných podmienkach. Je chodiaca kronika vedomostí a skúseností.“ S týmto názorom sa stotožňuje aj veliteľ Centra potrubnej dopravy major Patrik Šantora.

Rotmajster Viliam Míchálek pripravil spoločne so svojimi nadriadenými grafický plán výstavby potrubnej linky. A potom už dohliadal na jej realizáciu. Začali pri rieke Hron, kde bolo prvé čerpadlo. Od neho viedlo potrubie s priemerom 150 milimetrov k vysokotlakému čerpadlu, napojenému do armatúrnej šachty. Aby sa mohla prečerpávať ropa z jedného do druhého ropodného potrubia. Ešte predtým, v prípravnej fáze svojimi radami pomáhal pri zložení potrubného materiálu, tvaroviek, spojovacích prvkov, armatúr a čerpacích agregátov z nákladných vozidiel. Aby všetko fungovalo tak, ako má. Lebo jeho celoživotnou zásadou je precíznosť, dôkladná práca. „Inak by potrubie i čerpadlá netesnili a namiesto prečerpania paliva či inej látky by sme mohli spôsobiť ekologickú haváriu,“ konštatuje najskúsenejší potrubár.

Text: Jozef Žiak

Foto: autor, Ivan Kelement

• V dňoch 12. – 23. septembra 2016 absolvovalo 12 príslušníkov OS SR na veliteľstve výcviku Vojenskej akadémie Vyškov premiérový kurz bojového záchranára Combat Life Saver Course (CLS) I. a II. Po zvládnutí prvej i druhej úrovne sú plnohodnotne pripravení na poskytovanie prvej pomoci v bojových podmienkach počas plnenia úloh v operáciách medzinárodného krízového manažmentu.

• V posádkovom cvičisku Sučany sa od 12. septembra do 10. októbra konal kurz vodičov bojových pásových vozidiel, určený pre budúcich vodičov BVP/OT-90 a tanku T-55. Po týždňi teoretickej prípravy frekvenciou plnili úlohy pri praktických jazdách, učili sa prekonávať prekážky a obmedzené priechody, ošetrovanie techniky, jej uvoľňovanie či nakladanie na podvalník a jazdy v noci. Kurz vyvrcholil záverečnými skúškami. Spolu s vojakmi sa na tank T-55 školiť aj traja príslušníci hasičského zboru Ministerstva vnútra SR.

• V Poddôstojníckom klube práporu výcviku Martin sa 30. septembra uskutočnilo slávnostné vyradenie frekvencií poddôstojníckeho kurzu OR-5. Do kurzu 10. augusta nastúpilo 33 profesionálnych vojakov a 5 vojačiek. Záverečné cvičenie 26. – 29. septembra preverilo základy vojenského vodcovstva, komunikácie a taktické vedomosti, zvládanie fyzickej a psychickej záťaže na vedenie a riadenie najmenších vojenských jednotiek na stupni skupina (tým), družstvo v pozíciách najnižších veliteľov. Najlepším absolventom Poddôstojníckeho kurzu OR-5 sa stal desiatnik Dušan Holíš z 22. mechanizovaného práporu Michalovce.

• V poslednú septembrovú nedeľu sa príslušníci rezortu obrany SR po druhý raz zúčastnili na medzinárodnom športovom podujatí NATO RUN 2016 v Budapešti. Viac než 2 500 účastníkov si meralo sily na tratiach 4 a 10 km aj v súťaži štafiet. Vyvrcholením boli preteky na 10 km trojčlenných družstiev. Prvé miesto získali domáci, na druhom skončil tím Portugalska a tretí bol rumunský tím. Tím OS SR v zložení mjr. Peter Sobek (SEKO MO SR), rtn. Marek Mockovčík (PS OS SR) a rtm. Michal Ivančo (VzS OS SR) sa v konkurencii trinástich medzinárodných družstiev umiestnil na peknom siedmom mieste, pričom zdolal aj silných súperov z Českej republiky, Veľkej Británie či Rakúska.

• O pilotný projekt aktívnych záloh prejavilo záujem 87 ľudí. Možnosť podať žiadosť sa skončila 30. septembra. Medzi záujemcami bola aj jedna žena.

• Príslušníci základne stacionárnych KIS sa 17. októbra v rámci dobrovoľnej aktivity podieľali na úprave hrobov padlých vojakov z prvej svetovej vojny v objekte muničného skladu Trenčín – Kubrá. Inštaláciou náhrobných kameňov prispeli k obnove pietneho miesta v gescii generálporučíka v. v. Pavla Honzeka.

• Ďalší odborný výcvik OR-6 sa 21. septembra zavŕšil slávnostným vyradením v priestoroch poddôstojníckeho klubu práporu výcviku Martin. Výcvik vo vojenských odbornostiach G-10, G-40 a L-10 absolvovalo 31 frekvencií. Najlepšou absolventkou sa stala čatárka Monika Kaščáková zo Základne mobilných komunikačných a informačných systémov Ružomberok.

Variabilita vojenskej žurnalistiky

V Nórsku má svoj časopis nielen rezort obrany ako celok (Forsvarets Forum), ale aj napríklad vojaci základnej služby (Soldat Nytt), letci a ich rodiny (Takeoff), odborová organizácia dôstojníkov (Norges Offisersforbund), vojenský dôchodcovia (Medlems Kontakt), Kráľovská garda (Gardisten) a ďalšie vojenské špecializácie, útvary či záujmové združenia. O organizáciách ako je Asociácia nórskeho obranného a bezpečnostného priemyslu (Militær Teknikk) ani nehovoriac.

Knajzaujímavejším bodom 37. kongresu Európskej asociácie vojenskej tlače (EMPA), ktorý sa konal v septembri v Osle, patrila prezentácia aktuálneho modelu vojenskej základnej služby. Nórsko je totiž prvou krajinou NATO, ktorá povinnú vojenčinu zaviedla aj pre ženy. Mimochodom, mladí vojaci a vojačky majú v priebehu 12 mesiacov služby tiež spoločné spálne.

Muži a ženy, občania

Novinári sa mohli presvedčiť, že aj Kráľovská garda má spomenuté spálne naozaj vojensky strohé. Takmer tak, ako ich poznali niekdajší vojaci základnej vojenskej služby u nás. Dve dvojposchodové a dve bežné kovové postele v neveľkej miestnosti popri stene, skrinky na chodbe a spoločenská miestnosť pre celú jednotku. Ako uviedla nórska ministerka obrany Ine Eriksen Soreidová, systém sa postupne rozbieha od januára 2015 a stojí na princípe, že vlast' neobraňujú muži alebo ženy, ale občania. Za prijatím tohto princípu bola predovšetkým iniciatíva žien. „Tento rok máme v Kráľovskej garde pomer regrutovaných žien a mužov 1 : 7, budúci rok by to malo byť už 1 : 4“, povedal nám výcvikový poddôstojník seržant Holland. Mimochodom, Garda Jeho veličenstva

kráľa, ako znie jej plný názov, je najstaršou jednotkou nórskej armády (od roku 1856). Služí v nej cca 1 200 vojakov a 150 dôstojníkov. Prečo má teda jej časopis Gardisten až 5 000 papierových výtlačkov a ďalšie tisíce elektronických odberateľov? „Tak ako iné súčasti nórskej armády aj my sa snažíme čo najdlhšie udržiavať živé vzťahy s vojakmi, ktorí u nás slúžili. Samozrejme, je to aj o tradíciách a hrdosti, pričom súčasťou tohto úsilia je tiež informačný servis,“ vysvetlila šéfredaktorka Gardistenu nadporučička Marthe Brendefurová (na fotografii). Podobne sa vyjadril aj Toir Eigil Stordhal,

šéfredaktor časopisu Forsvarets Forum, ktorý má 60-tisíc papierových kópií a majú aj desaťtisíce elektronických odberateľov.

No ešte o tom, že v nórskej armáde majú ženy čoraz väčšie slovo. Potvrdila to prednáška náčelníčky štábu nórskeho pozemných síl brigádnej generálky Ingrid Margerete Gjerdovej či plukovníčky Hilde Solheimovej, ktorá má veliteľské skúsenosti z nasadení v Libanone, Čade alebo v Stredoafrickej republike. Možno len dodať, že vôbec prvou veliteľkou mierovej misie OSN na svete sa stala nórska generálmajorka Kristin Lundová, ktorá na Cypre do augusta velila dva roky aj našim vojakom.

Civilný jazyk pre civilov

Na kongrese EMPA sa zúčastnilo pol stovky vojenských novinárov z 15 krajín. Vždy tu ide najmä o výmenu skúseností – a spravidla v najrozsiahlejšom spektre ich ponúkajú domáci. Nuž – do istej miery je inšpirujúce napríklad Nórske armádne mediálne centrum. Dve desiatky civilných „kreatívcov“ majú k dispozícii nielen rovnako početný štáb technikov s najmodernejším zázemím, ale aj mimoriadne vysokú mieru tvorivej slobody. Tú dostali priamo na pokyn „z najvyšších miest“ rezortu, aby tvorcovia mediálne transformo-

vali pre občanov to, o čo ide ozbrojeným silám a rezortu obrany, uvoľneným hovorovým jazykom a nápaditým obrazom. Väčšinu oficiálnych posolstiev sa pritom snažia komunikovať aj prostredníctvom príbehov. Tiež vďaka tomu majú na Facebooku už 118-tisíc priateľov a ich vlnajší rekord na YouTube bol 1 201 138 zhliadnutí. O čo išlo? Dynamický asi 20-sekundový šot priniesol prestrihy zo školy šmyku armádných pásových húfnic na snehu a ľade. Nuž, zaiste, zďaleka to nie je len o medializácii, ale ako si dali v prieskumoch zistiť armádni sociológovia, nórske ozbrojené sily podporuje až 90 % populácie a 83 % Nórov súhlasí s členstvom krajiny v NATO.

Súdržnosť a dôveryhodnosť

Modely komunikácie s verejnosťou v krajinách zastúpených v EMPA (a nielen v nich) sú vždy iné a niekde až diametrálne rozličné. Ak majú napríklad šéfovia komunikácie generálnych štábov v podriadenosti zvyčajne len niekoľko ľudí (vo väčších krajinách max. niekoľko desiatok), srbský námorný kapitán (ekvivalent plukovníka) Petar Boskovič ich riadi až 250 (ďalších asi 30 pôsobí na ministerstve, no riešia len výhradne politické veci). V Boskovičovej štruktúre je totiž nielen 35 vojenských novinárov, ale aj 50-členný vojenský orchester, 35-členný personál vojenského klubu či 57-členné vojenské vydavateľstvo, ktoré ročne vyprodukuje až 130 kníh. Každé tri roky predkladajú na schválenie novú komunikačnú stratégiu a každoročné dvojdné komunikačné tréningy pre generalitu a top manažment vedú profesionáli aj z Británie či z Nórska. Krátkodobé tvorivo-komunikačné kurzy pre personál poverený vzťahmi s verejnosťou organizuje štvrťročne vždy pre 15 až 20 ľudí. Na porovnanie – Maďari sú na tom čo do komunikačných kurzov podobne ako Srbi, Fíni ich majú jednodenné a len pre vrcholový manažment, Chorváti či Slovinci nerobia žiadne a neutrálni Rakušania posielajú svojich ľudí školiť sa v komunikačných zručnostiach spravidla do kurzov NATO.

Napriek zjavnej rôznorodosti sa účastníci 37. kongresu EMPA zhodli, že spoločnou úlohou pre všetkých novinárov pôsobiacich v rezortoch obrany je napomáhať vytváranie súdržnosti, kamarátstva a jednoty v rámci internej komunikácie a dôveryhodnosti či občianskej podpory v rámci komunikácie externej. Podpora vlastenectva, ako aj medzinárodnej spolupráce, je pritom zrejme v externej, aj v internej komunikácii. Dodajme, že prezidentom EMPA je naďalej brigádny generál Dr. Wolfgang Peischel, šéfredaktor rakúskeho vojenského časopisu Österreichische Militärische Zeitschrift, ktorý vlni vystriedal šéfredaktorku mesačníka lotyšského ministerstva obrany Tevijas Sargs Ligu Lakuciovú.

Text: Pavol Vitko

Foto: autor, Erling Eikli

Vojačky v operáciách

V apríli 2016 realizovalo oddelenie kvality života odboru sociálnej politiky sekcie ľudských zdrojov výskum, ktorý sa zaoberal aj bariérami, ktoré môžu brániť účasti žien v operáciách medzinárodného krízového manažmentu (MKM). V skupine profesionálnych vojakov a vojačiek sa zisťovali ich názory na to, či vnímajú niektoré vybrané okolnosti (napríklad riziko ohrozenia zdravia, nedostatok hygienických kapacít a pod.) ako prekážku, pre ktorú by profesionálne vojačky nemali byť nasadzované do MKM.

Zaujímavé je, že odpovede mužov a žien z radov profesionálnych vojakov sa v ponúkanej batérii otázok spravidla významne nelíšili. Za odôvodnené prekážky v nasadení žien do operácií MKM považuje vojenská verejnosť (muži aj ženy) najmä ubytovacie kapacity – 51,5 % a hygienické kapacity – 57,1 %.

Ďalšie sledované okolnosti, pre ktoré by nemali byť ženy vysielané do operácií MKM, mali vo vojenskej verejnosti menšiu váhu. Riziko vzniku incidentov pri priamom kontakte s miestnym obyvateľstvom z náboženských a kultúrnych dôvodov akceptuje ako relevantný argument proti účasti žien v operáciách MKM 45,9 % respondentov a existenciu vysokého rizika ohrozenia zdravia a života v priestore nasadenia uznáva ako dôvod pre nevyslanie žien do operácií MKM 44,9 % respondentov. Pri argumente vysoké riziko ohrozenia zdravia a života sme zaznamenali významný rozdiel v odpovediach mužov a žien. Kým 46,2 % profesionálnych vojakov – mužov tvrdí, že ženy majú byť nasadzované aj za týchto podmienok, rovnaký názor zdieľa len 34,3 % profesionálnych vojačiek. Ako odôvodnený argument proti nasadeniu žien v týchto oblastiach to vníma 39,1 % profesionálnych vojakov mužov a až 52,5 % profesionálnych vojačiek.

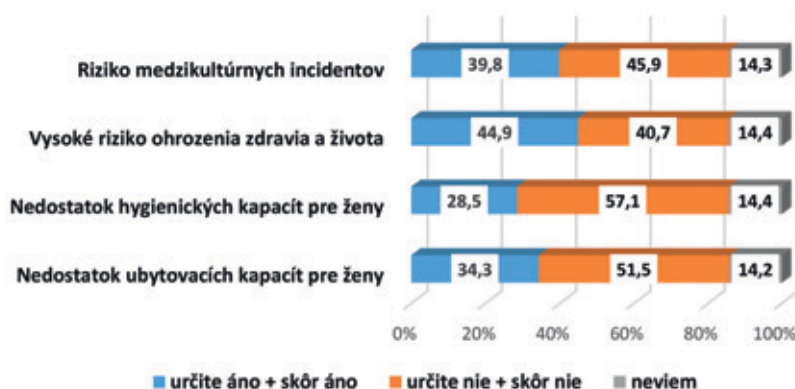
Určité rozdiely pri posudzovaní sledovaných názorov sme zistili aj v súvislosti s ich osobnou skúsenosťou z pôsobenia v zmiešanej vojenskej jednotke (muži a ženy) v rámci operácií MKM. Profesionálni vojaci a vojačky, ktorí mali skúsenosť z pôsobenia v rodovo zmiešanej jednotke v rámci operácií MKM, prikladali logickým dôvodom vyšší dôraz ako kultúrnym a bezpečnostným dôvodom.

Text: mjr. Pavel Czirák

Oddelenie kvality života OdSP SELUZ

Mali by byť profesionálne vojačky vysielané do operácií MKM aj v prípade nižšie uvedených okolností?

(n=533, v %)

Juraj Tužinský:

Po vrabcoch som nestriel'al

Keď úspešný olympionik a reprezentant Dukly rotný Juraj Tužinský (1984) ako malý chlapec trénoval doma v byte, všetci museli byť na svojich miestach, lebo diabolka vypálená z jeho vzduchovky letela z rodičovskej spálne cez chodbu až do terča v detskej. Toto leto si na olympiáde v Riu vystriel'al vo vzduchovej pištoli na 60 výstrelov s výkonom 159,4 bodu skvelé štvrté miesto.

„V detstve som trochu skúšal tenis, napokon otec tento šport trénoval, ale azda som bol na to dynamické behanie po dvorci trochu lenivý,“ úprimne sa zasmieja muž, ktorý súťažne strieľa od svojich 12 rokov.

Spartánský základ

Keď sa malý Juraj dostal k streľbe, okamžite vedel, že je športovo doma. Bolo to viac-menej náhodou, starí rodičia mali suseda, ktorý trénoval streľbu. „Nie, nemal som za tie roky nikdy žiadnu krízu, kedy by som chcel so streľbou skončiť, hoci nie vždy bolo všetko najľahšie,“ odpovedá na našu otázku. Napokon, zocelil sa v spartánskych podmienkach, za aké označil tréningy v streleckom klube doma v Lučenci: „Strieľali sme v pivničných priestoroch, kam pri dlhších dažďoch zvyklo zatekať. Vybavenie bolo prastaré a sviežeho vzduchu bolo často menej ako plesňovej arómy. No trénoval som rád, bola tam dobrá atmosféra a vtedy som to skromné zázemie až tak nevnímali.“ V klube trénoval dvakrát do týždňa, doma každý jeden deň, ale ako s úsmevom dodáva, vrabce zo svojej mušky vynechal. Oporou mu okrem vlastnej vôle boli rodičia. „Moje športové dospievanie bolo bez výraznejšej podpory akéhokoľvek systému, takže na preteky v rámci Slovenka ma vozili rodičia a aj ubytovanie či stravovanie hradili zo svojho vrecka.“ Možno dodať, že Juraj zároveň bez úľav študoval a zmaturoval

v Lučenci na Strednej odbornej škole stavebnej.

Dukla a cesta hore

Talentovaný mladík neunikol pozornosti VŠC Dukla Banská Bystrica: „Pozvánka do Dukly prišla tesne po maturite od môjho doterajšieho trénera Tibora Kiša. Do klubu som nastúpil na základnú vojenskú službu, po nej som ostal v Dukle dva roky ako civil a už 11 rokov som v uniforme.“ Vraví, že bez trénera, s ktorým si perfektne sadli, no hlavne bez možností a zázemia VŠC by to tak vysoko nikdy nedotiahol. „Výborná strelnica, k dispozícii regeneračná linka a super podpora. Skrátka priestor, vďaka ktorému som mohol ukázať, čo je vo mne.“ Už po roku sa prebojoval do užšej svetovej špičky a vo svojom prvom európskom finále v Talline skončil v roku 2005 šiesty. Jeden z najšťastnejších momentov prežíval vo finále Svetového pohára v Sydney v roku 2011, keď sa piatym miestom prebojoval na olympiádu do Londýna. Bol tretí na majstrovstvách Európy (2010), bronz má aj z Európskych hier (2015). Rio je jeho absolútorium.

Úsmev a ambície

„Neodchádzal som do Ria so žiadnym talizmanom a nemám nijaký predštartový rituál, len si skontrolujem, či mám všetko čo treba, lebo raz som docestoval na preteky v Plzni iba s pištoľou,“ usmieja sa. Nevedel mu ani temperamentný brazílsky hluk

v streleckej aréne. „V ostatnom čase už aj my strelci máme dosť bujaré finále. Organizátori rozdeľujú divákovi rôzne tleskadlá, fanúšikovia si nosia bubny, no i tak sa viem sústrediť. V streleckých súťažiach nebývajú plné tribúny, preto sa naopak teším, že aj my máme svojich priaznivcov.“

Na olympiádu cestoval so zmiešanými pocitmi. „Cítil som prirodzený tlak od svojho okolia a do istej miery som si ho vytváral aj sám. Do finále som však už išiel uvoľnený a optimálne sústredený. S tým, že si ho idem užiť, že mám radosť zo strieľania – a vedel som, že takto dosiahnem najviac.“ Áno, istý čas bol vo finále dokonca prvý. No ako vraví, človek nie je stroj a potrebuje aj trochu šťastia. „Posledné tri výstrely až tak pri mne nestáli...“

Tužo, ako ho volajú kamaráti, vysvetľuje, že ak sa po finále hneď netešil, nebolo to ani tak z toho, že skončil štvrtý, ale doľahla na neho obrovská psychická únava. „Postupne, ako mi ďakoval tréner, súper, rodičia, minister obrany a ďalší fanúšikovia, som sa už usmieval čoraz viac naširoko,“ dodáva so zrejmuou spokojnosťou. No určite ešte o najcenejšie kovy zabojovať chce. Strelec, ktorý si rád zabehá či bicykluje a s priateľkou si rád zájde na halušky, verí, že na majstrovstvách sveta v Kórei či na nasledujúcej olympiáde v Tokiu ešte o ňom budeme počuť.

Text: Pavol Vitko
Foto: archív J. T.

ŠTYL

KULTÚRA • ZÁBAVA • VOLNÝ ČAS

Ruský režisér Alexander Sokurov: **Nemôžeme spraviť hrubú čiaru za vojnou**

Lanský benátsky filmový festival s napätím očakával súťažnú novinku *Francofonia* ruského majstra Alexandra Sokurova, ktorý si v roku 2011 z Benátok odniesol Zlatého leva za film *Faust*. Fakt, že *Francofonia* rozpráva o parížskom Louvri, zvädzal k porovnaniam s jeho na jediný záber nasnímanou *Ruskou archou* (2002) o peterburskej Ermitáži. S majstrom Sokurovom sme sa stretli, aby sme sa porozprávali o novom filme, ktorý začnú v novembri premietiť aj slovenské kiná.

Francofonia, le Louvre sous l'Occupation s podtitulom *Elégia za Európou* je zmesou rôzne sa prelínajúcich filmových žánrov. Vzťah vojnového kurátora Louvru Jacqua Jaujarda s nacistickým dôstojníkom Franziskom Wolff-Meternichom, ktorého Hitler poveril správou umeleckých diel v okupovanom Francúzsku, podávajú hrané dramatické scény v kulisách súčasného Paríža. Prelínajú sa s dobovými dokumentmi i s úryvkami starých hraných filmov a scénami, v ktorých vystupuje Napoleon aj francúzska ikona Marianne, ale tiež so Sokurovovým autorským komentárom.

Sokurov netají názor, že západná civilizácia je chorá, slabá a vo filme ju obviňuje z toho, že sa nedokázala vyrovnáť s nacizmom. Proti spolupráci Nemca a Francúza v Louvri počas vojny kladie nemilosrdné ničenie Ermitáže, proti pohodlnému blahobytnému životu Parížanov utrpenie Ruska. Benátske publikum počas predstavenia viackrát jeho názory odmenilo potleskom.

Je pre vás múzeum druh kolektívnej pamäte, z ktorej sa vynárajú duchovia, príznaky minulosti?

Múzeá sú umelecké, nie historické priestory. Sústreďujú artefakty z mnohých historických období i z mnohých končín sveta. Ak

by sa v nich mali ukrývať nejakí duchovia, ak by mali odrážať históriu, nemohli by byť o ničom inom, len o vojnách. O nepretržitom prúde vojen. Našťastie, múzeá sú umelecké ustanovizne, a tak umožňujú ochranu umeleckých diel i vznik nových.

Hoci film je o parížskom Louvri, väčšinu priestoru v ňom nevenujete múzeu, ale druhej svetovej vojne. Prečo?

Vybral som si Louvre počas druhej svetovej vojny preto, lebo je to jediná etapa jeho dlhšej existencie, ktorú môžem určitým spôsobom precítiť. *Francofonia* nechce byť historický film, ale umelecké dielo, ktoré prostredníctvom emócií, pocitov, univerzálnej ľudskej bolesti rozpráva o nás, ako žijeme. Prečo žijeme tak ako žijeme. O súvislostiach, príčinách a následkoch.

Čo viedlo ruského filmára k zobrazeniu nemeckej okupácie Francúzska?

Narodil som sa šesť rokov po vojne, no viem, že pre moju vlasť bola vojna katastrofa. Pohroma. Blokáda Leningradu nebola to najstrašnejšie. Západný svet dodnes nemá poňatie o vojnových hrôzach v Rusku. Nedokážete si ich ani predstaviť – a je vlastne dobre, že nedokážete... To, čo sa dialo v Paríži počas nemeckej okupácie, celkom určite nebola ka-

tastrofa. Francúzi sa spreneverili svojmu revolučnému Sloboda, rovnosť, bratstvo a bez boja do krajiny pustili nepriateľa. Nič nebolo zničené, kultúra pokračovala, v divadlách sa hralo, nakrúcali sa filmy. Po kapitulácii Francúzska neboli na západe viazané nemecké sily, a tak mohli byť nasadené proti Rusku.

Je podľa vás priznanie si minulých chýb prostriedkom na to, aby sme sa im vyhli v budúcnosti?

Čo sa dialo na začiatku minulého storočia, sa dosiaľ neskončilo a je stále otvorené. Problém dehumanizácie Starého sveta je stále horúci, ťažký a dramatický. Starý svet bol miestom, kde vznikali úžasné, nádherné myšlienky, názory, knihy, obrazy, hudba, architektúra... no na druhej strane sa diali tie najstrašnejšie veci. Vraždy, genocídy, vojny, zbrane hromadného ničenia. Nikdy nevzišli z Latinskej Ameriky či z Austrálie, ale zo Starého sveta. Vždy od nás. A stále to pokračuje. Aké by to bolo krásne, keby sa jedno obdobie skončilo, spravili by sme za ním hrubú čiaru, popremýšľali by sme o ňom, pochopili ho a začali by sme nanovo, s čistým stolom, poučení a nevinní. Veľká škoda, že to nie je možné.

Text: Miloš Ščepka

Foto: Film Europe

Zrkadlovka v mobile

Na trh sa dostal pred rokom ohlásený revolučný kompaktný fotoaparát L16 spoločnosti Light. Systém optických senzorov umožňuje, aby snímky dosahovali kvalitu, typickú pre lepšie zrkadlovky. O úroveň výslednej fotografie sa stará až 16 samostatných obrazových senzorov a optík (5×28 mm, 5×70 mm a 6×150 mm), každý s rozlíšením 13 MPx. Výsledok má teda rozlíšenie 52 megapixelov a umožňuje päťnásobný optický zoom. Video sa zaznamenáva v rozlíšení 4K. Množstvo obrazových senzorov dovoľuje aj po zhotovení záberu dodatočne upraviť hĺbku ostrosti. Kamera sa na internet pripája cez Wi-Fi, dokáže si aktualizovať firmvér, doplniť tak fotoaparát o nové funkcie a prepojiť ho so zálohovacími médiami či so sociálnymi sieťami. K dispozícii je aj GPS a Bluetooth. Kamera s rozmermi a hmotnosťou mobilného telefónu je odolná voči vode i prachu, má šasi s pogumovaným gripom, päťpalcový dotykový displej, operačný systém Android poháňa procesor Qualcomm Snapdragon 820 + Light ASIC. Zabudované úložisko má kapacitu 256 GB. I napriek vyššej cene 1 699 dolárov je zariadenie na tento rok už vypredané.

FILM

Prvý kontakt

V ére hybridnej vojny, CIMIC a PSOPS vieme, že slovo môže byť silná zbraň. Režisér Denis Villeneuve a scenárista Eric Heisserer vo svojej vedecko-fantastickej dráme *Arrival* idú ešte ďalej. Na rôznych miestach Zeme sa znenazdajky zjavia kozmické lode chobotnicami podobných mimozemšťanov, ktorí chcú s ľudstvom nadviazať kontakt. Americká armáda sa preto obráti na lingvistiku Louise Banksovú (Amy Adams) s úlohou rozlúštiť mimozemský jazyk. Príchod mimozemšťanov vyvolá globálnu krízu, Čína, Rusko a ich satelity hrozia agresiou, ktorá môže vyvrcholiť skazou sveta. Jedinou nádejou je Louise, ktorej sa dostáva záhadná pomoc z budúcnosti.

VIDEO

Ohnivý kruh

Mexický filmový mág Guillermo del Toro (*Hellboy*, *Faunov labyrint*) pred tromi rokmi sfilmoval svoju predstavu konfliktu ľudstva s útočníkmi z iného vesmíru. Jeho výpravný veľkofilm *Pacific Rim* s rozpočtom takmer 200 miliónov dolárov farbisto, efektne a s vplyvom základných diel svetového výtvarného umenia, ale bez nárokov na intelekt či logické myslenie zobrazuje s obludami boj prostredníctvom diaľkovo ovládaných gigantických bojových robotov. Vo svetových kinách film utržil 400 miliónov. Na BD ho sprevádzajú celé hodiny bonusov v podobe vynechaných scén, rozhovorov, reportáží, dokumentov, sprievodných komentárov a režírných poznámok. Špeciálna dvojdisková verzia obsahuje film v ultra vysokom rozlíšení 4K s HDR.

Najvýkonnejší a najdrahší

Nové iPhone 7 vyzerajú takmer rovnako ako šiesta generácia. Apple opustil farbu Space Grey, nahradila ju matná čierna a lesklá novinka Jet Black. Displej je zostali rovnako veľké – 4,7 a 5,5 palca. Sú o 25 % jasnejšie, ponúkajú rozšírený farebný gamut a 3D Touch vrstvu integrovanú priamo do panela. Home button po novom reaguje na tlak, jeho súčasťou je vibračný motorček, ktorý zabezpečuje odozvu pri stlačení. Nové iPhone sú odolné voči prachu a vode podľa certifikátu IP67. Fotoaparát s rozlíšením 12 megapixelov je rýchlejší. Väčší iPhone 7 Plus ponúka hneď dve šošovky. Dvojité True Tone blesk má štyri LED. Predná kamera FaceTime dostala rozlíšenie 7 megapixelov. Nový iPhone 7 sa zbavil 3,5 mm audio jacku. Okrem nových slúchadiel EarPods s konektorom Lightning pribaľuje Apple k telefónu aj redukciu na jack. V predaji sú aj bezdrôtové slúchadlá. Nový procesor A10 Fusion je výkonnejší s úspornejší. Operačná pamäť sa zvýšila na 3 GB, základnou kapacitou úložiska je 32 GB, drahšie verzie ponúkajú až 128 GB a 256 GB. Nový iPhone 7 a Z Plus je tak najvýkonnejším zariadením Apple s operačným systémom iOS, ale aj jeho historicky najdrahším mobilným telefónom.

KNIHA

Nebo, peklo, politika

Boli udalosti z novembra 1989 zamatovou revolúciou alebo len veľkou manipuláciou, slúžiacou na zakonzervovanie moci potentátov prednovembrového komunistického režimu? Kto zavliekol prezidentovho syna do Rakúska a zavraždil dôležitého svedka Róberta Remiáša? Sú kauzy Technopol a Triptych vymyslené alebo vykonštruované? To sú otázky, na ktoré odpovedá generál Michal Vašo, bývalý zástupca hlavného vojenského prokurátora ČSFR a generálny prokurátor SR vo svojej štyristostranovej knihe *Nebo, peklo, politika – svedectvo generálneho prokurátora*, ktorú na november pripravuje vydavateľstvo Slovart. Publikácia prináša aj autorov kritický pohľad na postoje politikov a vlastný osud počas rokov pôsobenia na prokuratúrach. Dej sa často približuje detektívke, no kniha nepochybne zaujme aj historikov, právnikov a politológov.

1. november

1751 Kráľovná Mária Terézia vydala nový vojenský poriadok (Regulamentum militare) o rozmiestnení a vydržiavaní vojska. Poriadkom bola odstránená povinnosť poddaných zdarma poskytovať vojenským jednotkám svoje povozy

1991 Uskutočnila sa reorganizácia 14. msd na 14. mechanizovanú divíziu, 55. a 63. msp na 55. a 63. mechanizovaný pluk, zrušený 103. msp Humenné, 10. plp Poprad a 3. plp Nitra. Premenovaný bol 8. msp Bratislava na 8. mechanizovaný pluk Bratislava-Vajnory

1981 Antigua a Barbuda získali nezávislosť od Spojeného kráľovstva.

2. november

1766 Narodil sa Josef Václav Antonín František Karel Radecký z Radče (na obrázku), český šľachtic a rakúsky poľný maršal. Zomrel v roku 1858.

1941 Prezident Jozef Tiso navštívil slovenských vojakov na východnom fronte

4. november

1956 Generálny útok začali sovietske vojská proti povstaniu v Budapešti. Zúčastnilo sa na ňom 60 000 vojakov a 2 000 tankov. Sovietske tanky pustošili celé obytné zóny najmä v robotníckych štvrtiach – kolíske povstania. Počas bojov zahynulo vyše 6 000 ľudí, 18 000 bolo ranených, 24 000 bolo uväznených. Asi 300 ľudí bolo za účasť na povstaní odsúdených na trest smrti.

6. november

1861 Americká občianska vojna: Jefferson Davis bol zvolený za prezidenta Konfederácie

8. november

1706 V Stupave sa udiala masakra, jedna z najtragickejších epizód povstania Františka II. Rákociho na Slovensku. Jednotky cisárskeho vojska zničili kurucký jazdecký regiment vedený Gašparom Turócim.

11. november

1606 V ústí rieky Žitavy bol podpísaný mier medzi Habsburgovcami a Osmanskou ríšou, čím sa skončila 15-ročná vojna. Obe strany sa dohodli na výmene zajatcov a cisár poslal sultánovi 200-tisíc zlatých. Turci aj cisárska strana si ponechali všetky hrady a pevnosti, ktorých sa počas vojny zmocnili

1941 Vojenský súd v Bratislave odsúdil npor. Jozefa Kolembusa a npor. Ľudovíta Kukorelliho za prípravu ilegálneho útoku do Juhoslávie a Kukorelliho aj za úmyselné poškodenie lietadiel na deväť mesiacov ťažkého žalára, stratu hodnosti a vylúčenie z armády

12. november

1941 Svätá stolica protestovala proti prijatiu tzv. Židovského kódexu

15. november

1796 V bitke na Arcolskom moste v severnom Taliansku rakúske vojská utrpeli ťažkú porážku od Napoleona Bonaparta

21. november

1916 Zomrel rakúsky cisár František Jozef I., na trón nastúpil jeho prasnovec Karol (do 1918)

23. november

1796 Uhorské stavy v Bratislave odhlasovali, že na vojnu s revolučným Francúzskom postaví 50-tisíc nováčikov, z toho polovica mala pripadnúť na slovenské stolice. Zaviazali sa tiež dodať pre potreby armády ovos a 20-tisíc volov.

25. november

1941 Slovenská republika pristúpila k Paktu proti Kominterne

Zostavila: Mária Stanová, VHÚ

VAŠE STAROSTI... ...NA NAŠU HLAVU

? Ako sa môžem dostať k vojenskému osobnému spisu môjho otca, ktorý slúžil v Československej armáde?

! Treba doložiť občiansky preukaz a ak otec nežije, jeho úmrtný list a vlastný rodný list, aby bola zrejma rodinná väzba. Ak žije, je nevyhnutný jeho súhlas overený notárom, čo vyplýva zo zákona o archívoch a registratúrach a zo zákona o ochrane osobných údajov. Ak pridáte osobne, po predložení vašich dokladov vyplníte bádateľský list a poskytneme vám dokumentáciu. Pri osobnej návšteve si treba dopredu dohodnúť termín (Vojenský archív – centrálna registratúra Trnava, Univerzitné námestie 601/2, 917 01, tel. 0960 395 202, Mgr. Barbora Šrámková). Je to dôležité preto, aby pracovníci bádateľne príslušný spis dopredu vyhľadali a pripravili. Za rok totiž takto vybavíme až 11-tisíc žiadostí. Žiadosť sa pritom dá vybaviť aj poštou. Spolu so žiadosťou nám zašlete vaše úradne overené kópie požadovaných dokumentov. Ak ide o súkromné účely bádania, poplatok za vyhotovenie fotokópie každej strany je 1,50 €. Za jej overenie je poplatok tiež 1,50 €. Dokumenty nevyhnutné na vybavovanie napríklad sociálnych náležitostí sú poskytnuté zadarmo.

Náš archív archivuje osobné spisy príslušníkov armády bývalého spoločného štátu v hodnostiach generálov, dôstojníkov a praporčíkov, ak sa narodili v roku 1906 a neskôr. Spisy mužstva a poddôstojníkov archivujeme od tých, ktorí sa narodili v roku 1921 a mladších.

Dr. Jozef Petráš

Riaditeľ Vojenského archívu – centrálnej registratúry Trnava

Lietadlá na našom nebi

Dvojmiestny cvično-bojový stroj L-39 Albatros, ktorý v modernizovaných verziách L-39CM či L-39ZAM používajú aj slovenské vzdušné sily či stále letuschopný legendárny vojnový ruský dvojplášník Polikarpov Po-2 vo vlastníctve Slovenského technického múzea v Košiciach – to sú dve z desiatok ďalších lietadiel, ktoré predstavuje publikácia Lietadlá na českom a slovenskom nebi.

Takmer 150-stranová obrazová kniha prezentuje dve desiatky strojov československej výroby, ako aj sedem typov ľahkých či ultraľahkých lietadiel vyrobených po roku 1993 na Slovensku. Tých českých predstavuje 16. Pri všetkých sú uvedené základné technické a historické údaje v slovenčine aj angličtine. Autori Milan Paprčka, Miloslav Soroška, Jozef Uhliar a Peter a Andrej Cígerovci pridali tiež kapitoly o zahraničných lietadlách, ktoré pravidelne, alebo len občas, lietajú nad našimi hlavami.

Kniha, ktorú prezentovali na augustových leteckých dňoch na letisku Sliač a ktorú vydalo banskobystrické vydavateľstvo CBS, si síce nerobí nárok na úplnosť, ale obrazovou kvalitou môže zaujať nielen tých, ktorí v bývalom Zväzarme či vojenských leteckých školách lietať na Blaníku L-13, Zlíne Z-42 alebo L-29 Delfín.

Jeden svet

Pre tých, čo sa zaujímajú o obranu a bezpečnosť môže byť v rámci Medzinárodného festivalu dokumentárnych filmov Jeden svet zaujímavá sekcia o extrémizme. Predstavuje film o ultranacionalistickom starostovi v Maďarsku (Vražda ako cnosť) aj o výcviku aj zmýšľaní skupiny -náštročných mladíkov, ktorí si hovoria Slovenskí branci (Toto nie je hra). Nemecký film Vojna a hry analyticky skúma fenomén dronov a niektorých ďalších vojenských robotov, ktoré zmenili nielen technické aspekty vedenia vojny, ale aj ľudské uvažovanie o vojnových konfliktoch. Najprv nás budú musieť zabiť je britský film o Mali, kde bol v roku 2012 po vojenskom puči zosadený prezident a v časti, ktorú ovládli islamskí extrémisti, stíchli rozhlasové stanice, koncerty, aj ulice. Našťastie, po zásahu francúzskych vojakov boli extrémisti vyhnaní a hudobníci usporiadali riskantný koncert s tým, že ak by ich islamisti chceli opäť umlčať, museli by ich zabiť.

Jeden svet sa konal v októbri v Bratislave, ale nasleduje ho 25 regionálnych festivalov od Stropkova po Malacky.

(pv)

Miss a nezabúdanie

Keď si Miss Slovensko 2015 Lujza Straková pripravovala program na 65. ročník Miss World, ktorý sa konal v decembri v Číne, jej „voľný program“ bol inšpirovaný Slovenským národným povstaním.

„Chcela som prezentovať nielen seba, ale aj niečo významné z histórie našej krajiny. Ako Banskobystričanka som sa rozhodla pre Povstanie,“ povedala. Prišla do Múzea SNP, kde s vedením doladzovala detaily vystúpenia, pričom z toho vznikla dlhodobšia spolupráca. Nielen v tom, že sa stala na tento rok „tvárou múzea“, ale aj v tom, že spolu s mladými pracovníkmi z múzea natočila krátky dokumentárny film o protipovstaleckých represiaciach v Slovenskej Ľupči. Premiéru mal 28. augusta v predvečer osláv SNP v Banskej Bystrici. Okrem Lujzy boli hlavnými protagonistkami dokumentu pamätníčky Anna Sýkorová a Soňa Kamenská (na fotografii zľava protagonisti a tvorcovia filmu: Dalibor Lesník, Anna Sýkorová, Soňa Kamenská, Lujza Straková, Stanislav Mičev, Martin Majer a Ivan Kocák). Staršie dámy rozprávali o tom, ako fašisti v Slovenskej Ľupči obesili na Štedrý deň 1944 dvoch chlapcov, lebo ich podozrievali, že sú partizáni. Tiež hovorili ako nad Ľupčou bezcitne pozabíjali skupinu Ži-

dov, vrátane žien a detí. Lujza ich vo filme počúva a sprevádza divákov na miestach tragédií.

A prečo má film názov Nezabudnuté príbehy Lujzy Strakovej? „Preto, lebo už v detstve mi ich rozprávala sestra mojej prastarkej a naozaj som chcela, aby neboli zabudnuté,“ povedala nám. „Odkaz Povstania neodchádza do zabudnutia s pamätníkmi, čoho dôkazom je aj pokračujúca vlastná iniciatíva krásnej populárnej študentky a modelky Lujzy Strakovej a našich mladých pracovníkov,“ zdôraznil pri premiére dokumentu riaditeľ Múzea SNP Stanislav Mičev.

Text a foto: Pavol Vitko

MILITARY ENGLISH PUBLIC DIPLOMACY

Pripravila Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

If there is any truth in von Clausewitz's quote that "war is the continuation of politics by other means", then we have to do everything in our power to make sure politicians succeed. To assist this goal, public diplomacy and other communicational tools are employed to promote better understanding and foster sustainable relationships with target audiences. One of the brighter examples of effective public diplomacy is the one applied by NATO.

NATO communicates and develops programs to help raise awareness and understanding of the Alliance and Alliance-related issues and, ultimately, to foster support for, and trust in, the Organization. Since NATO is an intergovernmental organization, individual member governments are also responsible for explaining their national defense and security policies as well as their role as members of the Alliance to their respective publics.

It was not and is not an easy task, with the public support running very low in some European countries and put under doubt in others, but it is also a challenge: to seek and exploit other avenues for explaining what NATO stands for. In the constantly evolving environment dominated by the Internet, when words spoken in one place are immediately conveyed to audiences worldwide, and as such, are easily twisted and misinterpreted – whether unintentionally or on purpose – the only weapon to wield to counter such attacks is to tell the truth.

The overall aim of NATO's communications activities is to promote dialogue and understanding, while contributing to the public's knowledge of security issues and promoting public involvement in a continuous process of debate on security. To do so, NATO engages with the media, develops communications and public diplomacy programs for selected groups including opinion leaders, academic and parliamentary groups, youth and educational circles. It seeks to reach audiences worldwide via its various platforms and social media activities. It also disseminates materials and implements programs and activities with external partners, while at the same time supporting the

NATO Secretary General in his role as the principal spokesperson for the Alliance.

Stimulating debate on NATO issues contributes to strengthening knowledge of the Alliance's goals and objectives. Many of NATO's information activities have an interactive, two-way nature, enabling the Organization to listen to and learn from the experience of its audiences, identify their concerns and fields of interest and respond to their questions. There are also information points in other partner countries and so-called "contact point embassies", which are NATO member country embassies located in partner countries that enable NATO to engage with local audiences.

Today, the Alliance uses internet-based media and public engagement, in addition to traditional media, to build awareness of and support for NATO's evolving role, objectives and missions. In short, the Alliance employs a multi-faceted and integrated approach in communicating and engaging with the wider public.

GLOSSARY

• **foster** /'fɔːstər/ – pestovať, rozvíjať; • **awareness** /ə'wɜːnəs/ – povedomie; • **exploit** /ɪk'splɔɪt/ – zužítkovať; • **evolving** /ɪ'vɔːlviŋ/ – vyvíjajúci sa; • **conveyed** /kən'veɪd/ – prenesený; • **unintentionally** /ʌn'ɪn'tenʃənli/ – neúmyselne; • **wield** /wiːld/ – držať v ruke, pustiť sa do boja s niečím; • **disseminate** /dɪ'seməneɪt/ – šíriť, distribuovať; • **two-way** /tuːweɪ/ – dvojsmerný; • **engage** /en'geɪdʒ/ – zapájať sa, komunikovať; • **multi-faceted** /ˌmʌltɪ'fæstɪd/ – viacrozmerný, mnohostranný.

kpt. PaedDr. PhDr.
Tomáš Huďa, SchP, dekan
AOS Liptovský Mikuláš

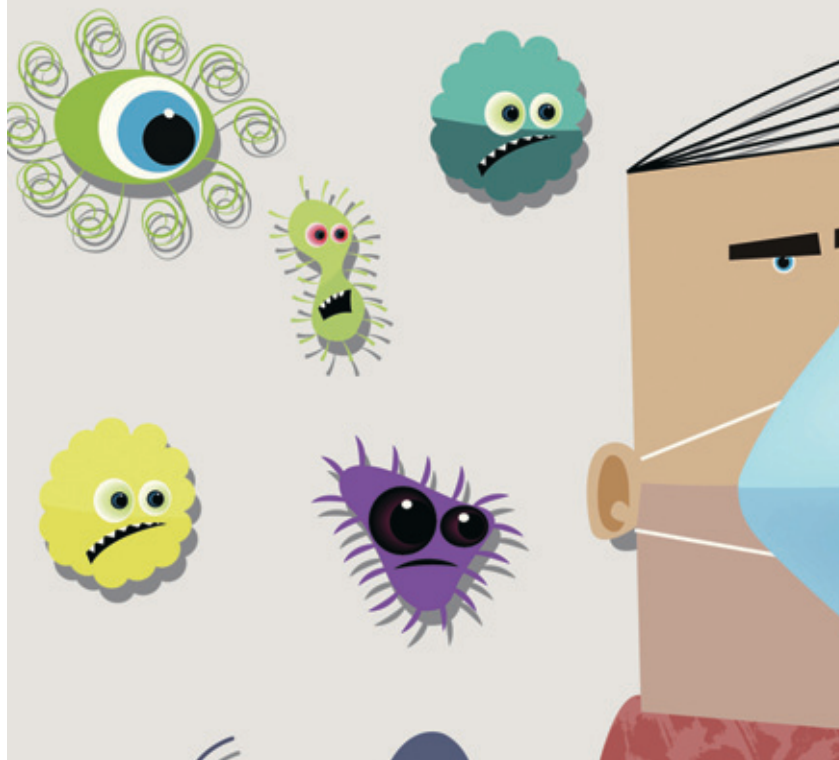

DUCHOVNÉ SLOVO

Anachronizmus alebo výzva?

Ruský film *Ostrov* (2006) predstavuje vrcholné dielo ruskej kinematografie. Príbeh sa odohráva v sedemdesiatych rokoch minulého storočia na Sibíri a hlavný predstaviteľ – otec Anatolij – je obyčajným kuričom v pravoslávnom kláštore. Jeho život je zaťažený vedomím, že ešte počas vojny bol Nemcami prinútený za cenu vlastnej záchrany zastreliť svojho kamaráta. Tieto výčitky ho vlastne posväcujú; nútia ho paradoxne činiť pokánia a veľa sa modliť za odpustenie svojho hriechu. Zároveň má dar vidieť do budúcnosti a uzdravovať ľudí. Dedinčania si k nemu chodia po radu a vidia v ňom starca – svätého muža. Na mníchov v kláštore však pôsobí ako čudák, ktorý duchaplné a s láskou vtipkuje, jemne ironizuje a v kostole sa správa nemožne. Robí to preto, aby ho už za jeho života nedeifikovali a nekanonizovali. Po tom, ako vyhnal zlého ducha z dcéry istého admirála, práve v ňom spoznáva kamaráta z vojny, ktorého mal zastreliť. Pokorne ho prosí o odpustenie. Admirál mu však už dávno odpustil a Anatolij zomiera s pokojom v duši a v povesti svätosti.

Je namieste tušenie, že svätosť nie je iba relikť minulosti. Nemožno hovoriť o svätosti ako o anachronizme, ktorý nemá čo povedať dnešnému postmodernému človeku. Stačí si všimnúť osobnosti náboženského života čias nedávno minulých: sv. Matka Tereza, sv. Ján Pavol II. Čo v nás evokujú tieto mená? Len historické osoby, o ktorých sa veľa písalo a hovorilo? Alebo ide o hrdinské osudy a skôr v nás vyvolávajú obdiv a úctu? V prípade spomínaných ide totiž o svätcov, ktorých životným krédom bola pomoc a služba. Ak sa totiž nestotožníme s faktom, že služba je prejavom zrelosti človeka a pomoc druhému je „lex suprema“, nebudeme môcť ich príklady aplikovať aj vo svojich osobných príbehoch. Byť druhému k dispozícii znamená obdarovať ho pravdou a osobnou angažovanosťou pre jeho dobro a nedať šancu falošnej podliznavosti. A táto aktuálna výzva vidieť svoj život optikou služby je znakom toho, že svätosť nie je skutočnosť nedosiahnuteľná; je evidentne ľudská, určená pre človeka, a teda sama „nechodí po horách“.

Ako zvládať jesenné ochorenia

Leto je za nami, prišla síce farbami pestrá, ale na ochorenia riziková jeseň. V tomto období je obranyschopnosť ľudského organizmu vystavená nadmernej záťaži. Pribúdajúce sychravé dni prinesú vírusy, nádchu, kašeľ... Na aké zdravotné komplikácie si dať pozor?

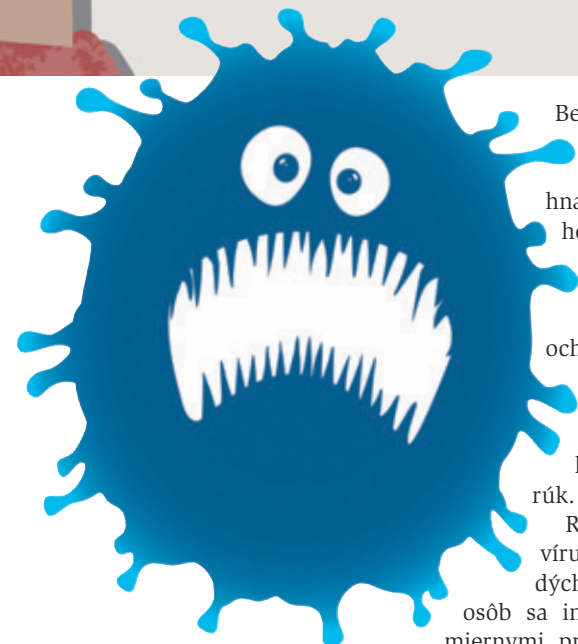
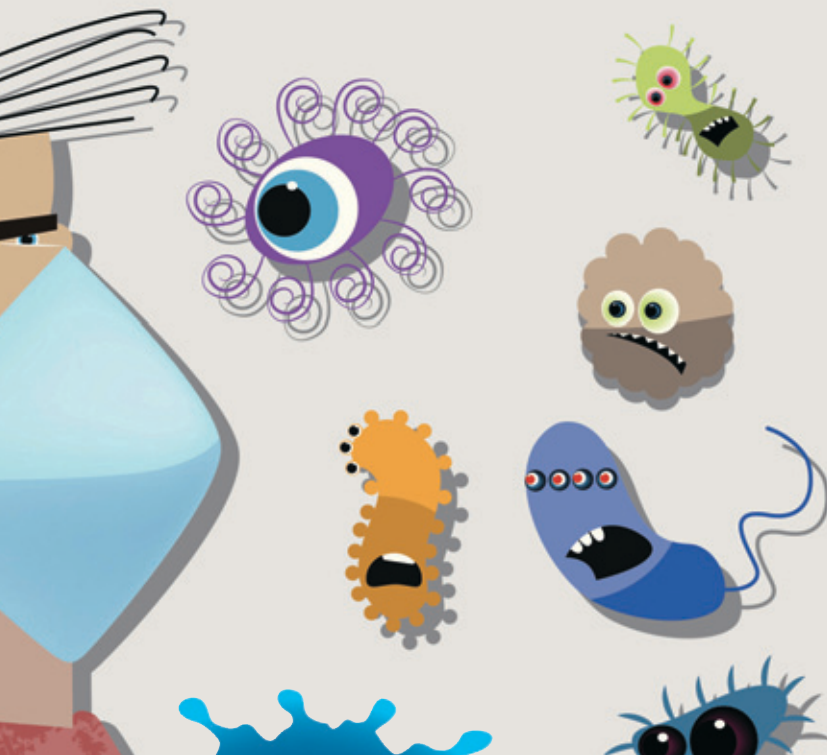
Chríпка

Chríпка je jedným z najčastejších infekčných ochorení, ktoré môžu pri niektorých rizikových skupinách viesť k vážnym zdravotným komplikáciám. Jej nástup je obvykle náhly, z plného zdravia. Často začína zimnicou, bolesťami hlavy, teplota stúpa na 39 – 40 °C, chorý má bolesti svalov, kĺbov, suchý dráždivý kašeľ, nádchu a škriabanie v hrdle. V našich klimatických podmienkach sa očakáva začiatok chrípkovej sezóny v októbri. Odborníci z epidemiológie ÚVZ SR radia: „Dať sa zaočkovať je najúčinnější spôsob, ako chrípke predísť. Princípom očkovania je tvorba špecifických ochranných protilátok, ktoré zabraňujú vzniku ochorenia spôsobeného chrípkovými vírusmi, prípadne zmierňujú jeho priebeh a znižujú nepriaznivé dôsledky chrípky.“

Prechladnutie a nádcha

S poklesom vonkajších teplôt sa vo zvýšenej miere prejavujú okrem chrípky aj iné respiračné ochorenia, ktoré sú najčastejšie spôsobené rinovírusmi, adenovírusmi, respiračno-syncytiálnym vírusom, prípadne baktériou *Mycoplasma pneumoniae*.

Príčinou nádchy sú najčastejšie rinovírusy. U zdravého človeka nádcha trvá 7 až 10 dní, hoci u ľudí s oslabeným imunitným systémom, s astmou alebo s ochorením pľúc a dýchacích ciest môžu tieto vírusy vyvolať aj závažné ochorenie, napr. zápal pľúc. Dospelé osoby majú nádchu v priemere dva až trikrát ročne, deti častejšie. Ochorenie sa prenáša vzduchom a úzkym kontaktom. Vírusy pretrvávajú na rukách. Neumytými rukami sa neodporúča dotýkať sa očí, nosa a úst. Častým a dostatočne dlhým umývaním rúk vodou a mydlom (20 sekúnd) sa dá nádche predísť. V prípade, že voda a mydlo nie sú k dispozícii, je vhodné použiť dezinfekčný gél na báze alkoholu.

Bežnú nádchu, bolesť hrdla (faryngitídu), zápal priedušiek, zápal pľúc, hnačku, zápal spojiviek, horúčku, zápal močového mechúra, zápal žalúdka a čriev (gastroenteritída) a neurologické ochorenia môžu spôsobovať adenovírusy. Prevenciou je vyhýbanie sa kontaktu s chorými ľuďmi a časté umývanie rúk.

Respiračno-syncytiálny vírus (RSV) napáda pľúca a dýchacie cesty. U zdravých osôb sa infekcia zvyčajne prejaví miernymi príznakmi pripomínajúcimi nádchu, prechladnutie alebo chrípku s vyzdravením do jedného až dvoch týždňov. V prevencii sa uplatňujú rovnaké opatrenia, ako pri iných respiračných ochoreniach.

Mycoplasma pneumoniae je baktéria, ktorá spôsobuje ochorenia horných a dolných dýchacích ciest u detí aj dospelých. Prenáša sa kvapôčkovou infekciou a úzkym kontaktom. Infekcia sa najčastejšie prejavuje malátnosťou, horúčkou, bolesťou hlavy, kašľom a u detí mladších než päť rokov aj nádchou a chrčaním alebo sipotom. Mycoplasma pneumoniae je jednou z príčin zápalu pľúc získaného v komunite. Okrem toho môže spôsobiť komplikácie postihujúce nervový systém.

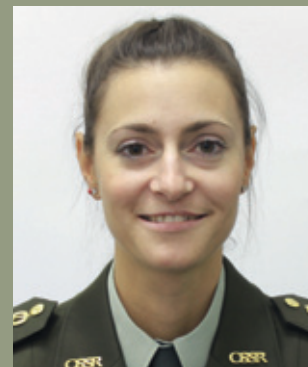
Depresia

Na jeseň začína ubúdať aj z množstva slnečného svitu, čo ovplyvňuje náladu, vyvoláva únavu či apatiu. Za najlepší prostriedok ako sa vyhnúť možnému depresívneho stavu, považuje doc. PhDr. Róbert Ochaľba, PhD., MPH, vedúci odboru podpory zdravia ÚVZ SR, jednoznačne športovú aktivitu: „Pohyb dokázateľne zlepšuje náladu vďaka uvoľňovaniu endorfínov, tzv. hormónov šťastia. Fyzická aktivita má dlhodobu priaznivý vplyv na ľudí, ktorí majú sklony k negatívnym myšlienkam. Odporúčam cvičenie, najlepšie pravidelné, beh, ale vhodné sú aj dlhšie prechádzky.“ Pri vážnejších stavoch je potrebná odborná pomoc lekára.

Mgr. RNDr. MUDr. Ján Mikas, PhD., MPH, MHA
hlavný hygienik Slovenskej republiky

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

npor. Mgr. Michaela
Rajnohová

Psychologická krízová intervencia II.

Psychologická krízová intervencia je zásah v období krízy, ktorý sa snaží minimalizovať ohrozenie človeka, objaviť a posilniť jeho schopnosť vyrovnávať sa so záťažou tak, aby sa, pokiaľ možno, predišlo negatívnym zničujúcim spôsobom riešenia situácie. Jedným z hlavných účelov je aj predísť vzniku posttraumatickej stresovej poruchy – ochoreniu, ktoré môže vzniknúť ako dôsledok nadmerného stresu na jeho psychiku. Je preukázané, že neposkytnutie efektívnej podpory v prvých hodinách a dňoch nasledujúcich po udalosti, dochádza k nástupu ochorenia až u 30 % zasiahnutých. Zo strednodobého a dlhodobého hľadiska to má negatívne, často ničivé dôsledky na kvalitu jeho života.

Základným predpokladom na poskytnutie tejto služby je náhlosť a neočakávanosť situácie. Psychologickej krízovej intervencii však vždy predchádza zabezpečenie fyzického zdravotného stavu. Môže sa začať až vtedy, keď je človek pri vedomí a schopný formulovať svoje potreby. Dôležité je, aby postihnutý čo najrýchlejšie získal schopnosť konať. Cieľom nie je nahradiť vôľu tohto človeka, či prebrať jeho zodpovednosť na seba, práve naopak, cieľom je naštartovanie svojpomoci. Preto je včasnosť tohto zásahu kľúčová. Jednou z hlavných úloh je aj rýchla identifikácia a aktivácia vlastnej sociálnej siete zasiahnutého (rodina, priatelia...).

Pri výkone činnosti vojenských profesionálov môže mať použitie psychologickej krízovej intervencie a technik psychologickej prvej pomoci významný vplyv na výsledok vlastnej práce, priniesť úľavu a podporu ľuďom nachádzajúcim sa vo vážnej životnej situácii. Psychologická krízová intervencia je súbor techník a opatrení, na ktorých kvalifikované poskytovanie je nevyhnutné špecializované vzdelanie a prax, ale psychologická prvá pomoc je súbor základných techník realizovateľných aj poučeným laikom. Ovládanie tejto metódy by malo byť v prípade profesionálnych vojakov stretávajúcich sa s krízovými udalosťami samozrejmosťou. Môže to výrazne uľahčiť prácu a priniesť prekvapivé výsledky. Často stačí nerobiť veľké chyby pri komunikácii. Psychologická prvá pomoc trvá od okamihu udalosti a je stavaná pre čas bezprostredne niekoľko hodín po nej, kým sa ľudia dokážu vrátiť k svojim vlastným stratégiám zvládania. Jej úlohou je spomaliť a zastaviť „pád“, ktorý sa pre zasiahnutého touto udalosťou začína.

pričom obe inštitúcie konali v intenciách komunistov. Osvetoví dôstojníci, na rozdiel od ostatných vojakov a dôstojníkov, priebežne dostávali informácie o dianí a inštrukcie ako vystupovať a vplývať na okolie. Vojenská kontrarozviedka, v tom čase 5. oddelenie Hlavného štábu, hneď na začiatku vládnej krízy ešte zintenzívnila prácu s dôvernickou sieťou a spolupracovníci mali okamžite hlásiť akékoľvek „provokačné reakcie“. Mimoriadne dôležitými sa stali informácie dôverníkov, ktorí pôsobili v Hradnej stráži a vo Vojenskej kancelárii prezidenta republiky. Tie vedeniu KSČ umožňovali sledovať dianie na Hrade a obratom získavať informácie, s kým a o čom prezident Beneš rokoval. Aj vďaka nim mohol už po piatich dňoch krízy predseda vlády Klement Gottwald vládu rekonštruovať podľa vlastných predstáv a v Československu na 40 rokov moc uchopili komunisti.

Mgr. Matej Medvecký, PhD.

Vojenský historický ústav Bratislava

Február 1948 a armáda

Koncom roka 1947 otriasla slovenskou politickou scénou kríza, ktorá mala dokázať štátnu nespoľahlivosť Demokratickej strany. V odhalených protištátnych skupinách, z ktorých pracovníci povereníctva vnútra vykonštruovali protištátne podzemie, bolo aj viacero vyšších dôstojníkov. Komunisti síce nedokázali jesennú krízu dotiahnuť do konca a demokratov úplne zlikvidovať, získali však cenné skúsenosti.

Vládna kríza z februára 1948 mala svoje korene v politickom obsadzovaní veliteľských postov v polícii. Komunisti už v roku 1945 ovládli tajné služby a v priebehu nasledujúcich rokov pokračovali v posilňovaní svojho vplyvu v mocenských zložkách štátu, ktoré zneužívali v politickom boji. Spory vyvrcholili, keď minister vnútra Václav Nosek odvolal osem nekomunistických obvodných veliteľov Zboru národnej bezpečnosti v Prahe. Dňa 13. februára 1948 vláda prijala uznesenie, ktorým ministra žiadala zastaviť tieto personálne zmeny a na program najbližšieho rokovania vlády pretačili rokovanie o správe o zneužívaní polície komunistami.

Vládne uznesenie sa nesplnilo a na protest podali zástupcovia troch strán 20. februára 1948 demisiu. Keďže sa k demisii nepripojili sociálni demokrati ani ministri bez straníckej príslušnosti (Jan Masaryk a Ludvík Svoboda), demisiu podalo len 12 z 25-člennej vlády. Nemusel teda nasledovať pád celej vlády, ktorú stačilo doplniť o nových členov.

Iniciatívy sa chopili komunisti a začali s vytváraním štruktúr, ktoré im pomohli eliminovať odpor z spoločnosti. Išlo najmä o akčné výbory, ktoré bez akéhokoľvek právneho základu, iba podľa politických kritérií, rozhodovali o pracovnoprávných otázkach v jednotlivých inštitúciách, a to vrátane ministerstiev, či dokonca o mandátoch poslancov. Ďalším nástrojom sa stali ľudové milície, ktorých členovia – vyzbrojovaní zo skladov armády a polície – primárne v Prahe zabezpečovali nátlakové akcie a asistovali pri rôznych zásahoch. Na Slovensku sa viac uplatnili ozbrojené skupiny bývalých partizánov, ktorí spolu s príslušníkmi polície nielen hliadkovali, ale priamo uskutočňovali razie, napríklad obsadili sekretariát Demokratickej strany. Intenzívnym propagandistickým pôsobením sa komunistom podarilo zmobilizovať svojich sympatizantov a aj takýmto spôsobom vyvíjať nátlak, aby prezident prijal demisiu a súhlasil s rekonštrukciou vlády.

Československá armáda sa do hektického diania nezapojila. Minister L. Svoboda a náčelník generálneho štábu Bohumil Boček sa k situácii po prvý raz verejne vyslovili 23. februára 1948 v osobitnom rozkaze, v ktorom príslušníkov armády vyzvali zachovať rozvahy, dôveru a pokoj. Armáda mala ostať krízou nedotknutá a ani nemala do nej nijako zasiahnuť. Išlo čiastočne o reflektovanie postoja prezidenta Edvarda Beneša, ktorý sa obával občianskej vojny. Dianie v armáde sa zvyčajne začínalo a končilo diskutovaním o situácii a úvahami o budúcnosti. Výnimku predstavovali len príslušníci osvetového aparátu armády a vojenskej kontrarozviedky,

Mjr. Alexander Vaško (1901 – 1978)

Narodil sa 24. 2. 1901 v Budapešti. Vyštudoval Vojenskú akadémiu v Hraniciach na Morave a ako poručík delostrelectva slúžil od augusta 1923 v delostreleckom pluku 110 v Nitre, od augusta 1925 ako veliteľ batérie. V roku 1932 odišiel v hodnosti nadporučíka mimo činnú službu a pracoval ako učiteľ. Dňa 1. januára 1937 ho povýšili na kapitána v zálohe. Do aktívnej služby sa vrátil v roku 1939, od mája pôsobil ako veliteľ náhradného oddielu delostreleckého pluku v Nitre a od januára 1940 pôsobil v tej istej funkcii v delostreleckom pluku 3 v Prešove. Od leta 1940 ho povýšili na majora a od februára 1941 pôsobil ako veliteľ oddielu delostreleckého protiletadlového pluku. Dňom 1. októbra 1942 ho menovali do funkcie zástupcu veliteľa Civilnej protiletectkej obrany a z tejto funkcie odišiel v októbri 1944 do výslužby. Po skončení vojny ho prijali späť do armády, kde sa od júna 1945 stal veliteľom mínometného oddielu a po krátkom čase veliteľom delostrelectva pešieho pluku 17 v Bratislave. Od decembra 1945 pôsobil ako veliteľ delostreleckého pluku 357 v Topoľčanoch. V septembri 1947 ho v rámci vyšetrovania tzv. slovenského protištátneho sprisahania zatkli a v roku 1948 odsúdili. V roku 1960 ho amnestovali a po okupácii ČSSR v roku 1968 emigroval do Kanady, kde v roku 1978 zomrel. Je autorom viacerých kníh s detektívnou, dobrodružnou či cestopisnou tematikou.

Trhač papiera

7,92 mm nemecký univerzálny guľomet MG 42 sa nachádza v zbierke VHÚ – Mo VHM Svidník (Vojenský historický ústav – Múzejné oddelenie Vojenského historického múzea Svidník). Zbraň do zbierok vtedajšie Dukelské múzeum získalo v roku 1984 z vojenského útvaru Moldava nad Bodvou.

Univerzálny guľomet MG 42 bol vyvinutý a zavedený do výzbroje Wehrmachtu v priebehu druhej svetovej vojny, na jar 1942. Z konštrukčného hľadiska tento guľomet v podstate predstavoval inovovanú a zároveň aj zjednodušenú verziu svojho predchodcu – univerzálného guľometu (Rheinmetall) MG 34, ktorý bol do nemeckej armády zavedený v roku 1936. Univerzálny guľomet MG 34 sa vyznačoval výbornými konštrukčnými vlastnosťami. Vynikal jednoduchým a rýchlym spôsobom výmeny hlavne (trvalo to pár sekúnd).

Pre pechotu, lietadlá aj tanky

Guľomet sa dal nabíjať prostredníctvom nábojových schránok aj nábojových pásov. Mohol byť na rôznych typoch dvojnožík (ako ľahký guľomet) a trojnožík (ako ťažký guľomet). Využíval sa aj vo vojenských lietadlách, v tankoch a obrnených vozidlách. V boji sa prejavili nedostatky jeho konštrukcie. Zvýšená citlivosť na mráz, ľad, prach a bahno, ktoré spôsobovali jeho časté zasekávanie. Z technologického, časového a finančného hľadiska bola jeho výroba veľmi náročná. Väčšina jeho súčastí sa vyrábala frézova-

ním. Preto bola koncom roku 1939 vyhlásená súťaž na novú, zdokonalenú zbraň. Ako najlepšia sa napokon ukázala konštrukcia Ing. Wernera Grünera z Döbelnu pod označením MG 39. Tento guľomet sa už vyznačoval odolnejšou a jednoduchšou konštrukciou. Čas na výrobu sa skrátil o viac než polovicu. Konštrukciu tvorili predovšetkým lacnejšie plechové výlisky. Po úspešných skúškach bola zbraň v roku 1942 zavedená do výzbroje ako 7,92 mm univerzálny guľomet MG 42.

Hlaveň a pažba zbrane boli usporiadané v jednej priamke, čo výrazne znižovalo zdvih hlavne po výstrele, čím bol guľomet pri samotnej streľbe pomerne stabilný. Hlaveň zbrane s hmotnosťou 1,8 kg mala dĺžku 530 mm a jej vývrt tvorili štyri pravotočivé drážky. Pomerne nízka hmotnosť konštrukcie záveru umožňovala guľometu dosahovať veľmi vysokú kadenciu streľby – až 1 500 výstrelův za minútu. Jeho vysoká kadencia spôsobovala, že zvuk dávky pripomínal trhanie papiera alebo látky. Práve preto bol medzi spojeneckými vojakmi známy aj ako „trhač papiera“. Zbraň sa používala so sklápacou dvojnožkou a odnímateľným bubnovým zásobníkom s kapacitou 50 nábojův, alebo na trojnožke s nábojovým pásom s kapacitou 250 nábojův. Nevýhodou guľometu bola pri jeho nízkej hmotnosti v kombinácii s použitím výkonného streliva nevelká presnosť streľby. Tento nedostatok bol kompenzovaný vysokou kadenciou.

Využívali ho Bundeswehr i Juhoslávia

Univerzálne guľomety MG 42 sa vyrábali v štyroch nemeckých firmách a v rakúskej zbrojovke Steyr-Daimler-Puch A. G. v Grazi. Išlo o prvý masovo vyrábaný guľomet, ktorého hlavné časti tvorili plechové výlisky. Od roku 1942 do konca druhej svetovej vojny bolo vyrobených približne 750 000 kusův. Okrem nemeckej armády ho využívali aj nemeckí spojenci. Najmä Fínsko, Taliansko, Slovensko a Maďarsko. V júni 1944 bol pod označením MG 45 predstavený prototyp nástupcu guľometu MG 42 s nižšou hmotnosťou (9 kg oproti pôvodným 11,6 kg) a zjednodušenou a odľahčenou konštrukciou záveru, ktorá umožňovala zbrani dosiahnuť neuveriteľnú kadenciu až 1 800 výstrelův za minútu. Zbraň sa osvedčila, no vplyvom udalostí na frontoch sa jej sériová výroba nestačila rozbehnúť.

Po roku 1945 sa guľomet MG 42 stal základom pre ďalšie konštrukcie. V roku 1969 ho po prerazení na kaliber .308 Winchester (7,62×51 mm NATO) zaradil do svojej výzbroje Bundeswehr pod označením MG 3. V jeho výzbroji sa guľomet MG 3 nachádza dodnes. Pod označením M53 „Sarac“ sa guľomet MG 42 kalibru 7,92×57 mm Mauser licenčne vyrábala v bývalej Juhoslávii, kde bol naposledy použitý v priebehu tamjšej občianskej vojny. Z Juhoslávie ho exportovali do Grécka, Španielska, Turecka a do Pakistanu. Pod označením MG 42/59 ho používala rakúska a talianska armáda.

Takticko-technické údaje

Kaliber:	7,92 mm
Náboj:	7,92×57 mm Mauser
Dĺžka:	1 230 mm
Dĺžka samotnej hlavne:	533 mm
Hmotnosť bez zásobníka:	11,6 kg
Hmotnosť samotnej hlavne:	1,8 kg
Kapacita nábojovej schránky:	50 nábojův
Kapacita nábojového pásu:	250 nábojův
Kadencia streľby:	1 200 výstrelův za minútu
Maximálny dostrel:	4 000 metrov (účinný 2 000 m)

Text a foto: Peter Holík
VHÚ-VHM-Mo Svidník

Vojenský historický ústav

Múzejné oddelenie

Vojenského historického múzea Svidník

Bardelovská 14, 089 01 Svidník

tel.: 054/7521398, fax: 054/7521506,

vhmsvidnik@vhu.sk

Otváracie hodiny múzeu:

1. máj až 15. október:

utorok až nedeľa:

09.00 až 17.00 hod.

16. október až 30. november

1. apríl až 30. apríl:

utorok až piatok:

09.00 až 15.00 hod.

sobota a nedeľa:

11.00 až 15.00 hod.

1. december až 31. marec

utorok až piatok:

09.00 až 15.00 hod.

sobota, nedeľa, štátne sviatky:

zatvorené

Vyhliadková veža – Dukla:

1. máj až 15. október:

utorok až nedeľa:

09.00 až 17.00 hod.

posledný vstup: 16.30 hod.

Vstupné: expozícia Svidník a vyhliadková veža – Dukla

Dospeli: 1.00 €

Študenti a dôchodcovia: 0.50 €

Vojnoví veteráni, zamestnanci rezortu MO SR, členovia Zväzu

múzei na Slovensku, Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV,

Spoločnosti slovenských archivárov) a deti do 15 rokov – vstup

zdarma

Odporúčanie pre organizované skupiny

Pre organizované skupiny návštevníkov (30 ľudí a viac)

sa odporúča nahlásiť dátum, jazyk a počet návštevníkov

telefonicky, osobne, e-mailom alebo listom minimálne 7 dní

pred príchodom.

7,92 mm nemecký univerzálny guľomet MG 42 zo zbierok Vojenského historického múzea Svidník